

---

alternatif politika

Cilt 6, Sayı 1, Nisan 2014

Misafir Editör: Nihal MAMATOĞLU

**Gezi Parkı Olayları: Namus Kültürü Ve Çatışma
Çözüm Tarzları Açısından Bir Değerlendirme
Veysel Mehmet ELGİN - Nihal MAMATOĞLU**

**Hazır Ve Nazır Ve Kadir-i Mutlak Yetkecilik: Yetkeci
Medya Vs. Sosyal Medya?
Ulaş Başar GEZGİN**

**Türkiye’de Muhafazakârlaşma: Kuşak Farkı Var Mı?
Gizem ARIKAN - Eser ŞEKERCİOĞLU**

**The Historical Development Process Of The Local
Administration In Turkey In The European Union
Full Membership Process
Hüseyin ŞEYHANLIOĞLU**

**Making Sense Of Turkey’s Post-Uprising Syrian Policy
İmran DEMİR**

---

alternatif politika

Cilt 6, Sayı 1, Nisan 2014

Editörden, Nihal MAMATOĞLU, 1-2.

*Gezi Parkı Olayları: Namus Kültürü Ve Çatışma Çözüm
Tarzları Açısından Bir Değerlendirme-Veynel Mehmet
ELGİN - Nihal MAMATOĞLU, 3-31.*

*Hazır Ve Nazır Ve Kadir-i Mutlak Yetkecilik: Yetkeci Medya
Vs. Sosyal Medya?-Ulaş Başar GEZGİN, 32-61.*

*Türkiye’de Muhafazakârlaşma: Kuşak Farkı Var Mı?-Gizem
ARIKAN - Eser ŞEKERCİOĞLU, 63-93.*

*The Historical Development Process Of The Local
Administration In Turkey In The European Union Full
Membership Process-Hüseyin ŞEYHANLIOĞLU, 94-115.*

*Making Sense Of Turkey’s Post-Uprising Syrian Policy-
İmran DEMİR, 116-145.*

editörden

Yayın hayatında beş yılını tamamlayarak 2014 itibariyle altıncı yılına başlayan Alternatif Politika, yeni bir imajla akademi dünyasına giriş yapıyor. Tam beş yıl boyunca aksamadan 3 sayılık ciltler halinde yayımlanan *AP*, alanında belli bir konum elde etmiş ve kurumsallığını yerleştirmiştir. İşte bu kurumsallığını yeni bir kapak ve dizgi şeklinde bir kimliğe büründürme düşüncesiyle yeni bir imajla akademiye merhaba diyor.

***AP* 2014'ün ilk sayısında 5 makaleyle okuyucu karşısına çıkıyor. "Gezi Parkı Olayları: Namus Kültürü Ve Çatışma Çözüm Tarzları Açısından Bir Değerlendirme" başlığıyla yayımlanan ilk makale, 2013 Mayıs ayının sonlarında ortaya çıkan *Gezi Parkı Olayları'nın* ilk 15 gününde üniversite öğrencileri arasında genel olarak nasıl algılandığının, namus kültürü ve çatışma çözüm tarzları merkezinde incelenmesini konu edinmektedir. Makalenin özgün tarafı, Gezi Parkı Olayları özelinde Türkiye'de daha önce ayrı ayrı çalışılan namus kültürü ve çatışma çözüm tarzlarını, ilk kez birlikte çalışmış olması ve hakarete karşı şiddetli tepki boyutu ile rekabetçi çatışma çözüm tarzı arasındaki ilişkiyi örnekleriyle ortaya koymuş olmasıdır. Bu sayıda ikinci olarak, "Omnipresent And Omnipotent Authoritarianism: Authoritarian Media Vs. Social Media?" başlığıyla İngilizce olarak yayımlanan makalede, otoriterlikle ilgili görgül çalışmalar aktarılmış ve ana-akım medya ile sosyal medya arasındaki ayrımlar, belli başlı iletişim kuramları, modelleri ve yaklaşımları üzerinden tartışılmıştır. Makalede, hedef olarak sağ-kanat otoriterlik üstüne yapılan politik psikolojik araştırmalar gözden geçirilmiştir ve sonuç kısmında da gelecek çalışmalar için çeşitli öneriler serdedilmiştir. Bu sayıda yer alan üçüncü makale "Türkiye'de Muhafazakârlaşma: Kuşak Farkı Var Mı?" başlığıyla yayımlanmıştır. Bu makalede Türkiye'deki siyasal**

davranışlara yönelik çalışmaların genel olarak tespit ettiği, Türk seçmeninin son yirmi yılda sağa kaydığı ve dindarlaştığı yönündeki argümanın eksik bıraktığı bazı sorular cevaplanmaya çalışılmıştır. Cevap verilmeyen soru, ideolojik sağa kayma ve dindarlaşmanın beraberinde daha muhafazakâr siyasal ve sosyal yönelimleri de getirip getirmediğidir. Makale, siyasal sosyalleşme kuramlarından hareketle, Dünya Değerler Araştırması'nın 1990, 1996, 2001 ve 2007 yıllarında toplanan verilerine dayanarak Türkiye'deki sağa kaymanın aynı zamanda siyasal değerlerde de artan bir muhafazakârlaşma eğilimi ile paralel gidip gitmediğini ve değişim ve/veya sürekliliğin nesilsel değişim yoluyla mı gerçekleştiği yönündeki hipotezleri sımayarak var olan tartışmalara katkıda bulunmayı amaçlamaktadır. *AP*'nin bu sayısında dördüncü makale, "The Historical Development Process Of The Local Administration In Turkey In The European Union Full Membership Process" başlığıyla İngilizce olarak yayımlanmıştır. Bu makalede Osmanlı-Türkiye yerel yönetim anlayışı üç döneme ayrılarak incelenmiştir. Buna göre, ilk olarak Osmanlı İmparatorluğu döneminden başlayarak geleneksel yerel yönetim anlayışı, ardından 1789-1963 arası dönem dikkate alınarak Osmanlı-Türk batılılaşma süreci ve Cumhuriyet dönemlerindeki yerel yönetim anlayışı ve son olarak da 1963'den günümüze Avrupa Birliği tam üyelik süreci bağlamında yerel yönetim anlayışı analiz edilmiştir. Makale bu dönem arka planından sonra hem etnik farklılıklar bağlamında hem de AB üyeliği çerçevesinde benzerlikler gösterdiği İspanya yerel yönetim anlayışı ile Türkiye'yi karşılaştırmış, sonuç kısmında ise AB tam üyelik sürecinin Türkiye'de yerel yönetim uygulamalarını nasıl etkilediğini analiz etmiştir. *AP*'nin bu sayısında son makale "Making Sense Of Turkey's Post-Uprising Syria Policy" başlığıyla yer almıştır. Bu makale Türk dış politikası yapımcılarının Suriye'deki ayaklanma karşısında içine düştükleri dört temel stratejik hesaplama hatasını ortaya koymaya çalışmaktadır. Makalede bu hesaplama hatalarının Suriye'de Türkiye'nin arzuladığı doğrultuda bir dönüşüm gerçekleştireceğine inanılan çeşitli aktörlere aşırı güvenden kaynaklandığı ileri sürülmektedir. Makalede ayrıca hesaplama hataların ne olduğunun yanı sıra nelerden kaynaklandığı ayrıntılı bir şekilde tartışılmaktadır.

alternatif politika

Gezi Parkı Olayları: Namus Kültürü Ve Çatışma Çözüm Tarzları Açısından Bir Değerlendirme (Gezi Park Events: An Evaluation From The Perspectives Of Honor Culture And Conflict Resolution Styles)

Kaynak: Alternatif Politika, Cilt 6. Sayı 1. (Mart 2014) Sayfa. 3-31.

**Yazar: Veysel Mehmet Elgin (Doktora Adayı, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Psikoloji Bölümü)
Nihal Mamatoğlu (Doç. Dr., Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Psikoloji Bölümü)**

Alternatif Politika; Worldwide Political Science Abstracts, Scientific Publications Index, Scientific Resources Database, Recent Science Index, Scholarly Journals Index, Directory of Academic Resources, Elite Scientific Journals Archive, Current Index to Scholarly Journals, Digital Journals Database, Academic Papers Database, Contemporary Research Index, Ebscohost, Index Copernicus ve Asos Index'de taranmaktadır.

AS

GEZİ PARKI OLAYLARI: NAMUS KÜLTÜRÜ VE ÇATIŞMA ÇÖZÜM TARZLARI AÇISINDAN BİR DEĞERLENDİRME

GEZİ PARK EVENTS: AN EVALUATION FROM THE PERSPECTIVES OF HONOR CULTURE AND CONFLICT RESOLUTION STYLES

Veysel Mehmet Elgin - Nihal Mamatoğlu

ABSTRACT

The aim of this study is examining the perception of Gezi Park Events, which have emerged late May 2013, on its first 15 days by university students mainly within the framework of honor culture and conflict resolution styles. For this purpose, three focus group studies conducted on 7th and 12th June of 2013 by the participation of Abant İzzet Baysal University were analyzed. In this study, the emergence and the development of Gezi Park Events were examined by mutual and dynamic perspective from the angles of both protestors and the authorities (i.e., law-enforcement officers, government officials). Focus group data revealed that focus group participants' interpretations about the attitude and behaviors of the protestors and authorities are in line with the expectations of the honor culture. To exemplify, focus group participants claimed that protestors may have perceived the authorities' expressions and behaviors towards themselves as insult (i.e., humiliation); which in turn, this perception may have resulted in the occurrence of emotional (e.g., anger) and behavioral (e.g., protests, marching) reactions. Similarly, it was claimed that also authorities may have

perceived the protests and protestors' attitudes and behaviors as insults towards themselves and their power; which in turn, authorities may have seen any kind of stepping back as a sign of weakness. Accordingly, it can be claimed that focus group participants perceived the development of Gezi Park Events from a dynamic perspective where the protestors' and the authorities' acts activate each other's acts. In addition to this, from the perspective of conflict resolution styles, the issues of the both parties' not-stepping back, mutual verbal and physical violent acts indicate the usage of competing conflict resolution style in general. In this perspective, it is discussed that competing conflict resolution style comes up as a function and the result of honor culture, and the study provides a theoretical perspective on the relationships between honor culture and conflict resolution styles.

Key Words: Gezi Park Events, Honor Culture, Conflict Resolution Styles.

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, 2013 Mayıs ayının sonlarında ortaya çıkan *Gezi Parkı Olayları*'nın ilk 15 gününde üniversite öğrencileri arasında genel olarak nasıl algılandığının namus kültürü ve çatışma çözüm tarzları merkezinde incelenmesidir. Bu amaçla 7 ve 12 Haziran 2013 tarihlerinde Abant İzzet Baysal Üniversitesi öğrencileriyle toplam üç odak grup çalışması yapılmıştır. Bu çalışmada Gezi Parkı Olayları'nın ortaya çıkışı ve gelişmesi, hem göstericiler hem de yetkililer (kolluk kuvvetleri ve hükümet yetkilileri) açısından karşılıklı ve dinamik bir perspektifle ele alınmıştır. Çalışmaya katılanlardan elde edilen veriler değerlendirildiğinde, katılımcıların Gezi Parkı Olayları içinde göstericiler ve yetkililer kanadında gerçekleşen tutum ve davranışları yorumlarken; namus kültürünün beklentilerine uygun çıkarımlarda buldukları gözlenmiştir. Örneğin odak grup katılımcıları, göstericilerin tutum ve davranışlarını yorumlarken yetkililer tarafından göstericilere yöneltilen söylem ve davranışların hakaret (aşağılama) olarak algılanmış olabileceği üzerinde durmuşlardır.

Göstericiler tarafında bu algının duygusal (Örneğin, öfke) ve davranışsal (Örneğin, yürüyüş, gösteri) tepkilerin ortaya çıkmasına neden olabileceği yorumuna yer vermişlerdir. Benzer şekilde yetkililerin de, gösterileri ve göstericilerin tutum ve davranışlarını kendilerine ve otoritelerine karşı bir hakaret şeklinde algılamış olabileceği ve herhangi bir geri adım atmanın zayıflık olarak algılanmış olabileceği yorumu öne çıkmaktadır. Bu şekilde katılımcılar tarafından Gezi Parkı Olayları'nın gelişiminin, göstericiler ve yetkilileri birbirine karşı harekete geçiren bir dinamik içinde algılandığı söylenebilir. Ayrıca, çatışma çözüm tarzları bağlamında, namus kültüründeki beklentilere paralel olarak, tarafların geri adım atmamaları, karşılıklı sözel ve fiziksel şiddet eylemlerinin varlığı, tarafların daha çok birbiriyle rekabete dayalı çatışma çözüm taktiklerini kullandığına işaret etmektedir. Bu çerçevede, rekabetçi çatışma çözüm tarzının namus kültürünün bir işlevi ve sonucu olarak ortaya çıktığı yorumu bu çalışma ile tartışmaya açılmakta; bu şekilde namus kültürü ve çatışma çözüm tarzları arasındaki ilişkilere kuramsal bir çerçeve sunulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Gezi Parkı Olayları, Namus Kültürü, Çatışma Çözüm Tarzları.

GİRİŞ

2013 yılı Mayıs ayının sonlarında Taksim Gezi Parkı'nda çevresel hassasiyetlerle başlayıp tüm Türkiye'yi başta sosyal olmak üzere birçok yönden etkileyen Gezi Parkı Olayları, hiç şüphesiz gelecekte bu dönemi anlatırken üzerinde uzun uzun durulacak toplumsal ve siyasi bir olgu olarak hatırlanacaktır. İnsanlar başlangıçta küçük ama kararlı bir şekilde başlayan çevreci bir hareketin nasıl tüm Türkiye'yi çok uzun bir süre etkilediğini (örneğin, neredeyse tüm illerde protesto eylemlerinin yapılması, vb.) ve bu etkinin; belki de büyükleri tarafından çoğu zaman "toplumsal olaylara ilgisiz" ve "apolitik" olarak algılanan gençler tarafından nasıl sahiplenilip, büyütüldüğünü, ardından tüm Türkiye'ye yayıldığını gördüler.

Esas itibariyle bu çalışmanın ortaya çıkışı, üniversitede çalışan iki araştırmacının, olayların ilk haftasında bir araya geldiklerinde yaptıkları

değerlendirmeler sonucu “Gezi Parkı Olayları sosyal psikolojik bakımdan hem başlı başına hem de Türkiye tarihinde çok büyük bir olay; bu konunun mutlaka çalışılması lazım” noktasına gelmeleriyle olmuştur. Sosyal bilimlerde genelde olaylar ele alınırken geriye dönük, yani şimdiki zamandan farklı olarak geçmişteki olaylar değerlendirilir. Bu yöntemin şüphesiz önemli artıları vardır. Örneğin olaylar bitmiştir ya da durulmuştur, olaylara daha geniş çaplı bakılabilir ve olaylar birçok boyutuyla incelenebilir. Bu bakımdan Gezi Parkı Olayları’nın ileride birçok akademik çalışmaya (Örneğin, tez, makale, kitap) kaynaklık edeceği öngörüsünde bulunmak kâhinlik olmaz. Ancak bu çalışmanın amacı, olayların başlangıcındaki ilk 15 gün içinde, olayların ortaya çıkışının ve gelişiminin üniversite öğrencisi gençler arasında nasıl algılandığının ortaya konulması ve bu algıların sosyal psikolojik bir perspektiften, “namus kültürü” (culture of honor) ve çatışma çözüm kavramlarıyla tartışılmasıdır. Hâl böyle olunca araştırmacılar hızlı bir planlama ve ön hazırlık evresiyle olayların aktif olduğu bir dönemde üniversite öğrencisi gençlerle odak grup çalışması yapmaya yönelmişlerdir. Bu yaklaşımın seçilmesinin temel sebebi, mevcut olayların üniversiteli gençler tarafından unutulmadan ve geçen zaman içinde araya girebilecek karıştırıcı değişkenleri olabildiğince uzak tutarak, sıcağı sıcağına başlangıç aşamasında Gezi Parkı Olayları’nın nasıl algılandığını mümkün olan en nesnel haliyle tespit etmektir. Bunu yaparken araştırmacılar, bilim insanı duyarlılığı ile kişisel ve duygusal görüşlerden uzak, Gezi Parkı Olayları’nın yanında ya da karşısında bir tutum ortaya koymamaya özen göstererek, mümkün olduğunca nesnel bir yaklaşımla çalışmayı ele almışlardır. Geçen zaman içinde Gezi Parkı ile ilgili düşünen yazar ve yorumlayanların "Gezi Direnişi" ve "Gezi Parkı Olayları" söylemlerini birbirine karşı, göstericileri destekleyen ve desteklemeyen iki taraf olarak kullandığı gözlenmiştir. Ancak, bu araştırma gerçekleştirildikten sonra gelişen söylem dilinin getirdiği ayırım, çalışmayı gerçekleştiren araştırmacıların dışında bir ayırımdır. Çünkü araştırmacılar bu çalışmayı yaparken henüz yaşananlar olay seviyesinde bulunmaktaydı ve araştırma soruları sorulurken "Gezi Parkı Olayları" ve "Gezi Parkı Gösterileri" terimleri kullanılmıştı. Dolayısıyla bu çalışmada herhangi bir tarafın destekçisi olma misyonu dışında, daha anlaşılabilir gerekçelerle "Gezi Parkı Olayları" terimi kullanılmaktadır.

Bu çalışmanın üniversiteli gençler üzerinde yapılmasının temel nedeni, daha başlangıçta Gezi Parkı Olayları’na katılanların çok önemli bir bölümünün 18–25 yaş arasındaki gençler olduğu tespitinin yapılmasıdır (benzer tespitler için bakınız, Kongar ve Küçükkaya, 2013). Bu noktada, üniversiteli gençlerin Gezi Parkı Olayları algısı incelenmeye değer bir alan olarak görülmektedir.

Özetle bu çalışmanın temel amacı, olayların başlangıcında Gezi Parkı Olayları’nın ortaya çıkışının ve büyümesinin üniversiteli gençler arasında nasıl

algılandığını, sosyal psikolojik çerçeveden, namus kültürü ve çatışma çözüm kavramlarıyla tartışmaktadır. Bundan sonraki bölümlerde çalışma sonuçları verilirken, ilk olarak namus kültürü ve çatışma çözüm yazını sunulmakta, çalışmanın yöntemi anlatılmakta, bulgular ve tartışma bölümünün ardından sonuç ve değerlendirme kısmı ele alınmaktadır.

1. KÜLTÜR VE NAMUS KÜLTÜRÜ

Kültür basitçe belli bir alan içinde aynı dili ve diyalektiği paylaşan insanlar arasında paylaşılan değerler sistemi olarak tanımlanabilir (Triandis, 1994). Kültür çalışmaları çok sayıda kültür boyutunun varlığına işaret etmektedir. Örneğin yüksek bağlam - düşük bağlam (Hal ve Hal, 1995), atfetme (Trompenaars, 1993), karmaşıklık, sıklık, toplulukçuluk/bireycilik (Triandis,1994), güç mesafesi, belirsizlikten kaçınma, bireycilik ve erkeksilik (Hofstede, 1968; 1972; 2001) bunlardan bazılarıdır.

Yukarıda ifade edilen kültür boyutları düşünüldüğünde en çok tartışmanın doğu-batı kültürleri özelinde toplulukçuluk-bireycilik boyutu gözetilerek yapıldığı görülmektedir. Toplulukçuluğu, temel olarak, grubu ve grubun çıkarlarını öne çıkaran kültür olarak yorumlamak mümkündür. Aynı zamanda toplulukçuluk, Konfüçyüs-temelli toplulukçuluk ya da görünüm kültürü (Örneğin, Doğu Asya'da -Japonya ve Çin'de- görülen alçakgönüllülük ve uyum vurgusu yüksek toplulukçuluk), ve namus-temelli toplulukçuluk (Örneğin, Akdeniz, Türkiye, Ortadoğu ve Güney Amerika'da görülen sosyal saygınlık merkezli namus vurgusu yüksek toplulukçuluk) şeklinde ele alınabilir (Uskul, Oyserman ve Schwarz, 2010). Bununla birlikte, Kuzey Amerika ve Batı Avrupa gibi bölgelerde çoğunlukla, bireyci kültür özellikleri olan bireyin ve bireyin çıkarlarının önde tutulması söz konusudur. Kültürel bir sendrom olarak, bireyin doğuştan ve sarsılmaz değerliliğini esas alan onur kültürü de bireyci kültürle ilişkilidir. Buradan hareketle yakın zamanda, doğu-batı kültürlerinin yukarıda ifade edilen üç kültürel sendromla -“*namus kültürü*” (honor culture), “*görünüm kültürü*” (face culture), “*onur kültürü*” (dignity culture)- incelenmeye başlandığı görülmektedir (Kim ve Cohen, 2010; Kim, Cohen ve Au, 2010; Leung ve Cohen, 2011).

Namus kültürü ile ilgili olarak, namus Akdeniz bölgesinde merkezi bir kavramdır ve ilk olarak antropologlar tarafından (Peristiany, 1965; Pitt-Rivers, 1977) çalışıldıktan sonra, sosyal bilimlerin diğer disiplinleri (Örneğin, sosyoloji, sosyal psikoloji) tarafından da çalışılmaya başlanmıştır. Esas itibarıyla namus kavramı, kişinin hem kendi gözündeki hem de diğerlerinin (kendi iç grubunun; Örneğin, aile, akraba, arkadaş grubu, iş grubu vb.) gözündeki değeridir ve kişi bu değerini ve saygınlığını bedeli ne olursa olsun korumaya çalışır (Pitt-Rivers,

1977). Bu bakımdan namus, toplumdaki sosyal saygınlık, statü ve prestij ile ilişkilidir (Mandelbaum, 1988; Pitt-Rivers, 1977). Toplulukçu kültür içerisinde yer alan namus kültürlerinde (Namus-temelli toplulukçuluk için bakınız, Uskul, Oyserman ve Schwarz, 2010) namus, sadece kişinin kendi bireysel namusunu değil aynı zamanda ait olduğu grubun da (Örneğin, aile, vatan vb.) namusunu, yani kolektif namusu da içerebilir. Köken itibarıyla namus, kanun ve kural anlamındaki Latince köklü “nomos”dan gelmektedir. Dolayısıyla namus kavramı çerçevesinde ilgili sosyal kurallara uymak kişinin ve grubunun saygınlığını arttırırken, bu kurallara uymamak utanç, rezil olma gibi durumlara yol açarak saygınlığa zarar verir ve böyle bir duruma düşüldüğünde, gereken karşılık verilmelidir. Bu bağlamda, karşılıklılık namus kültüründe çok önemlidir, çünkü küçük düşürülmeye yani hakarete karşılık verilmemesi, ilgili kişi veya grubun zayıf olarak algılanmasına ve bu sebeple gelecekte benzer veya başka hakaretlere maruz kalabilmesine yol açabilir.

Namus kültürünün, onur kültürü ve görünüm kültürü gibi diğer kültürel sendromlardan ayırt edici özelliği namusun ilgili toplumlarda baskın bir kavram olması ve insanların çoğu davranışlarını etkilemesidir (Uskul, Cross, Sunbay, Gercek-Swing ve Ataca, 2012). Namus kültürünün diğer kültürel sendromlardan farklılığı bağlamında esas ölçü kişinin “değeri” kavramıdır. Diğer bir deyişle, kişinin “değeri” yani kişinin kendi benlik değerini doğuştan ve değişmez olarak mı algıladığı yoksa başkalarının ona verdiği değer ölçüsünde mi kendini değerli hissettiğidir (Kim ve Cohen, 2010; Leung ve Cohen, 2011). Genellikle Kuzey Amerika ve Kuzey Avrupa’da görülen onur kültürü, namus kültüründen farklı olarak kişinin değerini sadece doğuştan, içsel ve kişinin elinden alnamaz olarak görür (Kim ve Cohen, 2010; Kim, Cohen ve Au, 2010; Leung ve Cohen, 2011). Bu sebeple, başkaları tarafından yapılan olumsuz değerlendirmeler, onur kültürlerinde kişinin algılanan değerliliğini etkilemez. Doğu Asya ülkelerinde görülen uyum ve hiyerarşiye büyük önem veren görünüm kültürü, namus kültürü gibi hem sosyal saygınlığa hem prestije büyük önem verir. Diğer taraftan namus kültüründen farklı olarak görünüm kültüründe, uyum ve hiyerarşi göz önüne alınarak (iç)grup içerisinde direkt çatışmalar yaşanmazken, yanlış yapanlara cezaları (iç) gruptaki üstler tarafından verilir ve kişi (iç) grubun kendisiyle ilgili verdiği yargıyı kabul eder (Kim ve Cohen, 2010; Kim, Cohen ve Au, 2010; Leung ve Cohen, 2011).

Yapılan çalışmalar, bahsedilen birçok namus kültürü özelliğinin Akdeniz ülkeleri olan İtalya, İspanya, Yunanistan, Türkiye ve Mısır’da (Brögger, 1968; Rodriguez Mosquera ve ark., 2002; Campbell, 1964; Uskul ve ark., 2012; Baron, 2006), Pakistan’da (Mandelbaum, 1988) ve aynı zamanda Amerika Birleşik Devletleri’nin güneyinde (Cohen ve Nisbett, 1994, 1997; Cohen, Nisbett, Bowdle ve Schwarz, 1996; Nisbett ve Cohen, 1996) görüldüğünü ortaya koymaktadır.

Türkiye’de namus; çok merkezi bir öneme sahiptir (Işık, 2008; Işık ve Sakallı-Uğurlu, 2009; Sev’er ve Yurdakul, 2001). Toplum içinde sıkça duyulan, “namusum için yaşarım” cümlesinde olduğu gibi, zaman zaman Türkiye’de insanların namusu yaşam amaçları olarak gördükleri (Kardam, 2005) ortadadır. Namus kapsamlı bir olgudur ve bazı insanların öncelikle aklına gelebilecek “kadın cinselliği”nden daha fazlasını içerir. Bununla ilgili, kelime anlamı olarak Türk Dil Kurumu Sözlüğü’ne (2013) bakıldığında, namus kültürünün boyutlarına uyum gösterecek şekilde, namus şu tanımlarla ifade edilmektedir: 1. Bir toplum içinde ahlak kurallarına ve toplumsal değerlere bağlılık, iffet. 2. Dürüstlük, doğruluk. Son dönemde Türkiye’de yapılan kimi çalışmalar Türkiye’nin namus kültürü özelliklerini gösterdiğine işaret etmektedir (Işık, 2008; Işık ve Sakallı-Uğurlu, 2009; Öner-Özkan ve Gençöz, 2006; Uskul, Oyserman ve Schwarz, 2010; Uskul, Cross, Sunbay, Gercek-Swing ve Ataca, 2012). Kültür ve değerler arasında güçlü bir ilişki olduğu bilinmektedir (Fiske, 2002). Yapılan kültürlerarası değer çalışmaları ışığında Türkiye ilk olarak sıkı sosyal ilişkiler, saygı, iyiliğe karşılık verme, sosyal imajı koruma vb. şekilde kendini gösteren iç içelik temel değer yönelimine sahiptir (Schwartz, 2006). Türkiye’de ikinci olarak hiyerarşi temel değer yönelimi gözlenmektedir. Hiyerarşi kavramı kişilere verilen roller, sosyal kurallara ve yükümlülüklere uymak vb. ile örneklenebilir (Schwartz, 2006). Bundan başka Inglehart ve Welzel (2013) Türkiye’de, aile değerleri, otoriteye saygı ve bağlılık gibi geleneksel değerlerin ve güvenlik arayışı ile örneklenebilen hayatta kalma değerinin varlığına işaret etmektedir. Yukarıda ifade edilen; iç içelik, hiyerarşi, geleneksellik ve hayatta kalma değerleri genel itibariyle namus kültürünü tanımlayan özellikler ile tutarlıdır.

Namus Kültürünün Dört Boyutu

Namus kültürü, Fiske ve arkadaşlarının (1998) kapsayıcı tanımlamalarından hareketle, dört ana boyutta ele alınabilir (bakınız, Elgin, 2013). Bunlar, 1) *Sosyal saygınlığa verilen büyük önem*, 2) *Kadının saflığı ve erkeklik*, 3) *Hakarete karşı şiddetli tepki* ve 4) *Olumlu (sosyal) izlenim bırakmadır*. Birazdan detaylarıyla ele alınacak boyutlarla ilgili olarak, namus kültüründe *sosyal saygınlığa verilen büyük önem* ve *kadının saflığı ve erkeklik* boyutları bilişsel boyutlar olarak değerlendirilebilirken; *hakarete karşı şiddetli tepki* ve *olumlu izlenim bırakma* davranışsal boyut olarak değerlendirilebilir.

Namus kültüründe *sosyal saygınlığa verilen büyük önem* merkezi bir yer kaplamaktadır ve aynı zamanda doğruluk, dürüstlük, bütünlük, prestij ve ahlaklılık olgularını içermektedir. Bu bağlamda, namus kültürünün diğer boyutları da ister istemez bu boyut ile güçlü bir ilişki içerisinde. Türkiye örneğinde, özellikle sıklıkla kullanılan “namusum için yaşarım” sözü, sosyal saygınlık bağlamında namusun yaşamdaki hayati yerini ortaya koymaktadır.

İkinci boyut olarak *kadının saflığı ve erkeklik* boyutu, bir yandan ataerkilliği, erkeğin sert, koruyucu ve kollayıcı olması beklentilerini içerirken, diğer yandan kadının evlilik öncesi ve evlilik sonrası cinsel ilişkiler konusu ile kadının toplum içindeki, özellikle erkeklerin olduğu ortamlardaki davranışlarında ilgili sosyal normlara uymasını içerir. Burada vurgulanması ve akılda tutulması gereken en önemli nokta, kadının saflığı olgusu (Örneğin, bekâret) Türkiye’de namus kültürü deyince her ne kadar ilk akla gelebilecekler arasında yer alsada; kadının saflığı olgusunun namus kültürünün kendisi olmadığı, sadece namus kültürünün bileşenlerinden biri olduğu gerçeğidir. Bununla ilgili olarak, içerik itibariyle kadının saflığı olgusu, Gezi Parkı Olayları’nı namus kültürü penceresinden değerlendiren bu çalışmada kullanılan asıl boyut olmayacaktır.

Namus kültürünün bir diğer boyutu, *olumlu (sosyal) izlenim bırakma*, asil itibariyle kişinin başkaları tarafından olumlu algılanması ve değerlendirilmesinin, kişinin kendi benlik değerliliği üzerindeki önemli etkisi ile ilgilidir. Bu bağlamda, misafirperverlik, bonkörlük gibi fedakârca davranışlar kişilerin veya grupların saygınlıklarını, prestijlerini ve dolayısıyla namuslarını toplum içinde aktif bir şekilde sağlamlaştırmayı ve geliştirmeyi amaçlar. Türkiye’nin özellikle uluslararası üne sahip misafirperverliği, olumlu sosyal izlenim bırakma boyutunda namus kültürünün Türkiye’deki varlığını ve ağırlığını ortaya koymaktadır. Gezi Parkı Olayları sırasında, göstericilerin birbirlerine karşı karşılıksız yardımları (karşılıksız yemek vb.) da bu boyuta giren davranışlara örnek olarak verilebilir. Bununla birlikte bu çalışmanın asıl araştırma alanını, Gezi Parkı Olayları’nın ortaya çıkması ve gelişmesi oluşturduğundan bu boyut da çalışmada kullanılan asıl boyut olmayacaktır.

Araştırmacılar, Gezi Parkı Olayları’nın ortaya çıkışını ve gelişmesini namus kültürü çerçevesinde açıklayabilen en önemli ve anahtar boyutun, *hakarete karşı şiddetli tepki* boyutu olduğunu düşünmektedirler. *Hakarete karşı şiddetli tepki* namus kültürlerinde çok önemlidir çünkü kişinin bireysel veya kolektif (Örneğin, aile) namusu - saygınlığı, prestiji- yapılan hakaret karşısında zarar görüp kaybedilebilir ve bu sebeple hakaret karşısında namus korunmalıdır. Aksi takdirde hakarete uğrayan kişiler zayıf, bu hakarete cevap veremediğine göre hakareti hak etmiş veya suçlu olarak algılanabilirler, dahası mevcut sosyal gruplarından dışlanabilirler (Pitt-Rivers, 1977). Dolayısıyla algılanan bir hakarete karşı, namusu korumak için şiddetli tepki verilmelidir. Bu noktada hakaretin ne olduğu, ne olabileceği yani içeriği üzerinde durmakta yarar vardır. Hakaret, sadece küfür gibi sözel veya yumruk atmak gibi fiziksel davranışları içermez. Hakaret, her türlü aşağılayıcı, küçümseyici, küçük düşürücü, alay edici ve itibarsızlaştırıcı eylemleri içerir. Her ne kadar bu boyutta asıl vurgu hakarete karşı verilen davranışsal tepki olsa da, bu süreçte kızgınlık ve utanç gibi hakaretin kişide yarattığı duygular da namus kültürünün önemli

özelliklerindedir (Rodriguez Mosquera, Manstead ve Fischer 2002; Rodriguez Mosquera, Fischer, Manstead ve Zaalberg, 2008). Türkiye’de hakarete karşı şiddetli tepki ve hassasiyetin en önemli örnekleri trafikte yaşananlardan verilebilir. Örneğin, trafikte korna çalmanın, korna çalınan sürücü tarafından namusuna yönelik bir hakaret olarak algılanabildiği; bu hakaret algısına tepki olarak zaman zaman fiziksel şiddete varan durumların ortaya çıkabildiği, hatta ölümlerin olabildiği bilinmektedir.

2. ÇATIŞMA ÇÖZÜM TARZLARI

Bu çalışmada, Gezi Parkı Olayları tartışılırken namus kültürü ile birlikte çatışma çözüm tarzları üzerinde durulmaktadır. Çatışmayı şöyle tanımlamak mümkündür; “bireyler, gruplar ve örgütler amaçlarını gerçekleştirirken, bir diğer birey, grup ve örgüt ile etkileşim içine girer, bu etkileşim sırasında uyuşmazlıklar ve tutarsızlıklar bağlamında tarafların kıt olan kaynağı bir diğerine rağmen elde etmeye çalışması, birbirlerine ve kaynağa karşı farklı bakış açılarının olması, farklı değerlere, tutumlara ve inançlara sahip olmaları durumunda çatışma (Karaip 2000; bakınız Puritt ve Kim 2004) ortaya çıkar.”

Çözüm odaklı çatışma çalışmaları içinde çatışma çözüm tarzları önemli bir yere sahiptir. Çatışma çözüm tarzları ile ilgili olarak; isimleri zaman zaman değişmekle birlikte beş başa çıkma tarzından söz edilir (Blake ve Mouton, 1964; Rahim, 1983; Rahim ve Blum, 1994). Thomas (1992) tarafından geliştirilen çatışma çözüm modeli; temel olarak çatışma çözüm tarzlarını, kişinin kendi çıkarlarını ne kadar tatmin etmeye çabaladığını ifade eden “*iddialılık*” (assertiveness) ve kişinin diğerlerinin çıkarlarını tatmin etmeye ne kadar çabaladığını ifade eden “*işbirliği*” (cooperativeness) boyutları üzerinde tanımlamaktadır. Thomas bu iki eksen üzerinde beş çatışma çözüm tarzını şu şekilde tanımlamaktadır. “*Rekabetçi*” çatışma çözüm stili iddialılık boyutunda yüksek ve işbirlikçi olmayan tarzı ifade etmektedir; bu tarza sahip kişi diğerlerinin nasıl etkileneceğini hesaba katmadan, kendi çıkarları için çalışır. Bu stil sonuçta bir kazanan bir kaybeden ortaya çıkarır. Ayrıca, Thomas (1992) rekabetçi çatışma çözüm tarzının daha çok, taraflar kesinlikle kendi haklılıklarına inandıklarında, acil çözüm beklendiğinde ve kısa süre içinde karar vermek gerektiğinde, karşı tarafın kendisini ezme niyetinde olduğuna inanıldığında ortaya çıktığını ifade etmektedir. “*İşbirlikçi*” çatışma çözüm tarzı, hem iddialılık hem de işbirliği boyutlarında yüksek olmayı ifade eder; bu tarzı sergileyen kişi dayanışma halinde karşı tarafın çıkarlarını tam anlamıyla karşılama isteği duyar, uyumludur, birlikte kazanma bakış açısıyla çalışır. Bu tarzla yapılan müzakerelerin sonunda, tüm tarafların kazanması hedeflenir. “*Kaçınmacı*” çatışma çözüm tarzı, hem iddialılıkta hem işbirliğinde düşük olmayı anlatır. Kaçınmacı tarza sahip kişi çatışmalı durumun olumsuzluklarını

yaşamamak için, durumu görmezden gelerek ya da yok sayarak davranışta bulunur. “Uyumlu” çatışma çözüm tarzı, iddialılıkta düşük işbirliğinde yüksek olmayı ifade eder. Uyumlu tarza sahip kişi, karşı tarafın gönlünü almak için onun isteklerini yerine getirerek çatışmalı durumu çözüme kavuşturmak üzere davranışta bulunur. “Uzlaşmacı” çatışma çözüm tarzı, hem iddialılık hem de işbirliğinde orta seviyede olmayı ifade eder. Uzlaşmacı tarza sahip kişi, kazan - kaybet yaklaşımından ziyade, çatışmanın odağındaki nesneyi (para, güç vb.) taraflar arasında paylaştırarak çatışmayı çözmeye çalışır. Bu durumda iki tarafın da bir şeylerden feragat edeceğini biliyor olması gerekir.

Gezi Parkı Olayları içinde yer alan tarafların, durumun olumsuzluklarını yaşamamak için çatışmadan kaçınma, problemlili durumu yok sayma ve görmezden gelme gibi davranışlar göstererek kaçınmacı çatışma çözüm tarzı kullanmadıkları açıktır. Benzer şekilde, bir tarafın diğer tarafın isteklerini karşılamaya çalışarak uyum göstermesinden de söz edilemez. Ayrıca, birlikte kazanmak ya da bir şeylerden karşılıklı vazgeçerek karşılıklı başka şeyler kazanmak beklentilerini içeren işbirlikçi ve uzlaşmacı çatışma çözüm tarzlarının da - her ne kadar görüşme, uzlaşma arama denemeleri yapılsa da Gezi Parkı Olayları'nda tarafların benimsediği temel çatışma çözüm yaklaşımları olmadığı açıktır. Öte yandan her iki tarafın geri adım atmayan yaklaşımı, bu çalışmada Gezi Parkı Olayları'nı değerlendirirken kullanılacak temel boyut olan rekabetçi çatışma çözüm tarzına işaret etmektedir.

Gezi Parkı Olayları özelinde mevcut çatışmalı durumda tarafların, durumu nasıl ele aldıklarına bakıldığında, her iki tarafın da karşı tarafın haksız ve kendisini ezmeye ve yok etmeye yönelik bir tutumla hareket ettiğine inandığı düşünülebilir. Medyaya yansıyan şekliyle, hükümet yetkilileri tarafında “Başbakanı yedirmeyiz”, göstericiler tarafında “Yaşam tarzlarımız tehdit altında” söylemleri, tarafların karşılıklı olarak ezilme tehdidi altında olduklarını hissettiklerine işaret etmektedir. Bu bağlamda her iki taraf da kendini haklı görmektedir. Ayrıca tarafların davranışları gözlemlendiğinde, her iki tarafın karşılıklı olarak kazanacağı sonuçlar elde etme beklentisinden uzak oldukları, daha çok kendi kazançlarını artırmak yoluna gittikleri izlenimi edinilmektedir. Göstericiler tarafında “Gezi Parkı'nın olduğu gibi kalması”, “hükümet yetkililerinin özür dilemesi”, hükümet tarafında ise “bir an önce eylemlere son verilmesi” beklentisi her iki tarafın da sonuçta ne olursa olsun kazançlı çıkmak istediklerinin bir ifadesi olarak değerlendirilebilir. Bu doğrudan ve tek taraflı kazanç beklentisi daha çok rekabetçi çatışma çözüm tarzının bir ifadesidir. Böylece, Gezi Parkı Olayları'nda tarafların daha çok rekabetçi çatışma çözüm tarzını benimsedikleri ve kullandıklarını söylemek mümkündür.

Çatışma Çözüm Tarzları ve Kültür

İlgili yazın, kültürün çatışma çözüm yaklaşımı açısından kişiler üzerinde etkili olduğunu göstermektedir. Örneğin romantik ilişkilerde yaşanan çatışmalarda toplulukçu Asyalı-Amerikalıların, bireyci Kafkasyalı-Amerikalılara göre daha çok zorlama, kaçınma ve bütünüleyici çatışma çözüm stillerini benimsedikleri görülmektedir. Buna karşılık, Kafkasyalı-Amerikalıların daha çok hükmedici çatışma çözüm tarzını benimsedikleri görülmüştür (Kim ve Kitani, 1998). Benzer çalışmalarda, toplulukçu kültürlerden -Brezilya- müzakerecilerin, bireyci kültürlerden gelen ve rekabeti tercih eden müzakerecilere -Amerika- göre daha çok uyma, işbirliği ve geri çekilme tarzlarını tercih ettikleri görülmektedir (Pearson ve Stephan, 1998).

Kültürlerarası karşılaştırma çalışmalarına bakıldığında; Türk ve Amerikalı yöneticilerin müzakere tarzlarını karşılaştıran bir tez çalışmasında (Özel, 2008), Türk yöneticilerin, Amerikalı yöneticilere göre daha rekabetçi ve uzlaşmacı olmakla birlikte daha az kaçınmacı çatışma çözüm tarzına sahip oldukları tespit edilmiştir. Türk kadın yöneticiler Amerikalı kadın yöneticilere göre daha rekabetçi ve uzlaşmacı iken daha az kaçınmacıdır. Ayrıca, Türk erkek yöneticilerin Amerikalı erkek yöneticilere göre daha rekabetçi oldukları görülmüştür. Bir başka Türkiye çalışmasında ise Türklerin Kuzey Amerikalılara göre bireysel hedeflerine ulaşmak için daha az rekabetçi ve saldırgan davranış gösterdikleri ortaya konulmuştur (Kozan 1989, Ergin, 1999). Ayrıca, Türkler çatışma çözümünde daha çok arabuluculuğu tercih etmektedirler (Kozan ve Ergin, 1998). Bundan başka, Türklerin, iş arkadaşlarıyla daha çok kaçınmacı (Kozan, 1989), üst yönetimle uyma, astlarla zorlama çatışma çözüm tarzını benimsedikleri görülmüştür. Bu bulgular Türkiye'nin toplulukçu ve güç mesafesi yüksek bir kültüre sahip olmasıyla açıklanabilir. Öte yandan toplulukçuluk içinde yer alan ve Türkiye'de varlığına işaret edilen namus kültürü ve çatışma çözüm tarzları arasındaki ilişkiyi ele alan bir çalışma bulunmamaktadır. Benzer şekilde dünya yazını da kültür çalışmalarında yeni çerçevelerden, onur, namus ve görünüm kültürleri ile çatışma çözüm tarzları arasındaki ilişkiyi yakın zamanda yeni yeni çalışmaya başlamıştır (Örneğin; Beersma, Harinck ve Gerts, 2003).

İlgili yazındaki kısıtlı sayıda çalışmaya bakıldığında; görünüm, onur ve namus kültürü arasında çatışma çözüm yaklaşımı açısından farklılıklar olduğu görülmektedir. Örneğin, görünüm kültüründe kişilerarası çatışma karşısında kişiler, uyumu korumak adına daha dolaylı tepkiler verir ya da toplum yapısı hatırlatılarak hoşla gitmeyen davranış ve bu davranışı yapan kişi ayıplanır (Tinsley, 1997; Tinsley ve Weldon, 2003). Dolayısıyla daha kapalı bir iletişim, sorunların açıkça konuşulmadığı bir yapı ortaya çıkar. Bu durumu görünüm kültürüne sahip topluluklarda daha kaçınmacı çatışma çözüm tarzlarının ortaya

çıkabileceği şeklinde yorumlamak mümkündür. Öte yandan, onur kültüründe, tepkiler çatışmayı çözüme kavuşturmak adına daha doğrudan ortaya çıkar (Tinsley ve Weldon, 2003). Böylece, onur kültüründe sorunu açıkça konuşmanın ve hak aramanın daha doğal karşılandığı söylenebilir. Bu durumda da rekabetçi, uzlaşmacı ve iş birliği içeren çatışma çözüm tarzlarıyla daha çok karşılaşılacağı yorumu yapılabilir. Son olarak namus kültüründe, çatışma karşısında tepkiler, zayıf görünmemek, avantajı karşı tarafa geçirmemek, namusu korumak için doğrudan ve saldırganca ortaya çıkar (Nisbett ve Cohen, 1996). Bu durumda, namus kültüründe açık iletişimden çok üste çıkmayı hedefleyen bir iletişim tarzının ortaya çıktığı yorumunu yapmak mümkündür. Yapılan araştırmalar, namus kültüründe, rekabete dayalı, daha paylaşımcı çatışma çözüm taktiklerinin kullanıldığını ortaya koymaktadır (Beersma, Harinck ve Gerts, 2003). Bu durumda namus kültüründe, çatışma taraflarının karşılıklı menfaatlerinin gözetildiği her iki tarafın da, bir şeyler kazanıp karşılığında bazı şeylerden feragat ettiği bir orta yoldan çok, tarafların kendi isteklerini kabul ettirmeye çalıştıkları ya da alana kadar geri adım atmadıkları, kimi zaman bu dayatmacı tutumu sözel ve fiziksel şiddete dönüştürdükleri bir çatışma çözüm yaklaşımından söz etmek mümkündür.

Daha önce de ifade edildiği gibi, bu çalışmada Gezi Parkı Olayları namus kültürü ve çatışma çözüm tarzları açısından tartışılmaktadır. Türkiye’de hem namus kültürü hem de çatışma çözüm tarzları ile ilgili ayrı ayrı çalışmalar bulunmakla birlikte; bu iki kavramı birlikte ele alan herhangi bir çalışma bulunmamaktadır. Ayrıca, yine farklı çalışmalar namus kültürünün Türkiye’de varlığına (Örneğin, Özkan ve Gençöz, 2006; Uskul, Cross, Sunbay, Gerçek-Swing ve Ataca, 2012) ve bir çatışma çözüm tarzı olan rekabetin diğer çatışma çözüm türlerine göre daha çok ortaya çıktığına (Kozan, 1989; Kozan ve Ergin, 1998) işaret etmektedir. Burada temel konulardan biri, rekabetçi çatışma çözüm tarzının, namus kültürünün bir işlevi ve sonucu olarak ortaya çıkıp çıkmadığıdır. Bu çalışma, Gezi Parkı Olayları çerçevesinde bu soruya da cevap aramaya çalışmaktadır.

3. AMAÇ, YÖNTEM, VERİ TOPLAMA, ÖRNEKLEM VE BULGULAR

Amaç ve Yöntem

Bu çalışmanın temel amacı, 2013 Mayıs ayının sonunda başlayan Gezi Parkı Olayları'nın ilk 15 gününde olayların üniversite öğrencileri arasında genel olarak nasıl algılandığının betimlenmesi ve bu betimlemenin namus kültürü ve çatışma çözüm tarzları kavramlarıyla ele almak; hakarete karşı şiddetli tepki ve rekabetçi çatışma çözüm tarzı özelinde namus kültürü ve çatışma çözüm tarzları arasındaki ilişkilere kuramsal bir çerçeve sunmaktır. Bu amaca yönelik olarak

mevcut çalışma, nitel araştırma yöntemleri kullanılacak şekilde tasarlanmış ve çalışmanın temel sorusu "Gezi Parkı Olayları, ilk 15 gün içinde üniversite öğrencileri arasında nasıl algılandı?" şeklinde belirlenmiştir.

Veri Toplama Tekniği

Bu çalışmada, nitel bir veri toplama tekniği olan odak grup çalışması tercih edilmiştir. Odak grup çalışmalarının temel amacı, bir konu, ürün veya hizmet hakkında insanların ne düşündüğünü ne hissettiğini anlamaktır. Bu bağlamda, Gezi Parkı Olayları'nın ilk 15 gününü inceleyen bu çalışmada veri toplama tekniği olarak kısa zamanda hızlı ve derinlemesine bilgi sağlayan odak grup çalışmasının kullanılması araştırmanın hedeflerini gerçekleştirmek için en uygun teknik olarak değerlendirilmiştir. Diğer yandan, örneğin birebir mülakat daha derinlikli veriler sağlama imkânına sahip olsa da; öncelikle incelenen konunun 15 gün ile sınırlanmış olması, çalışmanın üniversite öğretim döneminin sonu olan final dönemine denk gelmesi, öğrencilerin ulaşılabilir olduğu gün ve zamanlarının oldukça kısıtlı olması gibi durumlar göz önünde bulundurularak bu teknik tercih edilmemiştir. Sonuç olarak, odak grup çalışmasının, zaman sınırı nedeniyle bu çalışma için uygun veri toplama tekniği olduğu düşünülmüştür.

Örnekleme

Odak grup çalışması her biri sekiz katılımcıdan oluşan üç odak grubu üzerinden toplam 24 kişiyle gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların hepsi Abant İzzet Baysal Üniversitesi'nde öğrenim gören lisans öğrencileridir. Odak grupları oluşturulurken, sınıflarda duyuru yapılmış ve bu duyuruda Gezi Parkı Olayları'ndan bahsedilmemiş, sadece "Güncel konular hakkında odak grubunda tartışmaların yapılacağı bir sosyal psikoloji araştırmasına gönüllü olarak katılabilecek öğrencilerin bilgi vermeleri" istenmiştir. Çalışmaya katılabilecek katılımcılara her üç odak grubunun hangi gün ve saat aralıklarında (Örneğin, 7 Haziran sabah, 7 Haziran öğleden sonra, 12 Haziran öğleden sonra) yapılabileceği bilgisi verildikten sonra, katılımcılar hangi çalışmaya katılabileceklerini bildirmişlerdir. Böylece; süre kısıtlılığı, konunun hassasiyeti, katılımcıların afişe edilme veya etiketlenme kaygısı, bu kaygının düşüncelerin sansürlenmesi gibi veri kalitesini etkileme olasılığı göz önünde bulundurularak; gruplar herhangi bir faktör gözetilmeden çalışmaya katılmayı kabul eden öğrencilerden oluşturulmuştur. Böylece, katılımcıların gösterilere katılıp katılmama durumları, gösterilerin yanında ya da karşısında yer alıp almadıkları, gruplardaki cinsiyet dağılımları vb. konularda bir düzenleme yapılmamıştır. Bununla birlikte, odak grubu tartışmaları boyunca, hem Gezi Parkı Olayları'na aktif olarak katılan hem aktif olarak katılmayan, hem Gezi Parkı Olayları'na olumlu bakan hem olumsuz bakan birbirinden farklı tutumlara sahip öğrencilere ulaşılabilirdi gözlenmiştir. Tüm katılımcıların dörtte biri (altı kişi) erkeklerden

oluşurken, tüm katılımcıların yaşları 21 ile 25 arasında değişmektedir. Örneğin ilk odak grubunda yaşları 21 ile 23 arasında değişen 2 erkek ve 6 kadın, toplam 8 kişi; ikinci odak grubunda yaşları 21 ile 25 arasında değişen 4 erkek ve 4 kadın, toplam 8 kişi; ve son odak grubunda ise yaşları 21 ile 22 arasında değişen toplam 8 kadın katılımcı yer almıştır.

Veri Toplama Araçları ve İşlem

Bu araştırmada veri toplama işlemi, temel araştırma sorusunu odağına alan toplam 17 açık-uçlu sorunun sorulmasıyla gerçekleştirilmiştir (tüm sorular için bakınız Ek'1). Odak grup çalışmaları, Psikoloji Bölümü laboratuvar katında yer alan laboratuvar odasında, gürültüden uzak, toplantı düzeneğinde hazırlanmış, çay-kahve ve yiyecek ikramının yapıldığı olabildiğince rahat bir ortamda gerçekleştirilmiştir. Hem hitap etmede hem de katılımcıların ifadelerinin not edilmesinde yardımcı olmak amacıyla her katılımcının isminin yazılı olduğu isimlikler toplantı başlamadan önce toplantı masasında yerleştirilmiştir. Her çalışmada aynı araştırmacı araştırma yürütücülüğü (moderatörlük) yaparken, diğer araştırmacı da ortamda bulunup aynı zamanda diğer gözlem ve görüşme teknikleri konusunda eğitilmiş ve deneyimli iki öğrenci ile birlikte not almıştır. Her bir odak grubu aynı şekilde ve standartlarda, odak grubu çalışmalarında izlenen usuller doğrultusunda (bakınız, Yıldırım ve Şimşek, 2008) gerçekleştirilmiştir.

Daha sonra, iki araştırmacı bir araya gelerek, tüm verilerin toplanmasından sonraki beş gün içerisinde deşifre çalışmaları (Örneğin, tüm soruların cevaplarının sırayla okunması, ortak temaların çıkarılması, ilgili yerlerde kullanılabilir örnek ifadelerin tespit edilmesi, vb.) tamamlanmıştır. Bu süreçte ayrıca araştırmanın geçerlik ve güvenilirliğine ilişkin olarak gerekli önlemler (nitel çalışmalarda geçerlik ve güvenilirlik için bakınız, Yıldırım ve Şimşek, 2008), araştırmacılar tarafından sağlanmıştır. Ayrıca, süreç boyunca, sosyoloji bölümünden odak grup çalışmalarında deneyimli bir akademisyenin danışmanlığına da başvurulmuştur.

Bulgular ve Tartışma

Açıklayıcı rolü göz önünde bulundurulduğunda, namus kültürü Türkiye'deki sosyal olayları ele almak ve yorumlamak için önemli bir kaynak işlevi görebilir (Elgin, 2013). Bu bağlamda, çalışmanın bu kısmında Gezi Parkı Olayları, namus kültürü özelinde hakarete karşı şiddetli tepki boyutu ve rekabetçi çatışma çözüm tarzı perspektifinden incelenmektedir. Daha önce açıklandığı gibi, namus kültüründe insanlar her türlü aşağılayıcı, küçümseyici, küçük düşürücü, alay edici, itibarsızlaştırıcı eyleme, bir başka deyişle hakarete karşı çok hassastırlar. Bu durumlarda kızgınlık, utanma, küçük düşürülme, rezil

olma gibi duygulara kapılabilirler. Hakaret algısı kişileri, bireysel ve/veya kolektif saygınlıklarını ve itibarlarını yani namuslarını korumaya yöneltir. Bunu yaparken, hakaret eden tarafa karşı fiziksel ve/veya sözel olarak şiddetli tepkide bulunabilirler. Sözel ya da fiziksel olarak şiddetli tepkide bulunmanın temel hedefinde kendilerine hakaret eden tarafa ve buldukları çevreye hakareti hak ediyor gözükmemek, zayıf görünmemek, ileride tekrar hakarete maruz kalmamak, dışlanmamak olguları yatmaktadır. Buna ek olarak bu kültürde daha sık ortaya çıktığı bilinen rekabetçi çatışma çözüm tarzı, çatışma sonunda daha çok bir kazan-kaybet durumu elde etmenin beklendiği sürece işaret eder. Çatışma tarafları karşı tarafın ihtiyaçlarını ve beklentilerini göz ardı ederek, kendi isteklerini dayatırlar. Burada amaçlanan, karşılıklı herkesin bir şeyler kazandığı ve karşılığında herkesin bir şeylerden feragat ettiği bir çözümden çok, tarafların sadece kendi çıkarlarına sahip olmasıdır. Bu yaklaşım “ya hep ya hiç” yaklaşımıdır ve kazananın tek taraf olması beklenmektedir. Bunun anlamı bir kazanan ve bir kaybeden olmasıdır. Rekabetçi çatışma çözüm tarzı daha çok kişiler kendilerini haklı gördüğünde, karşı tarafın kendini ezme niyeti taşıdığına inandığında, acil çözüm bekleyen problemler ve alınması gereken kararlar olduğunda ortaya çıkmaktadır (Thomas, 1992).

Gezi Parkı Olayları'nın Dinamik Bir Şekilde Tartışılması

Bu çalışmada odak grubu katılımcılarından elde edilen veriler dinamik bir şekilde değerlendirilmiştir. Bu değerlendirmelerde, Gezi Parkı Olayları'nın temel aktörleri olan yetkililerin ve göstericilerin davranışlarının, odak grup katılımcıları tarafından nasıl algılandığı üzerinde durulurken, namus kültürü parametreleri ve çatışma çözüm tarzı yaklaşımları kullanılarak yorumlamalar yapılmıştır. Bu bağlamda, araştırma verileri değerlendirildiğinde hem yetkililer –hükümet yetkilileri ile kolluk kuvvetleri - hem de göstericiler kanadında en temel yaklaşım olarak algılandığı gözlenen namus kültürünün hakarete karşı şiddetli tepki boyutu ve rekabetçi çatışma çözüm tarzı, Gezi Parkı Olayları'nın ele alınmasında temel olacaktır.

Araştırmacılar odak grubu katılımcılarının verdiği cevaplardan, yetkililerin göstericilere karşı davranış ve tutumlarının hakaret (Örneğin, aşağılama, değersizleştirilme) olarak algılandığı; göstericilerin sosyal saygınlıklarına zarar veren bu durum karşısında, sosyal saygınlıklarını korumak amacıyla, yetkililere karşı toplu ve güçlü bir şekilde direnmeleri ve mizah öğelerini kullanmalarının ise hakarete karşı şiddetli tepki olarak değerlendirildiği sonucuna varmışlardır. Öte yandan, bu durumun dinamik bir şekilde karşılık bulduğu söylenebilir. Şöyle ki, katılımcılardan elde edilen veriler değerlendirildiğinde, göstericilerin alanlarda ve sosyal medyada kapsamlı ve yoğun bir şekilde yetkililerle ilgili mizah öğeleri kullanmalarının ve Taksim'in işgal edilmesinin, yetkililer tarafından alay edici, aşağılayıcı, özetle kendilerine karşı bir hakaret olarak

değerlendirildiği yorumu yapılabilir. Yetkililer bu hakaret karşısında çok önem verdikleri sosyal saygınlıklarının zedelenmiş olduğunu düşünmüş olabilirler. Yine verilen cevaplardan, yetkililerin sosyal saygınlıklarını korumak için, bu hakarete karşı göstericilere orantısız güç kullanımı ile şiddetli tepki vermiş olabilecekleri yorumu yapılabilir. Bunlarla ilgili olarak, verilen cevaplar doğrultusunda her iki aktör grubun, yani hem göstericilerin hem de yetkililerin, olayları ve yaptıklarını (Örneğin, verilen şiddetli tepkileri) kendi psikolojik süreçlerinde meşrulaştırabilmeleri ve kendilerini haklı görebilmeleri için, kendilerine hakaret edildiğini düşünmüş olabilecekleri yorumu yapılabilir. Ayrıca, odak grubu katılımcılarından elde edilen veriler değerlendirildiğinde odak grubu katılımcılarının, hem yetkilileri hem de göstericileri geri adım atmamak, çatışma sonunda kendi isteklerini kabul ettirerek kazançlı çıkmak motivasyonuna sahip olarak algıladıkları görülmüştür. Bir başka deyişle rekabetçi çatışma çözüm tarzının diğer çatışma çözüm tarzlarına göre daha çok tercih edildiği gözlenmiştir.

4. NAMUS KÜLTÜRÜ VE HAKARETE KARŞI ŞİDDETLİ TEPKİ

Odak grubu katılımcılarının araştırma sorularına verdiği cevaplar, namus kültürü özelinde hakarete karşı şiddetli tepki boyutu ve rekabetçi çatışma çözüm tarzı üzerinden, “kolluk kuvvetleri ve göstericiler arasındaki dinamik süreç” ve “hükümet yetkilileri ve göstericiler arasındaki dinamik süreç” alt başlıkları altında aşağıdaki gibi ele alınabilir.

Kolluk kuvvetleri ve Göstericiler Arasındaki Dinamik Süreç

Katılımcılar tarafından verilen cevaplar değerlendirildiğinde, Gezi Parkı Olayları'nın ortaya çıkmasında temel nedenin, kolluk kuvvetlerinin herhangi bir şiddet içermeyen eylemleriyle Gezi Parkı içinde bulunan çevreci gruba sabahın ilk saatlerinde sert, orantısız, dolayısı ile haksız fiziksel müdahalesinin sonucu olarak görüldüğünü ortaya koymaktadır. Örneğin, katılımcılara “*Sizce, Gezi Parkı gösterilerinin bu şekilde ortaya çıkmasının sebepleri nelerdi?*” diye sorulmuştur. Katılımcılar bu soruya “*kolluk kuvvetlerinin park gibi nötr bir konuda ve barışçıl bir eyleme, ilk olarak sabahın çok erken saatlerinde orantısız bir güçle müdahale edilmesi*”, devamında “*aşırı biber gazı kullanımı*”, “*gaz bombası*”, “*tazyikli su*”, “*cop kullanımı*”, gibi orantısız müdahalelerinin sürdürülmesi şeklinde ifadelerle cevap vermişlerdir. Bununla birlikte, katılımcılara “*Yetkililerin süreç boyunca olumlu ve olumsuz bulduğunuz tüm tutumları ve davranışları nelerdi?*” sorusu sorulduğunda ise, kolluk kuvvetlerinin olumsuz bulunan davranışları yine orantısız müdahale olarak belirtilmiştir. Odak grubu katılımcılarının bu soruya verdikleri cevaplara şu ifadeler örnek olarak verilebilir: “*Polis bayanlara bile şiddet uyguladı*”, “*Hasta insanlara biber gazı atıldı*”, “*Tekerlekli sandalyedeki bir vatandaşa su sıkıldı*”, ve

“Kafaya nişan alınarak gaz tabancası kullanıldı.” Tüm bu değerlendirmeler, kolluk kuvvetlerinin göstericilere karşı tutumunun göstericiler tarafından, değersizleştirici, saygınlığa zarar verici ciddi fiziksel sonuçları olan hakaret dolu bir tutum olarak algılanmasına neden olabileceğini ortaya koymaktadır. Benzer şekilde, kolluk kuvvetlerinin başlangıçta çevreci, küçük bir gruba ve sonrasında göstericilere şiddetli müdahalede bulunmasının, katılımcılar tarafından, kolluk kuvvetlerinin isteklerini kabul ettirmek, küçük grubu ve sonrasında göstericileri ezme, onları hiçe saymak niyeti olarak algılandığı söylenebilir. Bu durumda hissedilen ezme ve ezilme algısının, göstericilerin bu durumla rekabet eder bir tutum sergilemesine; bir başka deyişle çatışmayı kendilerine güç uygulayan tarafa karşı, rekabet ederek çözüme yoluna gitmesine neden olduğu yorumu yapılabilir. Buna göre, gösterilere katılımın başka şehirlere yayılması ve boyutlarının büyümesinin temel nedeni, sosyal saygınlığı konusunda hassas bir kültürden –namus kültüründen- gelen göstericilerin, bu hakaret dolu algılanan tutuma karşı şiddetli tepki vererek sosyal saygınlıklarını korumak istemeleri, haklılığına sonuna kadar inandıkları çevreci hareketin maruz kaldığı ezici olarak algılanan güç kullanımına karşı daha fazla güçle cevap vermek ihtiyacı duydukları söylenebilir. Özetle göstericiler, rekabetçi tarzda çatışmayı ele alarak çözmeye yönelmişlerdir denilebilir.

Ayrıca verilen cevaplara bakıldığında, odak grubu katılımcılarının sadece göstericiler ve yetkililer pencerelerinden hakaret algısını dile getirmedikleri, kendilerinin de duygusal olarak olaylardan nasıl etkilendiklerini ortaya koydukları görülmüştür. Örneğin, “Genel olarak, Gezi Parkı ile ilgili gelişen olaylar sizde hangi duyguların ortaya çıkmasına yol açtı?” sorusuna, “üzüntü”, “kayı”, “gerginlik”, “bölünmüşlük”, “çaresizlik”, “acıma” gibi cevaplar verilmiştir. Bir katılımcının verdiği, “İçim burkuldu eylemcilere karşı; hükümete karşı öfke vardı” şeklindeki cevap, hakaret karşısında ortaya çıkan duygu yoğunluğuna örnek olarak verilebilir. Odak grup katılımcılarının bu tür ifadelerinden, katılımcıların olayların ortaya çıkmasında ve gelişmesinde kolluk kuvvetlerinin göstericilere karşı ezici ve haksız güç kullandıkları algısının etkili olduğunu, yine katılımcıların bu durumun göstericiler tarafından hakaret şeklinde algılanmış olabileceğini düşündükleri şeklinde yorumlar yapılabilir. Ayrıca odak grup katılımcılarının, göstericilerin bu durumla hakarete karşı şiddetli tepki ve rekabetçi çatışma çözüm tarzını kullanarak başa çıkmaya çalıştıklarını ve karşı koyma ve toplu direnme şeklinde şiddetli tepki formlarına yöneldiklerini düşündükleri yorumu yapılabilir.

Diğer taraftan, odak grup katılımcıları kolluk kuvvetlerine karşı göstericilerin tutumunu değerlendirirken özellikle aşırı uçta yer alan siyasi grupların provokasyonuna dikkat çekmişlerdir. Örneğin bazı odak grup katılımcıları, “Sizce gösteriler Türkiye’nin diğer bölgelerine nasıl/neden yayıldı?”

sorusuna cevap verirken “*Eylemi organize edenler karşıt görüşlü kişilerdi. Sivil toplum örgütleri de olayı provoke ettiler*”, “*Her zaman karşı olanlar saptırdılar*” ifadelerini kullanmışlardır. Bu noktada katılımcıların bir kısmı tarafından, kimi göstericilerin daha önce de haksız güç gösterisine yönelen, ortamı provoke etmek gibi hiç de iyi niyetli davranmayan grup ve kişiler olarak algılandığı görülmüştür. Bu bakımdan, olayların yayılmasının ve kimi provakatif eylemlerin, kolluk kuvvetlerini ortaya konan provakatif güç gösterisiyle rekabet eder tarzda mevcut çatışmalı durumu mutlaka kazanarak çözmeye yönelttiğinin düşünüldüğü söylenebilir. Bu şekilde göstericiler ve kolluk kuvvetleri arasında yaşanan karşılıklı haksızlık ve hakaret algıları, devamında hakarete karşı şiddetli tepkiyle kendini gösteren rekabetçi çatışma çözme davranışları, iki taraf arasındaki karşılıklı dinamiğini tamamlar gözükmektedir.

Benzer şekilde, “*Sizce gösterilere katılmayanların, gösterilere katılmama nedenleri neler olabilir?*” sorusuna, odak grup katılımcılarının verdiği cevaplara bakıldığında, vatandaşın devlete duyduğu güvenin (Örneğin, “*Devlet her zaman haklıdır. Devlete karşı gelinmez*”) nedenler arasında sayıldığı görülmekte, bu cevabın devamında, zaten kolluk kuvvetlerinin kendilerine saldırıldığı için şiddetli tepki vermiş olabileceği “*Halk bir şey yapmazsa, polis bir şey yapmaz*” şeklinde ifade edilmiştir. Bu ifadelerden odak grup katılımcılarının, gösterilere katılmayan kimi kişileri, devlet kurumları ve kolluk kuvvetlerini her zaman ve doğal olarak haklı algılayan kişiler olabileceğini düşündükleri şeklinde yorumlamak mümkündür. Buna göre katılımcılar, bu yaklaşıma sahip kişilerin özellikle gösterilere katılmayabileceğini vurgulamakta ve buna bağlı olarak göstericilerin davranışlarının, haksız bir güç gösterisi, devlet otoritesini ve saygınlığını sarsıcı, görevlilerin sosyal statülerine zarar verici, kolluk kuvvetlerini güç kullanmaya zorlayan bir yaklaşım olarak algılamış olabileceğine işaret etmektedir. Böylece, kolluk kuvvetlerinin göstericilere karşı takındığı tutum, sosyal saygınlık hassasiyeti nedeniyle saygınlığı korumak için hakarete karşı verilmiş aşırı tepki ve göstericilerin güç dayatmasıyla rekabet eder tarzda çözüm arama davranışları olarak değerlendirilebilir. Bu düşünceyi, “*Yetkililerin tutum ve davranışları nasıl açıklanabilir?*” sorusuna verilen cevapların destekler nitelikte olduğu söylenebilir. Örneğin bir odak grup katılımcısı bu soruya “*Polis göstericiler tarafından kışkırtılmış olabilir*” şeklinde cevap vermiştir. Yine bir diğer soru olan, “*Göstericilerin süreç boyunca olumlu ve olumsuz bulduğunuz tüm tutumları ve davranışları nelerdi?*” sorusuna, olumsuz davranışlarla ilgili olarak verilen cevaplar arasında, gösterilerde “*taşkınlık yapılması*”, “*provokatif eylemler*” ve “*vandalizm*” örnekleri yer almaktadır. Bu cevaplar asayiş sağlamla görevli kolluk kuvvetlerinin işini layıkıyla yapmasına engel olan göstericilerin, kolluk kuvvetlerini zor duruma düşürdüğü düşünülüyor şeklinde yorumlanabilir. Ayrıca, yine katılımcılar tarafından provakatif davranışların, kolluk kuvvetlerinin işini ve saygınlığını tehdit ettiğinin düşünüldüğü; kolluk kuvvetlerinin

saygınlıklarına gösterdikleri hassasiyet nedeniyle, göstericilerin hakaret şeklinde algılanan davranışlarına karşı şiddetli tepki verdikleri ve haksız güce karşı güçle rekabet ederek karşılık verdiklerinin algılandığı şeklinde yorumlanabilir.

Hükümet Yetkilileri ve Göstericiler Arasındaki Dinamik Süreç

Odak grup katılımcılarının verdiği cevaplar değerlendirildiğinde, olayların devamında özellikle hükümet liderinin göstericilere karşı söyleminin, göstericiler tarafından, göstericilerin saygınlığına, benlik değerine kısaca namusuna karşı aşağılama, küçümseme ve değersizleştirme içeren hakaret olarak, haksızlık ve ezme niyeti olarak algılanmış olabileceği; bunun sonucunda göstericilerin verdiği tepkinin şiddetinin artmış olabileceği şeklinde yorumlanabilir. Öyle ki, odak grubu katılımcıları Gezi Parkı Olayları'nın büyümesinde ve polislin orantısız güç kullanımındaki asıl sorumluluğun hükümete (ve özelinde hükümet liderine) ait olduğunu ifade etmişlerdir; çünkü odak grup katılımcılarının ifadesiyle polisler "emir kulu"dur. Bu bağlamda her ne kadar bazı yetkililerin (Örneğin, Cumhurbaşkanı) olaylarla ilgili kimi tutumları ve söylemlerinin odak grup katılımcıları tarafından olumlu algılandığı ifade edilse de, hükümet liderinin üslup ve söyleminin olaylarda belirleyici olduğu algısı öne çıkmıştır. Örneğin "Sizce, Gezi Parkı gösterilerinin bu şekilde ortaya çıkmasının sebepleri nelerdi?" sorusuna, katılımcıların verdiği cevaplar değerlendirildiğinde, yetkililerin (özellikle de hükümet liderinin) göstericiler tarafından hakaret (aşağılama, görmezden gelme, değersizleştirmeye çalışma vb.) olarak algınmış olabilecek üslup ve söyleminin etkili olabileceğini belirttikleri yorumunu yapmak mümkündür. Bu söyleme, "çapulcu", "tencere tava hep aynı hava" tanımlamaları örnek olarak verilmiştir. Bu durumu destekler şekilde, verilen cevapların bir kısmı da şu şekilde olmuştur: "Hükümetin adımları buraya getirdi", "Erdoğan'ın tavırları olayı büyüttü", "Değersizleştirilmeye çalışıldı ancak bu iyi oldu. Halk davaya sarıldı".

Ayrıca diğer bir soru olan, "Yetkililerin süreç boyunca olumlu ve olumsuz bulduğunuz tüm tutumları ve davranışları nelerdi?" sorusunda, yetkililerin gösterilerden kaynaklı maddi kayıpları ve zararları (Örneğin, "İçişleri Bakanı, önce kırılan dökülen maddi kayıpları anlattı sonra bir de 'bu var, bir ölü' gibi açıklamalar yaptı") öne çıkarması; bu zararların ölümlerden daha önemliymiş gibi sunulduğu izlenimi yaratmış, katılımcılar tarafından olumsuz olarak algılanmış ve kışkırtıcı bulunmuştur. Yetkililerin bu söylemi de göstericiler tarafından haksızlık ve hakaret şeklinde algılanmış olabilecek davranışlar arasında değerlendirilebilir.

Buna ek olarak, "Sizce yetkililer olumsuz olarak algılanan tutum ve davranışlar dışında nasıl davranabilirlerdi?" sorusunda, göstericilerden özür dilenmesi (Örneğin, "Özür dilenebilir") şeklinde cevaplar verilmiştir. Ancak, bir sonraki soru olan "Sizce, yetkililer neden bu şekilde davranmamış olabilirler?" sorusuna

verilen cevaplar, yetkililerin doğrusunun özür dilemek olduğunu düşünseler bile; bunu saygınlıklarını zedelememek, sosyal statülerine zarar vermemek için yapmak istemeyecekleri şeklinde ifade edilmiştir. Örneğin verilen cevaplar arasında; “*Kimse saygınlığını ve statüsünü kaybetmek istemiyor*”, “*Özür dilemeyi kendilerine yediremediler*”, “*Özür dilemek hatayı kabul etmektir ve kişisel otoriteyi sarsar*” şeklinde ifadelere rastlanmıştır. Aslında bu ifadeler tam da namus kültüründe açıklandığı şekilde özür dilemenin yani bir nevi geri adım atmanın, namusa yani benlik değerine ve sosyal statüye zarar verebilecek ve zayıflık olarak algılanabilecek bir davranış olduğu düşüncesiyle tutarlıdır. Benzer şekilde, katılımcılara “*Yetkililerin tutum ve davranışları nasıl açıklanabilir?*” sorusu sorulduğunda odak grup katılımcılarının, yetkililerin göstericiler karşısında onların isteklerine boyun eğici görünmek istememelerinin yattığı şeklinde yorumlamaların yapıldığı görülmüştür. Özellikle burada yetkililerin, gücü kaybetmek ve karşı tarafın zorlayıcı tutumuna direnmek anlamında rekabetçi çatışma çözüm tarzını benimsedikleri yorumu yapılabilir. Yine bu örnekler odak grup katılımcıları tarafından hükümet yetkililerinin, sosyal saygınlıkları konusunda çok hassas oldukları ve sosyal statü ve saygınlıklarını sarsmaya yönelik davranışlara maruz kaldıklarını düşündükleri şeklinde algılanmıştır.

Ayrıca, odak grup katılımcılarının verdiği cevaplar değerlendirildiğinde, Gezi Parkı Olayları'nın bir bakıma belli bir yaşam tarzını benimsemiş ve sosyal statüsünü böyle ortaya koymakta olan kişiler için sosyal saygınlıklarını zedeleyici ve hakaret olarak algılanan hükümetin önceki bazı icraatlarına karşı birikmiş bir nevi tepki ve öfke boşalması olarak değerlendirildiği görülmüştür. Bu noktada haksızlığa uğramak, ezilmeye çalışılmak karşısında uğranılan hakarete karşı şiddetli ve rekabetçi tepki verme yaklaşımının etkisi görülmektedir. Örneğin “*Sizce, gösteriler Türkiye'nin diğer bölgelerine nasıl, neden yayıldı?*” sorusuna odak grup katılımcılarının verdiği cevapların başında hükümete karşı birikmişlik, hükümetin bugüne kadar yaşam tarzı (Örneğin, üç çocuk, alkol yasası vb.) ile ilgili müdahale algısının yarattığı öfke patlaması yer almaktadır. Örneğin, “*Bardağı taşıran son damlaydı. Hükümet insanların hayatına fazla müdahalede bulundu*” cevabı bu algıyı vurgular niteliktedir. Özetle Gezi Parkı Olayları, göstericilerin sosyal saygınlıklarına ve benlik değerlerine hakaret şeklinde algıladıkları önceki müdahaleler karşısında yaşadığı birikmişliğin bir sonucu olarak, şiddetli karşılık verme ve hesaplaşma tepkisi olarak da yorumlanabilir. Burada yine katılımcıların göstericilerin yaşam tarzı ile ilgili olarak, haksız ve ezici güç kullanımı algısı karşısında bu çatışmalı durumu çözmek için rekabetçi çatışma çözüm tarzının benimsendiğini düşündükleri yorumu yapılabilir.

Hakarete karşı şiddetli tepki, bir tür karşılıklılık ve cezalandırma/cezalandırılma beklentisini kendi içinde barındırmaktadır. Bu beklentiye odak grup katılımcılarının “*Sizce gösterilere katılmayanların, gösterilere*

katılmama nedenleri neler olabilir?” sorusuna verilen cevaplarda görmek mümkündür. Bu bağlamda, gösterilere ilgisizlik, gösterilerin karşısında tavır almak gibi genel değerlendirmelerin dışında verilen cevaplar ise, gösterilere katılma durumunda bunun karşılığının hükümet tarafından mutlaka verileceği şeklinde düşünülmüş olabileceği ve bu nedenle gösterileri destekledikleri halde bazı kişilerin gösterilere katılmamış olabileceği şeklinde ifade edilmiştir. Örneğin katılımcılar “mimlenme”, “fişlenme”, “kamuda işe girememek” gibi gelecek kaygılarını dile getirmiş, hükümet/sistem tarafından cezalandırılma korkusunun üzerinde durmuşlardır. Katılımcılara göre bu cezalandırılma durumu göstericiler dışında, beklendiği şekilde emir ve temayüllere uygun davranmayan hükümet görevlilerini de kapsamaktadır. Şöyle ki, “Yetkililerin tutum ve davranışları nasıl açıklanabilir?” sorusuna, diğer hükümet görevlilerinin de hükümet lideri tarafından cezalandırılma korkusu yaşamış olabileceği, bu nedenle olaylara haklılık verme şeklinde algılanabilecek hiçbir açıklama yapamamış olabilecekleri vurgulanmıştır. Katılımcılar bu durumu şu şekilde ifade etmişlerdir: “Başbakan dışında hükümetteki siyasilere, başbakandan çekindiği için açıklama yapamıyor.”

Son olarak, burada vurgulanması gereken çok önemli bir nokta, odak grubu katılımcılarının, hükümetin ve hükümet liderinin Gezi Parkı Olayları’nda önemli etkileri olduğunu ifade etmekle birlikte, gerçekte olayları bir yönüyle bu aktörlerin kişiliklerinden bağımsız olarak Türkiye’deki mevcut kültürel atmosferin –namus kültürünün- varlığına ve güçlü etkisine de dayandırdıkları gözlenmiştir. Örneğin, “Yetkililerin tutum ve davranışları nasıl açıklanabilir?” sorusuyla ilgili olarak; mevcut hükümetten ve siyasi oluşumdan bağımsız olarak iktidar olan her hükümetin benzer durumlarda benzer şekilde davrandığına ve davranacağına değinilmiş ve bu durum şu ifadelerle örneklendirilmiştir: “Bu bir devlet refleksi ve hastalıklı bir refleksi”, “Şu anki iktidarın tutumu da geçmişteki iktidarların tutumu da aynıdır”, “Geri adım atmamak istemiyor siyasilere”. Bu ifadeler odak grubu katılımcılarının mevcut durumu kişilerden (örneğin; hükümet lideri) bağımsız olarak, Türkiye’de olumsuz ve kanıksanmış bir kültürel özellik olarak gördüklerini ortaya koymaktadır. Sözü edilen temel yapı, namus kültürünün hatayı kabul etmeme, geri adım atmama, saygınlığı zedelememe vb. özellikleri ile kendini göstermesi şeklinde yorumlanabilir.

Diğer taraftan, öncesinde kolluk kuvvetleri ile göstericiler arasında ifade edilen dinamik sürecin bir benzerinin hükümet yetkilileri ile göstericiler arasında olduğu da iddia edilebilir. Bu bağlamda, her ne kadar bu çalışmada katılımcıların bu yönde bir ifadesi ortaya çıkmamış olsa da, örneğin özellikle hükümet lideri de kendisine göstericiler tarafından hakaret edildiğini iddia edebilir ve bunun sonucunda yetkilerini kullanarak göstericilere şiddetli tepki verdiği savunulabilir. Bununla ilgili olarak, hükümet lideri göstericiler tarafından kendisine karşı yapılan kitlesel eylemleri, bazı ağır ifadeleri, küfürleri ve mizah

uygulamalarını (Örneğin, “Tayyip istifa”) kendi namusuna, yani saygınlığına, itibarına, otoritesine karşı bir alaya alınma, aşağılanma, dolayısı ile hakaret, haksızlık ve ezme niyeti olarak algılayıp, şiddetli tepkiyi rekabet eder tarzda vermiş (Örneğin, kolluk kuvvetlerine bizzat kendisi tarafından gösterilere müdahale emri verilmesi) olarak değerlendirilebilir.

5. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Bu çalışmada Gezi Parkı Olayları, odak grubu katılımcılarından elde edilen veriler yardımıyla hem namus kültürünün hakarete karşı şiddetli tepki boyutu ve hem de rekabetçi çatışma çözüm tarzıyla dinamik bir biçimde ele alınarak açıklanmaya çalışılmıştır. Böylece Gezi Parkı Olayları özelinde Türkiye’de daha önce ayrı ayrı çalışılan namus kültürü ve çatışma çözüm tarzları ilk kez birlikte çalışılmış ve hakarete karşı şiddetli tepki boyutu ile rekabetçi çatışma çözüm tarzı arasındaki ilişki örnekleriyle ortaya konulmuştur. Burada ele alınan değerlendirmeler, bundan sonra namus kültürü ve çatışma çözüm tarzları ile ilgili olarak yapılacak çalışmalara kuramsal bir alt yapı oluşturabilir.

Gezi Parkı Olayları namus kültürü çerçevesinde ele alınırken açıklamalar daha çok *hakarete karşı şiddetli tepki* boyutu üzerinden yapılmıştır; çünkü bu çalışma, Gezi Parkı Olayları’nın başlaması ve büyümesi aşamasını odağına almıştır. Bu çalışmada, tartışmalar arasında yer verilmeyen diğer namus kültürü boyutları ile ilgili olarak şu şekilde veri ve yorumlamalardan söz etmek mümkün olabilir. Araştırma verisi içinde göstericilerin olumlu tutumları olarak verilen kimi örnekler (Örneğin, göstericilerin tanımadıkları insanların evlerinde, işyerlerinde, Gezi Parkı içerisinde misafir edilmeleri ve bonkörce davranışlar; ücretsiz ve fedakârca yapılan gıda, sağlık ve güvenlik destekleri), bir diğer namus kültürü boyutu olan *olumlu izlenim bırakma* boyutunun olaylardaki varlığına işaret etmektedir. Bununla birlikte, namus kültüründe merkezi öneme sahip olan *sosyal saygınlığa verilen büyük önem* boyutu, aslında verilen tüm cevapların içerisinde varlığını ister istemez göstermektedir. Çünkü gerek *hakarete karşı şiddetli tepki* boyutu gerekse *olumlu izlenim bırakma* boyutunun altında yatan temel motivasyon, sosyal saygınlığa yani namusa büyük önem verilmesi sebebiyle sosyal saygınlığı korumak ve desteklemektir. Öte yandan, göstericiler arasında önemli miktarda kadın ve LGBT (Lezbiyen, Gey, Biseksüel, Transgender) grubuna ait göstericinin bulunmasına rağmen *kadının saflığı ve erkeklik* boyutunun farklı bir şekilde, belki bir başkaldırı ile ortaya çıktığı görülmektedir. Ayrıca hem göstericiler hem de kolluk kuvvetleri ve hükümet liderinin bu olayların başından beri karşılıklı “sert” üslup ve tavırları ve geri adım atmamalarının, *kadının saflığı ve erkeklik* boyutunun erkeklik kısmıyla örtüştüğü söylenebilir. Ayrıca, göstericilerin ilk zamanlar duvar yazılarında zaman zaman yer alan cinsiyetçi küfürleri -her ne kadar bu küfürler göstericiler tarafından sonradan tepki

gösterilip silinmiş olsa da- kadının saflığı ve erkeklik boyutunun kadının saflığı kısmının cinsiyetçi bir dille ifadesine örnek olarak verilebilir.

Ayrıca bu çalışma, yetkililer ve göstericilerin bu çatışmalı durum karşısında verdikleri tepkiler değerlendirildiğinde, tarafların geri adım atmamaları, karşılıklı sözel, fiziksel şiddet eylemlerinin varlığı çatışma çözümü anlamında daha çok birbiriyle rekabet eden bir duruma işaret etmektedir. Hakarete karşı şiddetli tepkiyi ve rekabetçi çatışma çözüm tarzını ortaya çıkaran motivasyonlar (Örneğin, saygınlığı koruma), ve elde edilmek istenen sonuçlar (Örneğin, hakkını korumak), rekabetçi çatışma çözüm tarzının namus kültürünün bir işlevi ve sonucu olarak ortaya çıktığı şeklinde ifade edilebilir. Bu çalışma sadece namus kültürünün hakarete karşı şiddetli tepki boyutu ve rekabetçi çatışma çözüm tarzı arasındaki ilişkiyi açıklamakla birlikte; bu iki kavram arasında ortaya konan işlevsel ilişki, ileriki çalışmalarda namus kültürünün diğer boyutlarının incelenmesi durumunda hangi çatışma çözüm tarzı ile ne gibi işlevsel ilişkiler ortaya çıkacağına dair araştırmacılara fikir de verebilecektir.

Bunun yanında, yapılan bu çalışmanın genellenebilirliğini destekler şekilde, çalışmanın bulgularının Gezi Parkı ile ilgili yapılan diğer çalışmalarla örtüşmesi önemli bir noktadır. Örneğin, Kongar ve Küçükaya (2013) olayların ortaya çıkışında kolluk kuvvetlerinin göstericilere karşı sert ve şiddetli müdahalesinden bahsederken, sürecin gelişmesinde hükümet liderinin bu olaylarda (ve geçmişte de sergilediklerini ifade ettikleri) hakaret şeklinde algılanan sert, buyurgan söylem ve tutumlarını sorumlu tutmaktadırlar. Baysu (2013) tarafından internet üzerinden veri toplanarak yapılan bir psikoloji çalışmasında da, kolluk kuvvetlerinin müdahalesinin ve siyasilerin tutumlarının Gezi Parkı Olayları'nda önemli bir yere sahip olduğu ortaya çıkarken; katılımcıların en çok kolluk kuvvetlerinin şiddeti ve otoriterlik konularında kaygıları olduğu bulgularına ulaşılmıştır.

Çalışmanın sınırlılıkları ile ilgili olarak; yöntem kısmında belirtildiği üzere, çalışmanın öğrencilerin final döneminde yapılması ve gönüllü olarak katılmayı tercih eden öğrencilerin kendilerine uyan gün ve zamanki odak grubuna katılmaları, örneklem oluşturulurken odak gruplarının belli bir faktöre (Örneğin, gösterilere katılma-katılmama, kadın-erkek dağılım, vb.) bağlı olarak oluşturulmasını mümkün kılmamıştır. Bununla birlikte, odak gruplarındaki katılımcılar arasında gösterileri aktif olarak veya düşünsel boyutta destekleyen-desteklemeyen katılımcılara rastlanılmıştır. Odak grubu katılımcılarının seçiminin katılımcıların Gezi Parkı Olayları'na katılıp katılmamalarından bağımsız olması ve asıl olarak olaylardaki göstericilerle ilgili katılımcıların algılarının sorulmuş olması, cevapların genellenebilirliği bakımından bir sınırlılık olarak görülebilirse de; odak grup çalışmasına başlarken katılımcıların hepsinin Gezi Parkı Olayları'nı yakından takip ettiği bilgisi alınmış ve ilk iki hafta göz

önüne alındığında katılımcıların bazılarının yaşadıkları çevrede bir şekilde gösterilere katıldıkları (Örneğin, yürüyüşe katılma, sosyal medyada olaylarla ilgili paylaşımlar yapılması, vb.) bilgisi alınmıştır. Bir kısım katılımcının özellikle bu olaylardan uzak durduğu ya da olaylara tavır aldığı da ifadelerinden öğrenilmiştir. Sonuç olarak, katılımcılar, gösteri ve göstericilerle ilgili cevapları verirken aslında bir bakıma kendi yaşanmışlık süzgecinden de geçirmişlerdir ve bu durum verilen cevapların geçerliliğini destekleyen önemli bir nokta olmuştur. Bununla birlikte çalışmanın örneklemini Bolu'da okuyan üniversite lisans öğrencileri oluşturmaktadır. Dolayısı ile her ne kadar olaylarda yer alan kilit gruplardan biri üniversite öğrencileri olsa da, elde edilen sonuçların olaylarda yer alan tüm gençleri ya da göstericileri yansıtmaması mümkün olamayacağı gibi İstanbul'daki üniversite öğrencilerinin görüşlerini birebir yansıtabileceği iddiası da bulunmamaktadır. Ayrıca, mevcut çalışmadaki sonuçlar sadece odak grubu verilerine dayanmaktadır. Araştırmacıların her ne kadar bulguların geçerliliğini ve genellenebilirliğini desteklemek adına doğal gözlem yapma ve hem gösterici hem de yetkililerle derinlemesine görüşmeler yapma isteği olsa da; şartlar gereği (Örneğin, akademisyen olan araştırmacıların Bolu'da yaşamaları, akademik dönem devam ettiği için olayların asıl gerçekleştiği İstanbul'a gidememeleri, vb.) bu mümkün olamamıştır.

Bu çalışma Gezi Parkı Olayları devam ederken, sadece ilk iki haftalık dönemde ele alınmıştır. Dolayısı ile bu tarz büyük bir sosyal olayın ilerleyen dönemlerde pek çok değişikliğe uğrayabileceği söylenebilir. Bu sebeple gelecekte olayları geriye dönük bir bakış açısıyla ele alan çalışmaların yapılmasının, olayların daha kapsamlı anlaşılması adına faydalı ve gerekli olduğu düşünülmektedir. Son olarak, her ne kadar bu çalışmada Gezi Parkı Olayları sosyal psikoloji çerçevesinden incelense de; namus kültürü ve çatışma çözüm tarzları ile ilgili bulguların ve oluşan kuramsal alt yapının, Gezi Parkı Olayları'nın psikoloji dışında diğer bilimsel alanlarda (Örneğin, siyaset bilimi, sosyoloji) çalışılması durumunda da destekleyici ve açıklayıcı olabileceği düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

BARON, B. (2006), "Women, Honour and the State: Evidence from Egypt", *Middle Eastern Studies*, 42, ss. 1-20.

BAYSU, G. (2013), "The Profiles of Gezi Park Protesters and Their Attitudes Towards Democracy", ODTÜ Psikoloji Bölümü Semineri, Ankara.

BEERSMA, B., HARINCK, F., ve GERTS, M. (2003), "Bound in Honor: How Honor Values and Insults Affect the Experience and Management of Conflicts", *International Journal for Conflict Management*, 14(2), ss. 75-94.

BLAKE, R., ve MOUTON, J. (1964), "The Managerial Grid: The Key to Leadership Excellence", Gulf Publishing Company.

BRÖGGER, J. (1968), "Conflict Resolution and the Role of the Bandit in Peasant Society", *Anthropological Quarterly*, 41, ss. 228-240.

CAMPBELL, J. K. (1964), "Honour, Family and Patronage: A study of Institutions and Moral Values in a Greek Mountain Community", New York: Oxford University Press.

COHEN, D., ve NISBETT, R. E. (1994), "Self-Protection and the Culture of Honor: Explaining Southern Violence", *Personality and Social Psychology Bulletin*, 20, ss. 551-567.

COHEN, D., ve NISBETT, R. E. (1997), "Field Experiments Examining the Culture of Honor: The Role of Institutions in Perpetuating Norms about Violence", *Personality and Social Psychology Bulletin*, 23, ss. 1188-1199.

COHEN, D., NISBETT, R. E., BOWDLE, B. F., ve SCHWARZ, N. (1996), "Insult, Aggression, and The Southern Culture of Honor: An "Experimental Ethnography", *Journal of Personality and Social Psychology*, 70, ss. 945-960.

ELGİN, V. M. (2013), "Namus Kültürü ve Türkiye", H. Coşkun (Ed.), *Sosyal Psikoloji* (2. Baskı), ss. 345-355, İstanbul: Lisans Yayıncılık.

FISKE, A. P. (2002), "Using Individualism and Collectivism to Compare Cultures—A Critique of the Validity and Measurement of the Constructs: Comment on Oyserman et al. 2002", *Psychological Bulletin*, 128, ss. 78-88.

FISKE, A. P., KITAYAMA, S., MARKUS, H. R., ve NISBETT, R. E. (1998), "The Cultural Matrix of Social Psychology", In D. T. Gilbert, S. T. Fiske, ve G. Lindzey (Eds.), *Handbook of social psychology* (4th ed.), ss. 915-981, New York: McGraw-Hill.

HOFSTEDE, G. H. (1968), "The Game of Budget Control".

HOFSTEDE, G. (1972), "The Colors of Collars", *Columbia Journal of World Business*, 7, ss. 72-80.

HOFSTEDE, G. (2001), "Culture's Consequences, Second Edition: Comparing Values, Behaviors, Institutions and Organizations Across Nations", Thousand Oaks CA: Sage.

INGLEHART, R. F., ve WELZEL, C. (2013), "The WVS Cultural Map of the World", http://www.worldvaluessurvey.org/wvs/articles/folder_published/article_base_54.

IŞIK, R. (2008), "The Predictors of Understanding of Honor and Attitudes toward Honor Related Violence: Ambivalent Sexism and System Justification", Master thesis, Middle East Technical University.

IŞIK, R., ve SAKALLI-UĞURLU, N. (2009), "Namus ve Namus Adına Kadına Uygulanan Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeklerinin Geliştirilmesi", Türk Psikoloji Yazıları, 12, ss. 1-9.

KARAYİP, E. (2000), "Çatışma Yönetimi", Ankara: Pegem Yayıncılık.

KARDAM, F. (2005), "The dynamics of honor killings in Turkey", UNDP.

KIM, M. S., ve KITANI, K. (1998), "Conflict Management Styles of Asian- and Caucasian-Americans in Romantic Relationships in Hawaii", Journal of Asian Pacific Communication, 8(1), ss. 51-68.

KIM, Y.-H., ve COHEN, D. (2010), "Information, Perspective, and Judgments about the Self in Face and Dignity Cultures", Personality and Social Psychology Bulletin, 36, ss. 537-550.

KIM, Y.-H., COHEN, D., ve AU, W. (2010), "The Jury and Abjuration of My Peers: The Self in Face and Dignity Cultures", Journal of Personality and Social Psychology, 98, ss. 904-916.

KONGAR, E., ve KÜÇÜKKAYA, A. (2013), "Gezi Direnişi", İstanbul: Cumhuriyet Kitapları.

KOZAN, M. S. (1989), "Cultural Influences on Styles of Handling Interpersonal Conflicts: Comparisons Among Jordanian, Turkish and U.S. Managers", Human Relations, 42, ss. 787-789.

KOZAN, M. K., ve ERGİN, C. (1998), "Preference for Third Party Help in Conflict Management in the United States and Turkey An Experimental Study", Journal of Conflict Management, 29(4), ss. 249-267.

LEUNG, A. K. Y., ve COHEN, D. (2011), "Within-and Between-Culture Variation: Individual Differences and the Cultural Logics of Honor, Face, and Dignity Cultures", Journal of Personality and Social Psychology, 100(3), ss. 507-526.

MANDELBAUM, D. G. (1988), "Women's Seclusion and Men's Honour: Sex Roles in North India, Bangladesh and Pakistan", Tucson: University of Arizona Press.

NISBETT, R. E., ve COHEN, D. (1996), "Culture of Honor: The Psychology of Violence in the South", Boulder, CO: Westview.

ÖNER-ÖZKAN, B., ve GENÇÖZ, T. (2006), "Gurur Toplumu Bakış Açısıyla Türk Kültürünün İncelenmesinin Önemi", *Kriz Dergisi*, 14 (3), ss. 19-25.

ÖZEL, E. (2008), "Farklı Kültürlerden Yöneticilerin Müzakere Tarzlarının Karşılaştırılması (Türk ve Amerikan Yöneticilerinin Karşılaştırılması)", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

PEARSON, V. M., ve STEPHAN, W. G. (1998), "Preferences for Styles of Negotiation: A Comparison of Brazil and the US", *International Journal of Intercultural Relations*, 22(1), ss. 67-83.

PERISTIANY, J. G. (Ed.), (1965), "Honour and Shame: The Values of Mediterranean Society", London: Weidenfeld and Nicolson.

PITT-RIVERS, J. (1977), "The Fate of Shechem or the Politics of Sex: Essays in the Anthropology of the Mediterranean", Cambridge, UK: Cambridge University Press.

PRUITT, D. G., ve KIM, S. H. (2004), "Social Conflict: Escalation, stalemate, and settlement", 3rd edition, New York: McGraw-Hill.

RAHIM, M. A. (1983), "A Measure of Styles of Handling Interpersonal Conflict", *Academy of Management Journal*, 26, ss. 268-376.

RAHIM, M. A., ve BLUM A. A. (1994), "Global Perspective on Organizational Conflict", London:Prager.

RODRIGUEZ MOSQUERA, P. M., MANSTEAD, A. S. R., ve FISCHER, A. H. (2002), "The role of Honor Concerns in Emotional Reactions to Offences", *Cognition & Emotion*, 16, ss. 143-163.

RODRIGUEZ MOSQUERA, P. M., FISCHER, A., MANSTEAD, A., ve ZAALBERG, R. (2008), "Attack, Disapproval, or Withdrawal? The Role of Honour in Anger and Shame Responses to Being Insulted", *Cognition & Emotion*, 22, ss. 1471-1498.

SCHWARTZ, S. H. (2006), "A Theory of Cultural Value Orientations: Explications and Applications", *Comparative Sociology*, 5, ss. 137-182.

SEVER, A., ve YURDAKUL, G. (2001), "Culture of Honor, Culture of Change: A Feminist Analysis of Honor Killings in Rural Turkey", *Violence against Women*, 7, ss. 964-998.

THOMAS, K. W. (1992), "Conflict and Negotiation Process in Organizations", Dannelle M. D. ve Hough L. M. (ed.), *Handbook of Industrial and Organizational Psychology*, Palo Alto, CA: Consulting Psychology Press. (3), 2. edition, ss. 652-717.

TINSLEY, C.H. (1997), "Understanding Conflict in a Chinese Cultural Context", *Research on Negotiations in Organizations*, B. Bies., R. Lewicki., ve B. Sheppard (ed.), Beverly Hills: Sage, ss. 209-225.

TINSLEY, C. H., ve WELDON, E. (2003), "Responses to a Normative Conflict Among American and Chinese Managers", *International Journal of Cross Cultural Management*, 3(2), ss. 183-194.

TRIANDIS, H. C. (1994), "Culture and Social Behaviour", New York: McGraw-Hill.

TROMPENAARS, F. (1993). "Riding the Waves of Culture: Understanding Cultural Diversity in Business", London: The Economist Books.

TÜRK DİL KURUMU (2013), "Çevrimiçi Güncel Türkçe Sözlük", Namus, <http://tdk.org.tr/TR/Genel/SozBul.aspx?F6E10F8892433CFFAAF6AA849816B2EF4376734BED947CDE&Kelime=namus>

USKUL, A. K., OYSERMAN, D., ve SCHWARZ, N. (2010), "Cultural Emphasis on Honor, Modesty or Self-Enhancement: Implications for the Survey Response Process", J. Harkness et al. (Eds.), *Survey methods in multinational, multiregional and multicultural contexts*, ss. 191-201, New York: Wiley.

USKUL, A. K., CROSS, S. E., SUNBAY, Z., GERCEK-SWING, B., ve ATACA, B. (2012), "Honor Bound: The Cultural Construction of Honor in Turkey and the Northern US", *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 43, ss. 1131-1151.

YILDIRIM, A. ve ŞİMŞEK, H. (2008), "Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri", (6. Basım), Ankara, Seçkin Yayıncılık.

EK 1: Odak Grup Soruları

- 1) Gezi Parkı Olayları ile ilgili ilk ne zaman ve nasıl haberdar oldunuz?
- 2) Sizce, Gezi Parkı gösterilerinin bu şekilde ortaya çıkmasının sebepleri nelerdi?
- 3) Sizce, gösteriler Türkiye'nin diğer bölgelerine nasıl, neden yayıldı?
- 4) Sizce gösterilere katılmayanların, gösterilere katılmama nedenleri neler olabilir?
- 5) Göstericilerin süreç boyunca olumlu ve olumsuz bulduğunuz tüm tutumları ve davranışları nelerdi? Ve bu davranışları genel olarak nasıl değerlendiriyorsunuz?
- 6) Diğer taraftan, yetkililerin süreç boyunca olumlu ve olumsuz bulduğunuz tüm tutumları ve davranışları nelerdi?
- 7) Yetkililerin [soru 6'da verilen cevaplar doğrultusunda] tutum ve davranışları nasıl açıklanabilir?
- 8) Sizce yetkililer olumsuz olarak algılanan tutum ve davranışlar dışında nasıl davranabilirlerdi?
- 9) Sizce, yetkililer [soru 8'de verilen cevaplar doğrultusunda] neden bu şekilde davranmamış olabilirler?
- 10) Bu olaylar sırasında farklı basın-yayın kaynaklarının performansını, nedenleriyle birlikte değerlendirebilir misiniz?
- 11) Sosyal medyanın (twitter, facebook) bu olaylardaki yerini (etkisini) nasıl değerlendiriyorsunuz?
- 12) Genel olarak, gezi parkı ile ilgili gelişen olaylar sizde hangi duyguların ortaya çıkmasına yol açtı?
- 13) Genel olarak, gezi parkı ile ilgili gelişen olaylar sizde hangi düşüncelerin ortaya çıkmasına yol açtı?
- 14) Gezi parkı ile ilgili gelişen olaylar sizde herhangi bir davranışın ortaya çıkmasına yol açtı mı? Açtıysa nasıl?
- 15) Sizce Gezi Parkı Olayları, sizde kişisel olarak, daha önce olmayan herhangi bir düşünsel ve davranışsal değişikliğe yol açtı mı?
- 16) Tüm bu Gezi Parkı Olayları sürecini tek bir kelime veya çok kısa bir tamlamayla nasıl tanımlayabilirsiniz?
- 17) Sizce bu gösterilerden sonra Türkiye'de neler olur?

alternatif politika

Omnipresent And Omnipotent Authoritarianism: Authoritarian Media Vs. Social Media? (Hazır Ve Nazır Ve Kadir-İ Mutlak Yetkecilik: Yetkeci Medya Vs. Sosyal Medya?)

Kaynak: Alternatif Politika, Cilt 6. Sayı 1. (Mart 2014) Sayfa. 32-61.

Yazar: Ulas Basar Gezgin (Yard. Doç. Dr., İstanbul Gelişim Üniversitesi, Psikoloji Bölümü)

Alternatif Politika; Worldwide Political Science Abstracts, Scientific Publications Index, Scientific Resources Database, Recent Science Index, Scholarly Journals Index, Directory of Academic Resources, Elite Scientific Journals Archive, Current Index to Scholarly Journals, Digital Journals Database, Academic Papers Database, Contemporary Research Index, Ebscohost, Index Copernicus ve Asos Index'de taranmaktadır.

AS

**OMNIPRESENT AND OMNIPOTENT AUTHORITARIANISM:
AUTHORITARIAN MEDIA VS. SOCIAL MEDIA?**

**HAZIR VE NAZIR VE KADİR-İ MUTLAK YETKECİLİK:
YETKECİ MEDYA VS. SOSYAL MEDYA?**

Ulas Basar Gezgin¹

ABSTRACT

This study reviews the empirical works on authoritarianism and discusses the distinctions between mainstream media (MM) and social media with regard to the major communication theories, models and approaches. For that purpose, political psychological research on right-wing authoritarianism (RWA) which consists of 3 dimensions (authoritarian submission, authoritarian aggression and conventionalism) is reviewed. In the previous research, RWA is found to be associated with a set of variables such as support for war, military intervention, attitudes toward violence, prejudice, age and cohort, endorsement of traditional gender roles, sexually aggressive beliefs etc. The presentation of the links between authoritarianism and intergroup relationships is followed by the discussion of RWA and social dominance orientation (SDO). The former refers to submissive authoritarians (masses),

---

¹ The author would like to thank two anonymous referees who shared their precious comments.

while the latter corresponds to dominating authoritarians (leaders). Previous research shows that authoritarians follow the norms set by authorities; and when the norms are not clear, they resort to other sources. For them, the world is a dangerous place, full of threats. Thus, authoritarianism appears as a response to feelings of threat. The critique of the individualism in early and recent authoritarianism studies leads the researchers to develop the notion of group authoritarianism which fares better with the complementary position of RWA and SDO. A contribution of this line of research is the emphasis on interactivity of authoritarian dispositions, feelings of threat, in-group identification and social context. Just like group authoritarianism, SDO provides a framework on the basis of groups. Not pathologizing the subject, SDO researchers investigate beliefs on social hierarchy and egalitarianism. The next discussion involves the notion of left-wing authoritarianism. Together, these provide the background for elaborating on authoritarianism, media and social media. The paper ends with future research ideas.

Keywords: Political Psychology, Authoritarianism, Right-wing authoritarianism, the Mainstream Media, and Social Media.

ÖZET

Bu çalışmada yetkecilikle ilgili görgül çalışmalar aktarılıp ana-akım medya ile sosyal medya arasındaki ayrımlar, belli başlı iletişim kuramları, modelleri ve yaklaşımları üzerinden tartışılıyor. Bu amaçla, 3 boyuttan oluşan (yetkeci itaat, yetkeci saldırganlık ve görenekçilik) sağkanat yetkecilik (SKY) üstüne yapılan politik psikolojik araştırmalar gözden geçiriliyor. Önceki araştırmalarda, SKY'nin savaşa ve askeri müdahaleye destek, şiddet tutumları, önyargı, yaş ve kuşak, geleneksel cinsiyet rollerinin onaylanması, cinsel olarak saldırgan inançlar

gibi bir küme değişkenle ilişkili olduğu bulunuyor. Yetkecilik ve gruplararası ilişkiler arasındaki bağlantıların sunuluşunu, SKY ve toplumsal baskınlık yönelimi (TBY) tartışması izliyor. İlki, itaatkar yetkecilere karşılık gelirken (kitleler); ikincisi, baskı kuran yetkecilere (liderler) denk geliyor. Önceki araştırmalar, yetkecilerin, yetkililerin belirlediği normları izlediğini; ve normlar, açık seçik olmadığında, başka kaynaklara yöneldiklerini gösteriyor. Onlar için, dünya, tehditlerle dolu tehlikeli bir yer. Bu nedenle, yetkecilik, tehdit hissine karşı bir tepki olarak ortaya çıkıyor. Erken dönem ve güncel yetkecilik çalışmalarındaki bireycilik eleştirisi, araştırmacıları, SKY ile TBY'nin tamamlayıcı konumuyla daha uyumlu olan grup yetkeciliği kavramını geliştirmeye yöneltiyor. Bu yöndeki araştırmaların katkısı, yetkeci eğilimlerle, tehdit hissini, iç-grup özdeşleşmesinin ve toplumsal bağlamın etkileşimine yapılan vurgu oluyor. Grup yetkeciliğinde de olduğu gibi, TBY, gruplar üzerinden gelişen bir çerçeve sağlıyor. TBY araştırmacıları, konuya hastalık gibi bakmayarak, toplumsal hiyerarşi ve eşitlikçiliğe ilişkin inanışları inceliyorlar. Bir sonraki tartışma, sol-kanat yetkeciliğe ilişkin. Bunlar, birlikte, yetkecilik, medya ve sosyal medya üstüne bir inceleme yapmak için bir arka-plan sağlıyorlar. Çalışma, gelecek çalışmalar için çeşitli önerilerle sona eriyor.

Anahtar Sözcükler: Politik Psikoloji, Yetkecilik, Sağ-kanat Yetkecilik, Anaakım Medya ve Sosyal Medya.

1. INTRODUCTION

How is authoritarianism related with mainstream media (MM)² and social media? What does the relevant literature say about the likely relationships? What

² The term 'mainstream media' is preferred over merely 'media' in this study; as alternative media which to lesser or greater degree question government, capitalism and social institutions in general

might be the potential applications of the communication theories, models and approaches to this discussion? This article intends to provide preliminary responses for these questions. In one way or another, authoritarianism is everywhere. This omnipresent and omnipotent authoritarianism reproduces itself in authoritarian institutions such as family, schools, peers and role models, media, military, politics, religion, work etc. The next sections of this paper reviews current political psychological research on authoritarianism, excluding non-psychological studies on authoritarian governments; authoritarianism and intergroup relations; Right-Wing Authoritarianism and Social Dominance Orientation (SDO); Right-Wing Authoritarianism and the left; and omnipresence of authoritarianism. The penultimate section contrasts media and social media and discusses them in terms of authoritarianism. The final section concludes with recommendations for future research.

2. CURRENT POLITICAL PSYCHOLOGY RESEARCH ON AUTHORITARIANISM

Due to methodological and theoretical problems with Adorno's seminal work on authoritarian personality, political psychological studies on authoritarianism long evolved into different lines of research. The strongest and most studied among them is Altemeyer's Right-Wing Authoritarianism (RWA). In a nutshell, Altemeyer (2003) describes RWA by the following:

“High “RWAs” are authoritarian followers who have submissive attitudes toward established authorities, show a general aggressiveness toward persons “targeted” by those authorities, and adhere tightly to social conventions” (p.161).

In other words, RWA has 3 dimensions:

“[P]eople with high scores on authoritarianism value behavioral and attitudinal conformity (conventionalism), emphasize obedience to group authorities (submission), and are intolerant and punitive towards people who do not conform to ingroup norms and rules (aggression)” (Passini, 2008, p.52).

---

are out of scope of this research. As a supplementary study, alternative media can be investigated on the basis of how they challenge authorities and authoritarianism(s).

These lines could be summarized by the following scale item:

“The only way our country can get through the crisis ahead is to get back to our traditional values, put some tough leaders in power, and silence the troublemakers spreading bad ideas” (Altemeyer, 2003, p.161).

Altemeyer (2003) portrays the right-wing authoritarians by the following profile:

“High RWAs have proven to be relatively submissive to government injustices, unsupportive of civil liberties and the Bill of Rights, supportive of the Experimenter in the Milgram situation, high shockers themselves in a “punish the learner” situation, punitive toward lawbreakers, mean-spirited, ready to join government “posses” to run down almost everyone (including themselves), happy with traditional sex roles, strongly influenced by group norms, highly religious (especially in a fundamentalist way), and politically conservative (from the grass roots up to the pros, say studies of over 1,500 elected lawmakers). They also have remarkably compartmentalized minds, endorse a multitude of contradictory beliefs, apply a variety of double standards to their thinking on social matters, are blind to themselves, dogmatic, fearful of a dangerous world, and self-righteous to beat the band. (...)

Right-wing authoritarians are also relatively prejudiced—against just about any racial, ethnic, or nationalistic minority you can think of, and against homosexuals, women, Francophones (in Canada), atheists, and other religious people who happen to belong to different faiths” (Altemeyer, 2003, p.161-162).

RWA is associated with greater support of war and military intervention (Motyl, Hart & Pyszczynski, 2010, p.200). Benjamin (2006) finds that three out of four subscales of Attitudes Toward Violence Scale (war (e.g., “Killing of civilians should be accepted as an unavoidable part of war”), penal code violence (e.g., “Any prisoner deserves to be mistreated by other prisoners in jail.”), and corporal punishment (e.g., “Children should be spanked for temper tantrums.”)) correlate with RWA. A significant factor in this association is inhumanization whereby out-group contrasted with the humane in-group members are considered to be creatures that are not human (Motyl, Hart & Pyszczynski, 2010, p.201). Hodson, Hogg & MacInnis (2009) depicts how personality variables such as (low) openness to

experience predict RWA and are associated with prejudice and social dominance orientation. In Johnson, Rowatt, Barnard-Brak, Patock-Peckham, LaBouff & Carlisle (2011)'s study, RWA stands out as the mediator for the relationship between religiosity and racial prejudice. To be more specific, they find that aggression dimension of RWA is the mediator for the relationship between religious fundamentalism and prejudice toward Arabs and African Americans. In the same vein, Riemann, Grubich, Hempel, Mergl & Richter (1993) finds that conservatism is negatively correlated with openness to new experiences, extraversion and agreeableness, and positively with conscientiousness.

The common sense view about age and authoritarianism indicates a positive relationship, while Tilley (2005) observes no relationship between social ageing factors (such as marriage and having children) and authoritarianism at all. Instead, he proposes that the libertarian-authoritarian value change in Britain can be attributed to generational (cohort) differences. In other words, people don't get more authoritarian as they age, but the new generation is less authoritarian than the youth years of the present old generation. That this is based on a longitudinal study covering the period between 1974 and 2001 is an asset, while use of an authoritarian scale other than Altemeyer's is a deficit. In Tilley (2005)'s study, the authoritarianism-libertarianism axis is measured by the following items in addition to some other items on surveys:

- i. Young people today don't have enough respect for traditional British values.*
- ii. Censorship of films and magazines is necessary to uphold moral standards.*
- iii. People in Britain should be more tolerant of those who lead unconventional lives.*
- iv. Homosexual relations are always wrong.*
- v. People should be allowed to organize public meetings to protest against the government.*
- vi. Even political parties which wish to overthrow democracy should not be banned" (Tilley, 2005, p.443).*

Rubinstein & Lansisky (2013) studies "authoritarianism and gender roles of Israeli footballers, basketballers, non-athletes, and their wives" and observes that football players and their wives are more authoritarian (in the sense of RWA) compared to basketball players and their wives. They also differ in correlations with anti-feminist attitudes, masculine roles, religiosity and support for the political right.

They conclude that football involves a right-wing authoritarian subculture. Likewise, RWA is found to be related with sexually aggressive beliefs and behaviors along with sex role traditionalism and male dominance factors (Walker, Rowe & Quinsey, 1993, p.1036).

RWA has developmental dimensions, with social learning serving as a more explanatory model compared to earlier psychoanalytical ones (Altemeyer, 2004, p.90). Intergenerational transmission of racism is found to be associated with adolescent-parent concordance in RWA (Duriez & Soenens, 2009). Furthermore, Maysel, Miri Scharf & Sholt (2003) discusses whether authoritarian parenting is advantageous for adolescents in authoritarian social environments (e.g. the case of basic training in the 3-year mandatory military service in Israel); and finds that this is not the case: Adolescents of authoritative (democratic) parents in contrast to authoritarian parents are better at coping strategies in authoritarian environments.

3. AUTHORITARIANISM AND INTERGROUP RELATIONS

Miklikowska (2012)'s research focuses on support of democratic values which is measured by a 10-item 'scale of democratic values' that consists of statements such as "*Because demonstrations frequently become disorderly and disruptive, radical and extremist political groups shouldn't be allowed to demonstrate*" and "*This country would be better off if we worried less about how equal people are*" and concludes that interpersonal trust, (low) normative identity style (which refers to scale items such as "*I prefer to deal with situations where I can rely on social norms and standards*"), and empathy are good predictors of democratic values; while empathy and (low) authoritarianism are the strongest predictors. RWA and normative identity style are negatively correlated. As both RWA and empathy develop at an early age, the topic has developmental dimensions to be investigated in future studies (Miklikowska, 2012, p.606). Consistent with this notion of normative identity style, Oyamoto, Fisher, Deason & Borgida (2012) finds in an experimental study that authoritarians revamp their attitudes towards immigrants as a response to the changes in social norms. When tolerance is set as the social norm, they are more tolerant; whereas when the social norm is negative or ambiguous, they are less tolerant (excluding the differences in humanitarianism). However, Oyamoto et al. (2012) is not totally comparable with other relevant studies, as they used 'child-rearing' values rather than RWA scale to measure authoritarianism. They state that the psychometric problems of RWA scale are behind their decision. However, child-rearing values and (other) political values do not always overlap with each other. That is why the

study could be considered as inconclusive until a new study that would utilize RWA scale would be conducted.

Butler (2009) studies fears of authoritarians (as measured by RWA) and discovers that they don't differ from non-authoritarians in terms of fears and perceived threats except fear of and perceived threat from socially deviant behaviors. This notion of perceived threat can be distinguished from actual threat, as threats do not influence all people in authoritarian ways, but those with authoritarian predispositions only (Stellmacher & Petzel, 2005, p.260). In another direction, Stellmacher & Petzel (2005) tries to connect research on authoritarianism with inter-group relations theories such as social identity theory and self-categorization theory and develops a group authoritarianism scale. They list 3 problems with early authoritarianism research: The unit of analysis is individual only, excluding groups. Secondly, the influence of social context was not totally integrated in authoritarianism research. Thirdly, authoritarianism overlaps with some other phenomena such as conservatism. They define

“group authoritarianism (GA) as an individual belief about the appropriate relationship that should exist between groups and their individual members. We assume—as mentioned earlier—that group authoritarianism is a one-dimensional concept with two extremes (authoritarianism vs. autonomy). It is assumed that group authoritarianism is influenced by authoritarian dispositions and situational factors. Thus, group authoritarianism reflects the situation-specific activation of authoritarian beliefs” (Stellmacher & Petzel, 2005, p.248).

Following Altemeyer's RWA scale, GA scale consists of 3 dimensions: Conventionalism (e.g. *“A group member should do nothing that contradicts group-norms or rules.”*), aggression (e.g. *“A group member who has violated group rules should be punished severely”*) and submission (e.g. *“If a group has a leader, members have to respect and obey him in any case”*). GA scale has 2 versions. The items above are from the general version. In the specific versions, a group is explicitly stated (e.g. a nation, students etc.).

By an experimental design, Stellmacher & Petzel (2005) demonstrates that group authoritarianism can be induced by threat and in-group identification salience which assumes that it is situation-specific. However, it can be induced in people with prior authoritarian predispositions only, as stated above. Thus authoritarian behavior is an interaction of authoritarian predispositions and social context. In that

sense, Stellmacher & Petzel (2005) relates the general version of GA with a trait variable, while the specific versions with a state variable. They claim that an advantage of GA scale over RWA scale is that the former is relatively free of political confounds. GA can explain authoritarianism among both rightists and leftists. This point assumes that LWA exists contrary to Altemeyer's positions. Stellmacher & Petzel (2005) further states that group membership provides psychological and social security that authoritarians are in need of.

4. RIGHT-WING AUTHORITARIANISM AND SOCIAL DOMINANCE ORIENTATION (SDO)³

Altemeyer (2003) proposes that high RWAs submit to social dominators (in other words, people high on social dominance orientation (SDO)). Social dominators are “*relatively power hungry, domineering, mean, Machiavellian and amoral, and hold “conservative” economic and political outlooks*” (Altemeyer, 2003, p.163). RWA and SDO together account most of the variation in prejudice. High SDOs turn out to be authoritarian leaders and high RWAs are their followers. People high on both are the most prejudiced. It is proposed that Hitler was one of these double-highs (Altemeyer, 2003, p.164). In a simulation game, Altemeyer (2003) demonstrates how double-highs could lead the world to a bleak future, in contrast to high-RWA-only people and double-lows. Although this is just a simulation, the implications could point to the danger of double-highs ‘leading’ the world (Altemeyer, 2003, p.164).

SDO is conceptualized as a normal behavior in contrast to early authoritarianism research that had pathologized the topic. Again, unlike the psychodynamic assumptions of early research, SDO research considers SDO as a result of both temperament and socialization.⁴ Finally, SDO is based on a group

³ As an international audience was targeted in this article, the research on RWA and SDO in Turkey was not listed in the main text. However, the Turkish researchers' contributions to the field should be acknowledged here. Both RWA and SDO scales are translated and adapted for scholarly uses in Turkey (cf. Güldü, 2011; Şingir-Karaçanta, 2002). Among a handful of Turkish graduate thesis on RWA and SDO, Balaban (2013)'s work on intergroup threat, SDO, RWA and prejudice, and Akbaş (2010)'s research on social identity and intergroup relations can be noted.

⁴ Let us note that as any other conceptualization, critiques do exist for the notion of SDO. One of the characterizing properties of SDO model is its biological assumptions; and according to some critiques (e.g. Turner & Reynolds, 2003) these untenable assumptions are the weakest point of the model. However, it is possible to utilize the notion of SDO to analyze media and social media without sharing those biological assumptions.

model, while authoritarianism research relies on an individualistic unit of analysis (Pratto, Sidanius, Stallworth & Malle, 1994, p.751). Duriez & Soenens (2009), in their study of racism, RWA and SDO suggests that socialization agents other than the family such as peers, school teachers and media should be considered.

Duriez & Van Hiel (2002) finds that RWA, SDO and racism are correlated; however, RWA and SDO differ in a set of variables. They observe a negative association between authoritarianism and “*level of education, moral competence, relativism, and the values hedonism, stimulation and self-direction*”; a positive association between authoritarianism and “*age, cultural conservatism, orthodoxy, and the values tradition, conformity and security*”. Contrary to this, SDO is found to be negatively associated with “*age and the values universalism, benevolence and tradition*”; and positively associated with “*economic conservatism, external critique, and the values power, achievement, hedonism and stimulation*” (Duriez & Van Hiel, 2002, p.1199). Although findings on RWA is mostly in the expected direction, those on SDO needs further explanation, but this won't be explored further, as it falls out of the scope of this paper. Nevertheless, the following quotation would give an idea about the overall picture:

“The modern fascist is no longer a closed-minded bigot, but an intellectual, who is perfectly able to express his/her world-views in such a way that they not only sound acceptable, but also attractive to the general public” (Duriez & Van Hiel, 2002, p.1210).

In a meta-analysis of RWA and prejudice, Childs (2011) finds out a decrease in the correlation between RWA and racial/ethnic prejudice between 1948 and 2008; and an increase in that between RWA and anti-gay prejudice between 1969 and 2008. The link between SDO and racial prejudice is constant, while the correlation between SDO and anti-gay prejudice was found to decrease between 1995 and 2009. These may be attributed to the changes in social norms and the influence of social movements. However, this can't explain the finding on RWA and anti-gay prejudice. Childs (2011) states that this may be due to the possibility that high RWAs and SDOs feel threatened by the recent gay rights movements and bolster their anti-gay prejudices. The short span of SDO is mentioned as a limitation of the study.

According to Passini (2008)'s findings, SDO is associated with only one dimension of RWA which is authoritarian aggression (in other words, ‘intolerance of deviance’). Passini (2008) criticizes Altemeyer's one-dimensional measurement of RWA, although 3 dimensions were theoretically proposed. To overcome this

problem, he develops a 3-dimensional scale of RWA. Passini (2008) also points out the difficulty of inferring a personality type from RWA which is more like an attitude measure. Authoritarian aggression is found to be associated with all dimensions of moral exclusion which consists of components such as labeling (e.g. *"Honestly, I have to admit that we are superior to this group."*), feelings of threat (e.g. *"I think that this group is a real threat to our well-being."*), destructive ideologies (e.g. the reverse of *"I think that the members of this group deserve respect in any case."* and explicit attack (e.g. *"I think that we have to fight this group by all means."*) (Passini, 2008, p.59). Passini (2008)'s study clearly shows that authoritarian aggression which involves intolerance is distinctive compared to authoritarian submission which does not always involve intolerance. The latter matches blind following, while the former corresponds to negative attitudes against outgroups. Furthermore, authoritarian aggression is found to be associated with materialistic values which insists on personal achievement rather than equality and not necessarily associated with traditions and religion (Passini, 2008, p.58). Religious people support adherence to conventions, but they are not always in favor of harsh treatment of outgroups. It should be noted that Passini (2008)'s study was implemented in Italy. Converging with Passini (2008), Altemeyer (2004) states that SDOs are low on religion and self-proclaimed benevolence compared to RWAs. SDOs endorse hedonism, but not conformity nor tradition, as opposed to RWAs. SDOs are usually male, while RWA are of both sexes (Altemeyer, 2004, p.92). These differences can be due to Altemeyer's one-dimensional measurement of RWA and the generalized wording of SDO scale (i.e. not naming any social group).

Despite of the common sense view that the link between authoritarianism and political ideology revolves on a naive understanding of politics, Federico, Fisher & Deason (2011) observes a more sophisticated understanding underlying this link. Politically more conscious authoritarians ('experts') are different compared to the less conscious ones (Political consciousness is measured by responses to political knowledge questions). This discussion can clearly be connected to SDO. However, the main weakness of Federico, Fisher & Deason (2011) is their reliance on National Election Survey data which covers indirect measures of RWA such as child-rearing practices. On the other hand, they consider use of these rather than RWA as an asset, since they don't cover explicitly political items. Nevertheless, that they can't collect separate data on 3 dimensions of RWA is clearly a deficit.

5. RIGHT-WING AUTHORITARIANISM AND THE LEFT

Contrary to the position that authoritarianism is a right-wing phenomenon, Regt, Mortelmans & Smits (2011) studies the topic in ex-socialist countries and concludes that left-wing authoritarianism (LWA) is a reality and not a myth in Eastern European countries. The findings are mooted, since the notion of left in ex-socialist and socialist countries are different compared to capitalist ones, and since there may be major differences in the conceptualization of left in ex-socialist countries rather than actual socialist ones. Furthermore, some of the countries they covered were engaged in bloody civil wars (e.g. Yugoslavia) which would make the post-war understanding of left problematic. The findings could also reflect the disillusionment with the 'Western' democracy. Finally, the use of a measure other than Altemeyer's RWA is another obstacle against comparison. On the other hand, McFarland, Ageyev, & Abalakina-Paap (1992)'s study in the Soviet Union just before the collapse and right after the collapse points to the possibility that authoritarianism is a predictor of "*support for reactionary leaders and military actions and opposition to democratic and non Russian leaders and to democratic activities*" and the finding that authoritarianism and support for Marxist-Leninist ideology are correlated with each other (McFarland, Ageyev, & Abalakina-Paap, 1992, p.1004). A longitudinal design to check what happened to those participants in terms of authoritarianism in the upcoming years would be interesting. In the same vein, McFarland, Ageyev, & Abalakina-Paap (1992)'s findings conflict with Altemeyer's results that could not identify LWA among leftists in the 'West'. The more egalitarian and non-conventional nature of the left in capitalist societies could be behind this, as mentioned by McFarland, Ageyev, & Abalakina-Paap (1992) themselves. Whether socialism is the norm or not determines conventionalism and non-conventionalism of LWA which is central to this construct (McFarland, Ageyev, & Abalakina-Paap, 1992, p.1006).

McFarland, Ageyev, & Abalakina-Paap (1992) administered 30-item version of Altemeyer's RWA scale by adapting 5 items to the Soviet setting. E.g. the item "*People should pay less attention to the Bible...*" was replaced by the item "*People should pay less attention to the Marxism-Leninism...*". "*Support for the authorities and opposition to the enemies*" were found to be common among American and Soviet authoritarians (McFarland, Ageyev, & Abalakina-Paap, 1992). Secondly, they found strong correlation between authoritarianism and "*Soviet ethnocentrism and its component prejudices (toward Jews, national groups, women, dissidents, etc.)*" (McFarland, Ageyev, & Abalakina-Paap, 1992, p.1005). The differentiation between Soviet socialists and 'Western' socialists could overlap with the critique of official leftists and state

leftists. Furthermore, if RWA items would be considered one by one, it is quite unlikely for a leftist to score high on these, as they are direct opposites of leftist values. If leftism would be taken at face value or nominally, the analysis would be misleading. The reconceptualization of authoritarianism as merely the opposite of democratic values serves the ideological function of turning inherent authoritarianism of the capitalist democracies invisible, much in resemblance with Althusser's and Gramsci's positions. As stated before, Altemeyer (2004) fails to find leftists scoring high on even the LWA Scale which clearly demarcates leftists and rightists.

6. OMNIPRESENCE OF AUTHORITARIANISM

As stated in the introduction, authoritarianism is omnipresent in the social institutions. The most commonly studied institutions with regard to authoritarianism are schools, family and work. In this section, two relevant works are reviewed, before moving to the sections about media and social media.

In an early paper on authoritarianism (which was published before the emergence of the notion of RWA), Athanasiou (1968) states that authoritarianism is usually associated with "*intolerance of ambiguity, categorical thinking, responsiveness to the demands of authority, and anti-intracception*" (p.1181). He proposes that engineering curriculum is implicitly in favor of authoritarianism, as ambiguity is not tolerated with structured programs and questions, hours reserved for humanity courses are limited, the teaching style is impersonal and students' free time for social activities is scarce.

Secondly, in a leadership study from a managerial perspective, Rajan & Krishnan (2002) observes a positive correlation between authoritarianism and assertiveness, bargaining, friendliness and legitimate power; and a negative correlation between authoritarianism and coercive power for men. Authoritarianism and friendliness correlates negatively for women, while expert power is positively correlated for both men and women. Adding to the complicated nature of the corporate setting, it can be stated that the authoritarianism at work might be quite different from RWA, as violence is rarely condoned at work settings. Furthermore, cultural factors should be taken into consideration, as the study was conducted in India. If social norms are dramatically influential over authoritarians as proposed by Oyamoto et al. (2012), we have a strong reason to put cultural factors under limelight. Finally, Rajan & Krishnan (2002) measures authoritarianism with Adorno's F-Scale which is no longer common in the relevant studies.

One problem to be observed when authoritarianism is studied in institutional settings is the difficulty in applicability of RWA rather than authoritarianism in general. However, this is not a problem in studies of authoritarianism of media and social media, as media is inherently ideological.

7. AUTHORITARIANISM AND MEDIA VS. SOCIAL MEDIA

Considering the 3 dimensions of RWA again (cf. Altemeyer, 2003), it can be stated that the mainstream media (MM) is a by-product and promoter of conformity; it is submissive to the government and the industrial-military-financial complex; and often negatively represent and even target outgroup members. In some countries, MM is controlled by direct intervention by government and corporations via explicit instructions that are hidden from public eyes or by indirect intervention by the threat of financial losses (taxes, ads etc.). MM is a channel which obeys the powers as lambs and turns into a tiger, when it comes to outgroups. The authoritarianism of media can be observed at other levels as well: Firstly, the media employees are expected to obey (cf. Rajan & Krishnan (2002) above); secondly, more time and space are dedicated for RWAs on media portrayals; thirdly, RWAs and professions associated with authoritarian powers are shown in positive light; fourthly, university education and in-service training for media professionals are mostly authoritarian (cf. Athanasiou (1968) above) and finally, it is rare to see that RWAs are punished for the violence channeled against outgroups. Of course, in real life, they are rarely punished; but the portrayal of their punishment is even rarer than the case in real life. Furthermore, MM prefers to hide or minimize news on rights movements demanding fairness.

Following, Altemeyer (2003)'s profile for RWA, it can be stated that the government and oppressors in general are often right on MM; prejudices, dehumanization and inhumanization are rampant and the law and order framework which depicts the world out there as a dangerous place full of threats (in parallel with the widespread screening of the horror movies) is the staple of MM (cf. Butler, 2009; Stellmacher & Petzel, 2005). If the victim is an outgroup member, blaming the victim is the norm with the just world hypothesis. Contrary to these, the genders are not always in traditional roles; and religion is not ubiquitous except in fundamentalist media. MM is frequently pro-war and militaristic. Depictions of violence on MM normalize aggression. MM, as an authoritarian socializer seeps into even pre-school materials, cartoons and teen movies. It is a major channel for the intergenerational transmission of authoritarianism and other political values (cf.

Duriez & Soenens, 2009). Following Miklikowska (2012) and Oyamoto et al. (2012), MM sets the norms for authoritarians, when other sources of social norms don't send clear messages.

From the perspective of Social Dominance Orientation, MM is guilty again. MM features worlds in which egalitarianism is either an exception or a utopia. Social norm violators are usually shown to be fiercely punished. Liberal-looking youngsters are attacked by monsters, wild animals, serial killers etc. in the prime-time movies of MM channels. Furthermore, MM reflects social institutions that promote authoritarianism and social dominance (family, schools, peers and role models, military, politics, religion, work etc.) in their most conventional outlook. In fact, when their norms are violated, that makes surprise news or action movie as in the case of crimes and protests.

Is RWA and SDO of media reflected in social media? As stated in Gezgin (2012a), media and social media can be compared and contrasted by the following points: Interactivity, user-generated content, synchronicity, anonymity, impact on user identity, credibility/genuineness, media-real life connection, personalization, and celebrity patterns among many others. The notion of interactivity challenges a form of authoritarianism that is specific to mass media: The social media user is no longer a passive recipient of contents; instead, s/he is the generator. Synchronicity does not allow the censor to block the content. It can only take place afterwards. Anonymity frees some of the users from the authoritarian norms. Social media strengthened the doubts cast over the credibility of the MM. Far from an escape, it served as an extension of the real life for many users, whereby they not only modify their attitudes, but move to action. It has a strong impact on the user identity, which means it has the potential to act as an alternative socializer. As to personalization, social media provides the opportunity for users to develop their own identities which challenges standardization imposed by authoritarianism. Furthermore, social media users question celebrity patterns which contradict egalitarianism in a society. On the other hand, contrary to this rosy view, many negative papers appeared on journals (e.g. Pearce & Kendzior, 2012); however, these studies seldom investigate authoritarianism in the political psychological sense. Thus, studies connecting political psychological notion of authoritarianism and social media are necessary.

On the top of all, theoretical works on social media are rare. That is why this effort for comparing and contrasting media and social media with regard to authoritarianism is obviously not comprehensive. However, if we turn our attention to the communication theories, models and approaches used to analyze and explain

mass communication for this comparison, the following could be listed as a set of preliminary considerations:⁵

The Early Mechanistic Media Effects Models: The early mechanistic media effects models which started with the 2nd World War- styled propaganda models that assumes blind obedience once exposed to media has long been defunct for mass communication (Yüksel, 2013, p.21). It is even less relevant for social media. People do not obey social media and in fact, social media does not demand their obedience.

The Late Media Effects Models: Late media effects models such as spiral of silence (Noelle-Neumann, 1974) and agenda setting (McCombs & Shaw, 1972) are definitely relevant for media. As stated before, MM sets the norms and this determines viewers' intellectual latitude of safety. Secondly, MM is still a major tool for oppressors to set their own artificial agendas. As to social media, it is clear that oppressors can not completely intimidate netizens to accept the official views on social media spaces and they are rarely successful to set the social media agenda which can be measured and evaluated based on hashtags and top viewed contents. However, the oppressors have equipped themselves with internet laws and censorship to put pressure on individual, collective and institutional content generators (cf. Kelly, Truong, Earp, Reed, Shahbaz & Greco-Stoner, 2014; Reporters Without Borders, 2013).

Thirdly, cultivation theory (Gerbner, Gross, Morgan, & Signorielli, 1986) which is a return to strong effect models but on long term is definitely relevant for MM, as it involves long-term effects of the stereotypical portrayals of outgroups on MM. On the other hand, it is difficult to identify Gerbnerian effects of social media without longitudinal studies. Without such studies, we can only speculate that Gerbnerian effects could be partially observed over the users; but these effects would be weaker compared to those of MM. It is weaker, because the social media users mostly decide on which contents to be exposed to. But this opens up the possibility that such use of social media may lead to bolstering of a user's attitudes in the way of self-confirmation. So it is likely that social media users are exposed to various content effects which spring from the channels that they choose by their own. Of course, this channel choice may not necessarily be rational or individualistic. There are emotional and group effects over social media decisions. Another dimension of this issue refers to the blended and/or hybrid nature of the social media contents.

---

⁵ The classification of the communication theories, models and approaches aligned to the one presented in Yüksel (2012), for ease of explanation and discussion.

Because of the popularity of the social media, MM has also been ‘socialized’, in the sense that MM has social media presence, commentary spaces on their websites and videos specifically prepared for social media world. That means in some of the cases, the distinction between MM and social media contents is blurred. Furthermore, Twitter (and Facebook at a narrower scope) is increasingly used as a source of news for MM, as it is used by politicians and celebrities as public diaries and announcement boards (Gezgin, 2013a; 2013b). In that sense, it is possible that authoritarianism of MM seeps into social media that is supposed to serve as alternative media.

The Audience-Centered Approaches: The audience-centered approaches are the ones that focus on what people do with the media, rather than what media do to people (Gezgin, 2013c; Gezgin & Ng, 2012; Ruggiero, 2000). Although this active audience assumption is questioned for mass communication due to its potential engagement with conservatism and neo-liberalism (Erdoğan & Alemdar, 2010, p.158); it can be stated that it is applicable for social media uses. According to these models, the audience actively chooses the media and media contents. Under this functionalist framework, media use serves the needs of escape/entertainment, social utility, personal identity and surveillance (Gezgin, 2012b). This list of needs has been explored in Facebook research (Bonds-Raacke & Raacke, 2010; Gezgin & Ng, 2012; Park, Kee & Valenzuela, 2009; Raacke & Bonds-Raacke, 2010; Urista, Dong & Day, 2009). Without any personality discussion, such an understanding may conclude that individual is the agent to make his/her decisions over social media use. However, considering the RWA and SDO literature reviewed above, the users are definitely far from making their own decisions. People low or high on RWA and SDO would pick different social media contents and use social media in different ways, as exemplified by the way pro-government users utilize social media in contrast to anti-government users (e.g. Bianet, 2011; Büyükkaya, 2013). Windahl’s uses and effects model can be integrated to this point, as the model proposes that the audience chooses the media and media contents and get exposed to the effects of them accordingly. In other words, both effect models and active audience assumption are reconciled in this model (Ruggiero, 2000). Likewise, Rubin & Windahl’s uses and dependency model which is another attempt at reconciliation (cf. Rubin & Windahl, 1986) can be considered for discussion. DeFleur & Ball-Rokeach’s dependency model can be relevant as well. Finally, Palmgreen & Rayburn’s and McQuail ve Windahl’s expectancy value model could be applied for the comparison of MM and social media, since this model focuses on the repeated uses of media. It differs from the other models, as it incorporates personal history of use and gratification into the analysis whereby media use that gratified the needs in

the past are more preferred in the future (Palmgreen & Rayburn, 1982). Although it looks like behaviorism from the backdoor, its focus on repeated uses is more realistic than cross-sectional one-time-only approaches. This model also supports the above claim that high RWA and/or SDO people differ from low RWA and/or SDO people in their social media use.

The Technology-Centered Approaches: The technology-centered approaches usually rely on a version of technological determinism which is also their weakest point. By these approaches, for instance, 2011 Arab uprisings⁶ are considered to be the result of the social media age; in other words, it is claimed that they would not take place without social media (Huang, 2011; Reardon, 2012). The alternative is the social media as the facilitator rather than the determining factor (Dewey, Kaden, Marks, Matsushima & Zhu, 2012; Lever, 2013; O'Donnell, 2011) which looks like more realistic, as the social dynamics of uprisings such as the economic, political and social breaking points and power differentials existed before the advent of social media and it will continue to exist as long as capitalism reigns supreme. Such technological determinism theses also ignore the fact that uprisings did not start with social media; since the Spartacan revolt and even before that, the history of humankind recorded rebellions and power takeovers spanning all the world tempero-geography including ancient Mesopotamian city-states as well ancient Chinese societies. Thus social media has the potential to challenge authorities and authoritarianism(s), but it is not the initiator of social movements.

These approaches may take the form of psychological/perceptual determinism as in the case of Marshal McLuhan (McLean, 1998) or social determinism as in the cases of Harold Innis and Lerner (cf. Babe, 2008; Servaes, 2002). These are usually criticized by the fact that they ignore social aspects of media use (Croteau, Hoynes & Milan, 2011, pp.289-290). Another form is the focus on diffusion of innovation (e.g. Rogers, 1983) or Vernon's product life cycle framework (Morrison, 2008). Although such models are readily applicable to the spread of social media use, their links with authoritarianism needs another paper-length review and discussion. Likewise, 'information age' theorists such as Daniel Bell, Brzezinski, Castells and Masuda are centrally relevant for the discussion of media and social media (cf.

---

⁶ The term 'Arab spring' is avoided in this article, as it has an ideological hidden background that not everybody would like to share. A minority of authors (e.g. Bertrand Badie in al-Khalil, 2011 and various authors in Varlı, 2013) including the current author prefer to use the term 'Arab winter' considering its restorative, negative consequences for the democratization of the Arab countries. However, the term 'uprising' refers to a more descriptive and less prescriptive or normative conceptualization. That is why it is preferred in this article.

Rahman, 2009), but it is not clear how RWA and SDO could be articulated with direct links to the notion of highly-criticized 'information age' or 'information society'.

The Linguistic/Semiological Approaches: The linguistic/semiological approaches can be roughly divided by structuralist vs. post-structuralist types. In general, they differ in whether the texts are considered to be reflections of social structures or the audience actively constructs the meaning, a lot in parallel with uses and gratifications approaches (cf. Biocca, 1988). After the pioneering work of Saussure in linguistics, Levi Strauss extended the semiological approaches by applying Saussurian ideas to the field of anthropology in his search for cultural universals (Stasch, 2006). While Peirce is recognized with his contribution to early Saussurian ideas, Jakobson is listed as a major figure in structuralism with analyses of communication in general and literary and non-literary text in particular (cf. Deledalle, 2000). Early Barthes was a structuralist in his analyses of modern myths following the footsteps of Levi Strauss, while the late Barthes is one of the first to offer post-structuralist analysis with his notions of readerly text and writerly text (Allen, 2003). Barthes' seminal work was followed by Stuart Hall, Morley, Baudrillard and feminist researchers such as Ang, Radway & Hobson (cf. During, 1999; Turner, 2003). Hall's notion of multiple readings (dominant reading, negotiated reading and oppositional reading) and use of Kristeva's notion of intertextuality, Morley's applied studies in this direction, feminist studies, Baudrillard's simulation, simulacra and hyper-reality were the milestones in post-structuralist research (cf. During, 1999; Turner, 2003). The structuralist and post-structuralist concepts have rarely been discussed with regard to the distinction between media and social media. However, we can propose that structuralist view would consider social media as the venue where popular myths (including authoritarian ones) are produced, transmitted and reproduced; while post-structuralist approaches would re-instate the power of the social media users to challenge the dominant readings of texts. Before all, authoritarianism and hate speech as its reflection can find a safe haven in racist, fascist and discriminating websites and social media. Thus, despite its emancipatory potentials, social media use is not always progressive. In that sense, the notion of legitimizing myths that are central to the SDO model (cf. Pratto et al., 1994) could be blended with structuralist point of view to analyze the breeding and reproduction of discriminatory practices on social media.

The Critical Approaches: The critical approaches revolve on the critique of MM and society in general (cf. Taylor & Harris, 2008). They are roughly classified as

political economical approaches and cultural approaches. The political economic approaches usually challenge the mainstream neo-liberal economic approaches and focus on ownership structures of the media markets and companies. The topic of the links of media bosses with the government, capitalists and military complex;⁷ and monopolization (e.g. Bagdikian, 1983) is one of the major themes via such an approach. The scholarly works on how social media bosses are linked with the authoritarian oppressors are quite rare, although news on how and why governments ask social media companies to pass data about some users sometimes appear on newspapers (e.g. McWeigh, 2013).

Moving to the second type of the critical approaches which focus on cultural issues, Frankfurt School is the first school that comes to mind. The notion of cultural industry was based on the idea that cultural products including media products were produced and distributed massively as any other industrial product in the mass communication era (Strinati, 2004). Although this critique is reasonable and fruitful, its underlying pessimism was criticized, as it gives no chance to people to resist against the system (cf. Arato & Gebhardt, 1985). A Frankfurter approach would consider mass communication as a factory of obedience, but how this could be broadened to cover social media is a moot. With less pessimism and more complicated analyses, Herbert Schiller's notion of cultural imperialism, Armand Mattelart's critical approach and Oliver Boyd-Barrett's notion of media imperialism could be relevant for discussions of MM and social media with regard to authoritarianism (cf. Mosco, 2008); but this is another understudied subject. Obviously, the cultural imperialism approach can be utilized to analyze how the advent of social media in non-American and especially non-Anglophone contexts lead to lexical borrowings which already have vernacular substitutes (e.g. 'like', 'hashtag', 'trending topic', 'follow' etc.) and to analyze the implicit internalization of American cultural elements that appear to be a part of the global social media culture. Finally, Enzensberger's 'consciousness industry' (Enzensberger, 1974) and Herman & Chomsky's notions of 'media and propaganda model' and 'manufacturing consent' (Herman & Chomsky, 1988) could be useful to analyze and criticize MM, but how it may take account of social media is far from clear.

To conclude this section, we can state that although theoretical approaches and models provide significant insights to discuss MM and social media in relation with authoritarianism, even seminal works are still lacking. Nevertheless, this

---

⁷ Given the fact that Internet started as a military project, these ties could be more vital than noticed by the public opinion.

section listed the major concepts that could be applicable to the central topics of this work.

8. CONCLUSION AND RECOMMENDATIONS

The relevant literature review evidences the dearth of research on RWA, SDO and social media. Ditto for the communication theories, models and approaches on the one hand, and social media on the other. Nevertheless, at first blush, the notions of spiral of silence, agenda setting, cultivation, uses and gratifications and their variants such as uses and effects models, 'information age', multiple readings, intertextuality, readerly and writerly texts and cultural imperialism that are mentioned in the penultimate section appears to be readily applicable for social media.

The following could be the recommendations for future research:

- Assuming that social media forms a more egalitarian platform, social media usage patterns could be associated with RWA and SDO. It may be likely that those low on RWA and SDO would prefer to use social media, rather than being exposed to the mass media.

- It is likely that social media usage patterns of low vs. high RWAs and SDOs would be different as well as content they share. Content analysis of the posts could be fruitful.

- The conceptualization of anti-authoritarianism and egalitarianism as the polar opposites of RWA and SDO could be problematic, as they were derived from the authoritarian and dominant personalities respectively. Disobedience rather than obedience might be the central research topic to understand how dissidents can appear in a society despite of the authoritarian and hierarchical social institutions.

- Usually, printed media is analyzed for authoritarian contents. The development of TV search engines (e.g. <http://tvarsivi.com/>) allows content analysis of TV programs as well. Thus, RWA and SDO of TV channels can be analyzed in terms of news coverage and especially prime-time films and programs.

- Following the notion of group authoritarianism, how MM builds in-group identity (e.g. nationalism and ummahism), and how it awakens a feeling of threat (e.g. crime news, horror movies etc.) can be analyzed.

- The negative socialization function of MM could be studied on the basis of age groups.

In this paper, relevant research on authoritarianism and social dominance orientation are reviewed to briefly analyze mainstream media and social media with regard to political psychology. This was followed by a discussion of communication theories, models and approaches as applied to social media with regard to authoritarianism. This work is just a background-setter for the future studies.

REFERENCES

AKBAŞ, G. (2010), Social identity and intergroup relations: The case of Alevis and Sunnis in Amasya, Unpublished Master's thesis, METU, Ankara, Turkey.

AL-KHALIL, J.Y. (2011), Bertrand Badie warns of an Arab Winter, Al-Akhbar Newspaper, <http://english.al-akhbar.com/content/bertrand-badie-warns-arab-winter>, (03.02.2014)

ALLEN, G. (2003), Roland Barthes, London and New York: Routledge.

ALTEMEYER, B. (2004), "The other "authoritarian personality"", In John T. Jost & James H. Sidanius (eds.), Political psychology, New York: Psychology Press, pp. 85-107.

ALTEMEYER, B. (2003), "What happens when authoritarians inherit the earth? A simulation", Analyses of Social Issues and Public Policy, 3(1), pp.161-169.

ARATO, A. & GEBHARDT, E. (ed.), (1985), The Essential Frankfurt Reader, New York: Continuum.

ATHANASIOU, R. (1968), "Technique without mystique: A study of authoritarianism in engineering students", Educational and Psychological Measurement, 28, pp. 1181-1188.

BABE, R.E. (2008), "Innis and the emergence of Canadian communication/media studies", Global Media Journal -- Canadian Edition, 1(1), pp. 9-23.

BAGDIKIAN, B.H. (1983), The Media Monopoly, Boston: Beacon Press.

BALABAN, Ç.D. (2013), The roles of intergroup threat, social dominance orientation and right-wing authoritarianism in predicting Turks' prejudice toward Kurds, Unpublished Master's thesis, METU, Ankara, Turkey.

BENJAMIN, A.J. (2006), "The relationship between right-wing authoritarianism and attitudes toward violence: Further validation of the Attitudes Toward Violence Scale", Social Behavior and Personality, 34(8), pp. 923-926.

BİANET (2011), Türkiye'nin internetle imtihanı, Bianet Bağımsız İletişim Ağı, from <http://bianet.org/bianet/print/134731-turkiye-nin-internetle-imtihanı>, (03.02.2014)

BIOCCA, F.A. (1988), "Opposing conceptions of the audience: The active and passive hemispheres of mass communication theory" In J.A. Anderson (Ed). Communication yearbook 11 (pp. 51-80), Thousand Oaks, CA, US: Sage Publications, Inc.

BONDS-RAACKE, J. & RAACKE, J. (2010), "MySpace and Facebook: Identifying dimensions of uses and gratifications for friend networking sites." Individual Differences Research, 8(1), pp. 27-33.

BUTLER, J.C. (2009), "Authoritarianism and fear of deviance", North American Journal of Psychology, 11(1), pp. 49-64.

BÜYÜKKAYA, M.K. (2013), AKP'nin sosyal medyadaki tetikçileri, Sözcü Gazetesi, <http://sozcu.com.tr/2013/gunun-icinden/akpnin-sosyal-medyadaki-tetikcileri-427661/> (03.02.2014)

CHILDS, C.E. (2011), Right-wing authoritarianism and prejudice: A meta-analysis, Unpublished MA thesis. Indiana: Ball State University.

CROTEAU, D., HOYNES, W. & MİLAN, S. (2011), Media Society: Industries, Images, and Audiences, Thousand Oaks, CA: Sage.

DELEDALLE, G. (2000), Charles S. Peirce's philosophy of signs: Essays in comparative semiotics, Bloomington and Indianapolis: Indiana University Press.

DEWEY, T., KADEN, J., MARKS, M., MATSUSHİMA, S. & ZHU, B. (2012), The impact of social media on social unrest in the Arab Spring. Stanford University Public Policy, http://publicpolicy.stanford.edu/system/files/SocialMedia_FINAL%2020%20Mar.pdf (03.02.2014)

DURIEZ, B. & VAN HIEL, A. (2002), "The march of modern fascism. A comparison of social dominance orientation and authoritarianism", Personality and Individual Differences, 32, pp. 1199-1213.

DURIEZ, B. & SOENENS, B. (2009), "The intergenerational transmission of racism: The role of Right-Wing Authoritarianism and Social Dominance Orientation", *Journal of Research in Personality*, 43, pp. 906-909.

DURING, S. (1999), *The Cultural Studies Reader*, London and NewYork: Routledge.

ERDOĞAN, İ. & ALEMDAR, K. (2010), *Öteki Kuram: Kitle İletişim Kuram ve Araştırmalarının Tarihsel ve Eleştirel Bir Değerlendirmesi*, Ankara: Erk.

FEDERICO, C.M., FISHER, E.L. & DEASON, G. (2011), "Expertise and the ideological consequences of the authoritarian predisposition", *Public Opinion Quarterly*, 75(4), pp. 686-708.

GERBNER, G., GROSS, L., MORGAN, M., & SIGNORIELLI, N. (1986), *Living with Television: The Dynamics of the Cultivation Process*, In J. Bryant and D. Zillmann (eds.), *Perspectives in Media Effects*, Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Assoc., Inc.

GEZGİN, U. B. (2013a), *Facebook in Turkey in 2012: Facebook on printed media. Paper prepared for 2nd International Conference on Language, Medias and Culture – ICLMC 2013, 16-17 March 2013, Macau, <http://www.iclmc.org/2013%20Macau%20Program.pdf> (03.02.2014)*

GEZGİN, U. B. (2013b), *Social media in Turkey: How tweets appeared on printed media in 2012. Paper prepared for 2nd International Conference on Language, Medias and Culture – ICLMC 2013, 16-17 March 2013, Macau, <http://www.iclmc.org/2013%20Macau%20Program.pdf> (03.02.2014)*

GEZGİN, U. B. (2013c), *Social media, blended learning and constructivism: A jigsaw completed by the uses and gratifications theory? INTED2013 (International Technology, Education and Development Conference, Valencia, Spain, 4-6 March 2013) Proceedings, pp. 3292-3297, <http://library.iated.org/view/GEZGIN2013SOC> (03.02.2014)*

GEZGİN, U. B. & NG, Y.-S. (2012), "“Keep In E-Touch”: Personality and Facebook use", *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 18, pp.123-139.

GEZGİN, U. B. (2012a), *Psychology of You 2.0: Psychology of Social Media*, Germany: Lambert Publishing.

GEZGİN, U. B. (2012b), (Ulaş Başar) Gezin'le Yüzdeferi (Facebook) psikolojisi söyleşisi: Yüzdeferi'ni neden kullanıyoruz? Uyumlu Yaşam, <http://uyumluyasam.com/b/4215/facebook-yuzdeferi-psikolojisi-facebook-ne-isin-yayginlasti/>, (03.02.2014)

GÜLDÜ, Ö. (2011), "Sağ kanat yetkeçiliği ölçeği: Uyarlama çalışması", Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2(2), pp. 27-51.

GORDON HODSON, G., HOGG, S.M., MACINNIS, C.C. (2009), "The role of "dark personalities" (narcissism, Machiavellianism, psychopathy), Big Five personality factors, and ideology in explaining prejudice", *Journal of Research in Personality*, 43, pp. 686-690.

HERMAN, E. S. & CHOMSKY, N. (1988), *Manufacturing Consent*, New York: Pantheon Books.

HUANG, C. (2011), Facebook and Twitter key to Arab Spring uprisings: report. *The UAE National Newspaper*, <http://www.thenational.ae/news/uae-news/facebook-and-twitter-key-to-arab-spring-uprisings-report>, (03.02.2014)

JOHNSON, M.K., ROWATT, W.C., BARNARD-BRAK, L.M., PATOCK-PECKHAM, J.A., LABOUFF, J.P. & CARLISLE, R.D. (2011), "A mediational analysis of the role of right-wing authoritarianism and religious fundamentalism in the religiosity-prejudice link", *Personality and Individual Differences*, 50, pp. 851-856.

JOHNSON, M.K., LABOUFF, J.P., ROWATT, W.C., PATOCK-PECKHAM, J.A. & CARLISLE, R.D. (2012), "Facets of Right-Wing Authoritarianism mediate the relationship between religious fundamentalism and attitudes toward Arabs and African Americans", *Journal for the Scientific Study of Religion*, 51(1), pp. 128-142.

KELLY, S., TRUONG, M., EARP, M., REED, L., SHAHBAZ, A. & GRECO-STONER, A. (eds.) (2014), *Freedom on the net 2013: A global assessment of internet and digital media*, Freedom House, http://freedomhouse.org/sites/default/files/resources/FOTN%202013_Full%20Report_0.pdf, (03.02.2014)

LEVER, R. (2013), Arab Spring: Did social media really spark revolutions? Middle East Online, <http://www.middle-east-online.com/english/?id=57426>, (03.02.2014)

MAYSELESS, O., SCHARF, M., & SHOLT, M. (2003), "From authoritative parenting practices to an authoritarian context: Exploring the person–environment fit", *Journal of Research on Adolescence*, 13(4), pp. 427-456.

MCCOMBS, M.E. & SHAW, D.L. (1972), "The agenda-setting function of mass media", *The Public Opinion Quarterly*, 36(2), pp. 176-187.

MCFARLAND, S.G., AGEYEV, V.S. & ABALAKINA-PAAP, M.A. (1992), "Authoritarianism in the former Soviet Union", *Journal of Personality and Social Psychology*, 63(6), pp. 1004-1010.

MCLEAN, A.L. (1998), "Media Effects: Marshall McLuhan, Television Culture, and "The X-Files"". *Film Quarterly*, 51(4), pp. 2-11

MCVEIGH, K. (2013), Twitter's transparency report reveals increase in government data requests, *The Guardian*, <http://www.theguardian.com/technology/2013/jan/28/twitter-data-government-requests-transparency>. (03.02.2014)

MIKLIKOWSKA, M. (2012), "Psychological underpinnings of democracy: Empathy, authoritarianism, self-esteem, interpersonal trust, normative identity style, and openness to experience as predictors of support for democratic values", *Personality and Individual Differences*, 53, pp. 603-608.

MORRISON, J. (2008), *International business: Challenges in a changing world*, New York: Palgrave Macmillan.

MOSCO, V. (2008), "Current trends in the political economy of communication", *Global Media Journal -- Canadian Edition*, 1(1), pp. 45-63.

MOTYL, M., HART, J. & PYSZCZYNSKI, T. (2010), "When animals attack: The effects of mortality salience, infrahumanization of violence, and authoritarianism on support for war", *Journal of Experimental Social Psychology*, 46, pp. 200-203.

NOELLE-NEUMANN, E. (1974), "The spiral of silence: a theory of public opinion", *Journal of Communication* 24, pp. 43–51.

O'DONNELL, C. (2011), New study quantifies use of social media in Arab Spring, University of Washington, <http://www.washington.edu/news/2011/09/12/new-study-quantifies-use-of-social-media-in-arab-spring/>, (03.02.2014)

OYAMOT JR., C.M., FISHER, E.L., DEASON, G. & BORGIDA, E. (2012), "Attitudes toward immigrants: The interactive role of the authoritarian predisposition, social norms, and humanitarian values", *Journal of Experimental Social Psychology*, 48, pp. 97-105.

PALMGREEN, P. & RAYBURN, J.D. (1982), "Gratifications sought and media exposure: An expectancy value model", *Communication Research*, 9, pp. 561-580.

PARK, N., KEE, K. F. & VALENZUELA, S. (2009), "Being immersed in social networking environment: Facebook groups, uses and gratifications, and social outcomes", *CyberPsychology & Behavior*, 12(6): 729-733.

PASSINI, S. (2008), "Exploring the multidimensional facets of authoritarianism: Authoritarian aggression and social dominance orientation", *Swiss Journal of Psychology* 67(1), pp. 51-60.

PEARCE, K.E. & KENDZIOR, S. (2012), "Networked authoritarianism and social media in Azerbaijan", *Journal of Communication*, 62, pp. 283-298.

PRATTO, F., SIDANIUS, J., STALLWORTH, L.M. & MALLE, B.F. (1994), "Social dominance orientation: A personality variable predicting social and political attitudes", *Journal of Personality and Social Psychology* 67(4), pp. 741-763.

RAACKE, J. & BONDS-RAACKE, J. (2008), "MySpace and Facebook: Applying the uses and gratifications theory to exploring friend-networking sites." *CyberPsychology & Behavior*, 11(2), pp. 169-174.

RAJAN, S. & KRISHNAN, V.R. (2002), "Impact of gender on influence, power and authoritarianism", *Women in Management Review*, 17(5), pp. 197-206.

REARDON, S. (2012), Was the Arab Spring really a Facebook revolution? New Scientist, <http://www.newscientist.com/article/mg21428596.400-was-the-arab-spring-really-a-facebook-revolution.html#.Uu-xSNIW2Zg>, (03.02.2014)

REGT, S., MORTELMANS, D. & SMITS, T. (2011), "Left-wing authoritarianism is not a myth, but a worrisome reality. Evidence from 13 Eastern European countries", *Communist and Post-Communist Studies*, 44, pp. 299-308.

REPORTERS WITHOUT BORDERS FOR FREEDOM OF INFORMATION (2013), Internet enemies report 2012. Reporters without Borders for Freedom of Information, http://en.rsf.org/IMG/pdf/rapport-internet2012_ang.pdf, (03.02.2014)

RIEMANN, R., GRUBICH, C., HEMPEL, S., MERGL, S. & RICHTER, M. (1993), "Personality and attitudes towards current political topics", *Personality and Individual Differences*, 15(3), pp. 313-321.

RAHMAN, H. (2009), *Selected Readings on Global Information Technology: Contemporary Applications*, Hershey, PA: Information Science Reference.

ROGERS, E.M. (1983), *Diffusion of Innovations*, New York: The Free Press.

RUBIN, A.M., WINDAHL, S. (1986), "The uses and dependency model of mass communication", *Critical studies in mass communication*, 3, pp. 184–199.

RUBINSTEIN, G. & LANSISKY, L. (2013), "Beauty and the Beast: Authoritarianism and gender roles of Israeli footballers, basketballers, non-athletes, and their wives", *Personality and Individual Differences*, 55, pp. 411-416.

RUGGIERO, T. E. (2000), "Uses and gratifications theory in the 21st century", *Mass Communication & Society*, 3(1), pp. 3-37.

SERVAES, J. (ed.). (2002), *Approaches to Development Communication*, UNESCO, http://www.unesco.org/new/fileadmin/MULTIMEDIA/HQ/CI/CI/pdf/approaches_to_development_communication.pdf, (03.02.2014)

ŞINGİR-KARAÇANTA, H. (2002), *Üniversite öğrencilerinin sosyal baskınlık yönelimi ve başka bazı değişkenler açısından karşılaştırılması*, Unpublished PhD thesis, Ankara University, Ankara, Turkey.

STASCH, R. (2006). Structuralism in anthropology, *Encyclopedia of Language and Linguistics*, vol.12, pp. 167-170. Oxford: Elsevier.

STELLMACHER, J. & PETZEL, T. (2005), "Authoritarianism as a group phenomenon", *Political Psychology*, 26(2), pp. 245-274.

STRINATI, D. (2004). *An Introduction to Theories of Popular Culture*, London and New York: Routledge.

TAYLOR, P.A. & HARRIS, J.L.I. (2008). *Critical theories of mass media: Then and now*, Berkshire, England: McGraw Hill Open University Press.

TILLEY, J.R. (2005), "Research note: Libertarian-authoritarian value change in Britain, 1974-2001", *Political Studies*, 53, pp. 442-453.

TURNER, G. (2003). *British Cultural Studies: An Introduction*, London and New York: Routledge.

TURNER, J., & REYNOLDS, K. (2003). "Why social dominance theory has been falsified", *British Journal of Social Psychology*, 42(2), pp. 199–206.

URISTA, M.A., DONG, Q. & DAY, K.D. (2009), "Explaining why young adults use MySpace and Facebook through uses and gratifications theory", *Human Communication*, 12(2), pp. 215-229.

VARLI, İ. (07.-10.01.2013). "Arap baharı mı Arap kışı mı?" *Birgün Newspaper*, p.6.

WALKER, W.D., ROWE, R.C. & QUINSEY, V.L. (1993), "Authoritarianism and sexual aggression", *Journal of Personality and Social Psychology*, 65(5), pp. 1036-1045.

YÜKSEL, E. (2013). *İletişim Kuramları*, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.

alternatif politika

Türkiye’de Muhafazakârlaşma: Kuşak Farkı Var Mı? (Rising Conservatism In Turkey: Is There A Generation Gap?)

Kaynak: Alternatif Politika, Cilt 6. Sayı 1. (Mart 2014) Sayfa. 62-93.

**Yazar: Gizem Arıkan (Yard. Doç. Dr., Yaşar Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü)
Eser Şekercioğlu (Öğr. Gör., İzmir Ekonomi Üniversitesi)**

Alternatif Politika; Worldwide Political Science Abstracts, Scientific Publications Index, Scientific Resources Database, Recent Science Index, Scholarly Journals Index, Directory of Academic Resources, Elite Scientific Journals Archive, Current Index to Scholarly Journals, Digital Journals Database, Academic Papers Database, Contemporary Research Index, Ebscohost, Index Copernicus ve Asos Index’de taranmaktadır.

AS

TÜRKİYE'DE MUHAFAZAKÂRLAŞMA: KUŞAK FARKI VAR MI?

RISING CONSERVATISM IN TURKEY: IS THERE A GENERATION GAP?

Gizem Arıkan - Eser Şekercioğlu

ABSTRACT

One of the most important findings of the studies concerning political behavior in Turkey is Turkish voters' shift towards the right, and rising religiosity. The erosion of the electoral support of the center right political parties in favor of political Islamist and ultranationalist alternatives starting with mid-1990s, as well as the increasing tendency of the participants of public opinion studies to place themselves to more rightist ideological positions and their rising levels of religiosity are regarded as signs of shift towards the right. Yet, not many studies take up the question of whether this observed shift is necessarily associated with rising conservatism in social and political values. In case the answer is affirmative – i.e., in case the shift towards the rights is also associated with change in core social and political values of citizens, we should also take up the question of whether this is a result of new generations socializing into politics in the post-1980 period developing values that are different from the past generations, or whether there is a change in the values of all citizens. This study seeks to contribute to these discussions by testing hypotheses drawn from political socialization theories and using World Values Survey data collected in Turkey in 1990, 1996, 2001 and 2007. The main questions we seek to answer are whether ideological shift towards the right is accompanied by a parallel rise in conservative social

and political values and attitudes, and whether the change/stability in values are a result of generational replacement.

Keywords: Political socialization, political values, conservatism, religiosity.

ÖZET

Türkiye'deki siyasal davranışlara yönelik yapılan çalışmaların ortaya koyduğu en önemli tespitlerden biri Türk seçmenin son yirmi yılda sağa kaydığı ve dindarlaştığı yönündedir. 1990'ların ortalarından itibaren merkez sağ partilerin siyasi İslamcı ve aşırı milliyetçi partiler lehine oy kaybetmeleri, kamuoyu araştırmalarında katılımcıların giderek daha sağ ideolojik pozisyonları tercih etmeleri ve kendilerini daha dindar olarak tanımlama eğiliminde olmaları, sağa kayışın göstergeleri olarak kabul edilmektedir. Ancak, ideolojik sağa kayma ve dindarlaşmanın beraberinde daha muhafazakâr siyasal ve sosyal yönelimleri de getirip getirmediği ile ilgili fazla çalışma yapılmamıştır. Eğer temel sosyal ve siyasal değerlerde bir değişim söz konusu ise, bunun farklı bir konjunktürde sosyalleşen 1980 sonrası kuşağın önceki nesillerden farklı siyasal değerler geliştirmeleri yüzünden mi gerçekleştiği, yoksa toplumun genelini etkileyen bir değer değişiminin mi söz konusu olduğu sorusunun da cevaplanması gerekmektedir. Bu çalışma, siyasal sosyalleşme kuramlarından hareketle, Dünya Değerler Araştırması'nın 1990, 1996, 2001 ve 2007 yıllarında toplanan verilerine dayanarak Türkiye'deki sağa kaymanın aynı zamanda siyasal değerlerde de artan bir muhafazakârlaşma eğilimi ile paralel gidip gitmediğini ve değişim ve/veya sürekliliğin nesilsel değişim yolu ile mi gerçekleştiği yönündeki hipotezleri sınyarak var olan tartışmalara katkıda bulunmayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Siyasal sosyalleşme, siyasal değerler, muhafazakârlık, dindarlık.

GİRİŞ

Türkiye siyasi hayatında 1990'larda yaşanan en önemli gelişmelerden biri, merkez sağ partilere olan seçmen desteğinin azalması ile aşırı milliyetçi ve dindar siyasi partilerin yükselişi olmuştur (Akgün, 2001; Arıkan, 2004; Çarkoğlu, 1998; Sayarı, 2002; Şekercioğlu ve Arıkan, 2008). Ayrıca, farklı dönemlerde farklı araştırmacılar tarafından yapılan kamuoyu araştırmaları, gene 1990'lardan itibaren sağ görüşlü ideolojik yönelimlerin ortalamalarında artış gözlemişlerdir (Çarkoğlu, 2002; Çarkoğlu ve Toprak, 2007; Yeşilada ve Noordijk, 2010). Bu çalışmalardan bazıları, aynı zamanda, içerisinde dindarlığın ve farklı olarak tanımlanan gruplara karşı hoşgörüsüzlüğün de arttığını ve sonuç olarak Türkiye'nin giderek daha muhafazakâr bir değerler sistemine evrildiğini iddia etmektedirler (Çarkoğlu ve Kalaycıoğlu, 2007, 2009a; Çarkoğlu ve Toprak, 2007). Ancak, bu gözlemlerin gelenekselcilik, otonomi veya demokratik rejim tercihleri gibi temel siyasi değerlerdeki gerçek bir değişimi mi yansıttığı ve eğer temel sosyal değerlerde bir değişim gerçekleştiyse bunun itici gücünün hangi nesiller olduğu konusunu inceleyen bir çalışma mevcut değildir. Bu araştırma, yazındaki bu boşluğu doldurmak amacıyla, öncelikle son yirmi senede farklı sosyal ve siyasal değerlerde de bir değişimin yaşanıp yaşanmadığını test edecek, daha sonra da siyasal sosyalleşme kuramları ışığında değerlerdeki değişim ve sürekliliğin, yeni nesillerin farklı değerlerle sosyalleşmesinden mi kaynaklandığı, yoksa toplumun genelinde bir değer değişiminin mi söz konusu olduğu sorusuna cevap arayacaktır. Bu amaçla, öncelikle Türkiye'deki değer değişimi ve muhafazakârlaşma ile ilgili çalışmalar değerlendirilmiş, daha sonra var olan siyasal sosyalleşme kuramlarından yola çıkılarak Türkiye'de siyasal ve sosyal değerlerin nesilsel değişimi ile ilgili hipotezler türetilmiştir. Hipotezlerin test edilmesinde 1990, 1996, 2001 ve 2007 yıllarında toplanmış olan Dünya Değerler Araştırması verileri kullanılmıştır. Veri analizinden elde edilen sonuçlar son kısımda değerlendirilmektedir.

1. TÜRKİYE'DE YÜKSELEN MUHAFAZAKÂRLIK: İTİCİ GÜÇ KİM?

Türkiye'de seçmenler, oy tercihlerinde her zaman sağ partilere meyilli olmuş olsalar da, 1950'lerden 1990'ların ortalarına kadar büyük ölçüde merkez sağ partileri tercih etmişlerdir (Çarkoğlu ve Kalaycıoğlu, 2009a). 1990'ların ikinci yarısından sonra, merkez-sağ ANAP ve DYP'nin oylarının kademeli düşüşü, bir sonraki on yılda bu partilerin siyasi sahneden fiili anlamda yok oluşuyla ve 1990'ların sonu ile 2000'lerin başında siyasal İslamcı RP (daha sonrasında FP) ve aşırı milliyetçi MHP'nin istikrarlı yükselişiyle sonuçlanmıştır. Bu gelişmeler, Türkiye'deki seçmenlerin artan sağ yönelimlerinin göstergesi olarak kabul edilmiştir (Çarkoğlu ve Kalaycıoğlu, 2007, 2009a). Bununla birlikte, bu tartışmalar ampirik bir deneyden geçirilmemiş, seçim tercihlerinin

dönüşümünün vatandaşların temel değerleriyle tutumlarında kökten bir değişimi mi yansıttığı yoksa aşırı sağ partilerin, seçmenlerin merkez yönelimlerini harekete geçirmekte başarılı mı olduğu ampirik açıdan test edilmemiştir (Ancak bkz. Arıkan, 2004).

Değer değişimi argümanlarını destekleyen verilerden birisi, 1990'ların ikinci yarısından itibaren yapılan çeşitli kamuoyu araştırmalarının gösterdiği ideolojik düzlemde sağa kaymadır. Bu araştırmalarda, katılımcılara ideolojik tercihlerini aşırı sol olarak sınıflandırılmış 1'den aşırı sağ olarak sınıflandırılmış 10'a kadar giden bir aralıktaki sol-sağ cetveline yerleştirmeleri istenmiştir. Araştırmaların sonuçları, katılımcıların artan bir şekilde merkez sol ve merkez ideolojik konumları terk ederek merkez sağ konumları tercih ettiğini göstermektedir. Bir başka deyişle, Türkiye'de kamuoyu 1990'ların ikinci yarısından itibaren ideolojik düzlemde giderek daha fazla aşırı sağ ile özdeşleşmektedir (Örneğin bkz. Çarkoğlu ve Toprak, 2007; Yeşilada ve Noordijk, 2010). Ancak ideolojik özdeğerlendirmelerdeki sağ lehine değişimin temel siyasi ve sosyal değerlerde gerçek bir değişimi mi yansıttığını, yoksa kitlelerin zaman içerisinde sağ ideolojik yönelimlerini daha rahat ifade etmeye mi başladığını bilmemekteyiz. Eğer durum ilkiyse, aynı zamanda hangi temel değerlerdeki (örneğin sosyal muhafazakârlık ya da ekonomik muhafazakârlık, vb.) değişimin sağ konumlara yönelime sebep olduğunu da bilmek isteriz.

Kimi çalışmalar Türkiye vatandaşlarının siyasi ve sosyal değerlerinde zaman içerisinde meydana gelen değişim ve sürekliliğe dair doğrudan kanıtlar sunmaktadır. Örneğin, Yılmaz Esmer'in 1990, 1996, 2000 ve 2001 yıllarında topladığı verilere dayanan çalışması (Esmer, 2008), ideolojik yönelimlerdeki sağa kaymaya rağmen 1990'lar boyunca toplumsal cinsiyet tutumları ve demokrasiye verilen destek gibi pek çok siyasi ve sosyal değerlerin göreceli olarak sabit kaldığını bulgulanmıştır. Dindarlık ölçütleri olan ölüm sonrası yaşama ve cennete inananların oranında ve erkeklerin camilere gitme sıklığında bir artış görülmüş olmakla birlikte, Esmer'e göre, bunlar dini yönelimlerde belirgin bir değişim yaşandığının belirtisi olarak görülmek durumunda değildir. Buradaki tek istisna, Tanrı'nın katılımcının hayatındaki önemi göstergesinde zaman içerisinde gözlenen artıştır. Ayrıca, kadınların işgücüne katılımına verilen desteğinin azaldığını gösteren bazı maddeler dışında toplumsal cinsiyet eşitliğine ilişkin değerlerin de sabit kaldığı bulgulanmıştır.¹ Ancak, hoşgörüsüzlük göstergeleri olarak kabul edilen, göçmenler ile yabancı işçileri komşu olarak istememe sorularına verilen olumsuz cevapların 1990'lar boyunca yüksek olduğu ve zaman içerisinde giderek arttığı gözlemlenmiştir.

¹ Esmer'e göre, bu dönemde kadınların işgücüne katılımına olan desteğinin azalması illa ki muhafazakarlaşma göstergesi olmak zorunda değildir. Bu tutumlar, özellikle 1994 ekonomik krizi sonrasında işgücü piyasasındaki dalgalanmalardan etkilenmiş olabilir.

Yılmaz Esmer’in 1990’lar boyunca dindarlığın artmamış olduğu argümanına karşılık, 1999 ile 2006’da Ali Çarkoğlu ve Binnaz Toprak tarafından yürütülen iki ulusal temsili kamuoyu araştırmasının karşılaştırılması, Türkiye’de kamuoyunun 1990’ların sonları ve 2000’lerin başlarında daha da dindarlaştığını göstermektedir (Çarkoğlu ve Toprak, 2007). Araştırmacılar, dindarlık özdeğerlendirmelerinde “aşırı dindar” olduğunu ifade eden kişilerin oranının 1999’da yüzde 6’dan 2006’da yüzde 13’e yükseldiğini; kendini “çok dindar” olarak gören katılımcıların ise yüzde 25’ten 47’ye yükseldiğini bulgulamıştır. Buna ek olarak, kimliklerini Müslüman olarak tanımlayanların oranı, 1999’da yüzde 36’dan 2006’da yüzde 45’e yükselmiştir. Benzer şekilde, Birol Yeşilada ve Peter Noordijk 1990 ile 2007 dönemi arasındaki Dünya Değerler Araştırması verilerine dayanan analizi (Yeşilada ve Noordijk, 2010), hem geleneksel değerlerin hem de Tanrı’nın katılımcının hayatındaki önemi olarak ölçülen dindarlığın, Türkiye’de 1990’ların ikinci yarısından itibaren arttığını göstermektedir. Ayrıca, Esmer’in bulgularına benzer şekilde, Çarkoğlu ve Toprak’ın araştırmaları da artan dindarlığın Kürtler, Aleviler, yabancılar ya da homoseksüeller gibi “farklı” olarak tanımlanan kişilere ve gruplara karşı artan hoşgörüsüzlükle ilişkili olduğuna dair kanıtlar sunmaktadır. Buna ek olarak 2009’da Uluslararası Sosyal Araştırma Programı (International Social Survey Programme) tarafından Türkiye’de gerçekleştirilen kamuoyu araştırması Müslüman olmayanlara karşı toleranssızlığın oldukça fazla olduğunu bulgulamıştır (Çarkoğlu ve Kalaycıoğlu, 2009b).

Bu çalışmalar, dindarlık ve hoşgörüsüzlüğün 1990’lar ile 2000’ler sırasında arttığına işaret etmektedir. Ancak zaman içerisinde gözlemlenen bu değişimin, geleneksel ve rasyonel değerler, demokratik rejim tercihleri, siyasi kurumlara duyulan güven gibi diğer sosyal ve siyasal değerlerde de bir değişim getirip getirmediğini, bunun yanı sıra değerlerde meydana gelen değişimin itici gücünün toplumun tüm kesimleri mi yoksa belli bir kuşağın mı olduğunu bilmiyoruz. Daha açık bir biçimde, Türkiye’de 1990’lardan itibaren yaşanan değişim ve dönüşümün daha ziyade 1980 sonrası sosyalleşmiş olan genç kuşaklar tarafından mı yönlendirildiğini, yoksa daha büyük ölçekli, toplumun tüm kesimini etkileyen bir değişimden mi söz edilmesi gerektiğini bilmiyoruz. Bu çalışmanın temel olarak cevaplamaya çalıştığı sorular da bunlardır: 1980’ler sonrasında gözlenen dindarlığın artması ve ideolojik olarak sağa kayma gibi olgular temel siyasal ve sosyal değerlerde de muhafazakârlaşmaya işaret etmekte midir? Dindarlığın artması, ideolojik sağa kayma ve (varsa) muhafazakârlaşma, siyasal kimliklerini 1990’larda edinen yeni siyasal nesillerin kendilerinden önce gelen nesilden kopuşları ve ayrışmaları ile mi gerçekleşmektedir yoksa sosyo-ekonomik ve siyasal gelişmelere paralel olarak gelişen ortak, genel ve tüm yaş gruplarında benzeri özellikler taşıyan bir tepkinin sonucu mudur? Bu soruları cevaplamak amacıyla, önce yazında var olan siyasal sosyalleşme kuramları incelenmiştir.

2. KURAMSAL ÇERÇEVE

Siyasi sosyalleşme alanında hâkim olan iki kuram bulunmaktadır. Nesilsel ya da kültürel öğrenme kuramları olarak adlandırabileceğimiz yaklaşımlar, kişinin gelişim yıllarında gerçekleşen siyasi sosyalleşmenin, sonraki hayatında değerleri ve tutumları üzerinde çok önemli bir etkisi olduğunu varsaymaktadır (Abramson ve Inglehart, 1992; Eckstein, 1988; Inglehart, 1990, 1997; Mannheim, [1927] 1952). Bu kuramlar, hayatın erken evrelerindeki sosyalleşmenin toplumsal ve siyasi tutumlar üzerindeki önemine atıfta bulunarak, erken yaşlarda şekillenen değer ve tutumların hayat boyunca pek az değişim göstereceğini iddia ederler. Bununla birlikte, kültürel öğrenme kuramları, kişinin yaşam seyrinde etkisini sürdüren erken siyasi değerlerle tutumların nasıl geliştiği sorusuna verdikleri cevapta ayrışır. Ayrıca, kişinin yaşam döngüsü içindeki en önemli yılların (ya da gelişim yıllarının) hangisi olduğuna dair bir fikir birliği yoktur.² Kimi çalışmalar çocukluğa kadar uzanırken, kimileri de ergenliğin, özellikle de 14'le 20'li yaşlar arasındaki dönemin siyasal sosyalleşme için daha önemli olduğunu ileri sürmektedirler (Niemi ve Hepburn, 1995).³

Nesilsel öğrenme kuramlarına göre, gelişim yıllarında öğrenilenler yıllar içinde çok az değişime uğradığı ya da hiç değişime uğramadığı için toplumsal değişim, nesilsel yenilenmeyle gerçekleşir (Franklin, 2004). Toplumsal, siyasal veya ekonomik bağlamdaki değişimler, sarsıntılar ya da önemli tarihi olaylar toplumsal ve siyasal değişimin kaynaklarıdır ve yetişkinlerin değerleri az çok sabit kabul edildiği için bu tür olayların daha genç nesillerde daha büyük etkiye sahip oldukları kabul edilmektedir. Örneğin, Ronald Inglehart (1997) 1950'lerden sonra Avrupa'da artan refah ve zenginlik ile maddi güvenlik endişesinin azalmasının savaş sonrası kuşağın değer önceliklerini değiştirdiğini iddia etmektedir. Sonuç olarak, bu kuşaklar materyalist değerler olarak adlandırılan maddi ve fiziksel güvenliğin aksine daha post-materyalist değerler denilen, kimlik politikaları, ifade özgürlüğü ve çevre politikalarıyla ilgili değerler geliştirmişlerdir. Dolayısıyla, nesilsel öğrenme kuramlarına göre, uzun dönemli değişimlerin büyük bir kısmı, daha genç kuşakların değişen bağlamsal etkilere bağlı şekilde eski kuşakların yerini almasıyla birlikte, yani nesilsel yenilenmeyle gerçekleşir (Franklin, 2004; Inglehart, 1997; Hooghe, 2004; Putnam, 2000; Schumann ve Corning, 2000). Buradan hareketle, kültürel ya da nesilsel öğrenme kuramları, nesillerin toplumsal ve siyasi değerleri arasında daha fazla farklılıklar bulunduğunu, bunun da söz konusu nesillerin siyasi sosyalleşmeyi yaşadığı koşulları yansıttığını öngörecektir. Dolayısıyla, nesilsel öğrenme kuramlarına dayanarak, Türkiye bağlamında şunları gözlemlemeyi bekleriz:

² Bu tür çalışmalara dair bir inceleme için bkz. Niemi and Hepburn, 1995 ve Sears, 1975.

³ Ayrıca bkz. Jennings ve Niemi, 1974; Sigel ve Hoskin, 1977.

1. Sosyal ve siyasi açıdan farklı bağlamlarda büyümüş nesillerin değerleri arasında anlamlı farklılıklar: Siyasal sosyalleşme bağlamında Türkiye'de siyasal olgunlaşmasını 1980 darbesi öncesinde ve 1970'lerin ikinci yarısındaki kargaşa ve çatışma ortamında tamamlamış olan yaş grupları ile 1980 sonrasında sosyalleşen yaş grupları arasında anlamlı farklar bulmayı bekleriz. Eğer siyasal değer ve tutumlardaki değişimin temel sebebi nesilsel bir kayma ise, böyle bir sıçramanın 1980 öncesi ve sonrası sosyalleşen yaş gruplarının karşılaştırılmasında gözlenmesi beklenebilir.
2. Daha yaşlı nesillerin değerleri ve siyasi tercihlerinde zamana bağlı anlamlı değişim görmeyi beklemeyiz. Nesilsel öğrenme kuramları, bir kere oluştuktan sonra değerlerin göreceli olarak sabit kalacağını iddia ettiğinden belli bir neslin zaman içerisinde, değer ve tutumlarında büyük değişimler gözlemlemeyi beklemeyiz. Buna bağlı olarak, siyasal sosyalleşmelerini 1980 öncesinde tamamlayan nesillerin, 1990'lar ve 2000'lerde yaşanan değişimlerden daha genç kuşaklara göre daha az etkilenmeleri beklenebilir.

Nesilsel öğrenme kuramları, kişinin gelişim yıllarında öğrendiklerinin yaşamı süresince değişmediğini varsaysalar da, her yaşta insanın toplumsal ve siyasal bağlamdaki sarsıntı ve değişimlere tepki geliştirdiğine dair bulgular da mevcuttur. Örneğin, Amerika Birleşik Devletleri'nde 1960'lar boyunca düşen siyasal güven oranları, ya da 1960 ve 1970'li yıllarda gözlenen devlet kurumlarına ve milli bağlılığa desteğin düşüşü (Sigel ve Hoskin, 1977) gibi bulgular, tutumlar ve değerlerin sabit değil, değişebilir ve şartlara uyumlu olduğunu göstermektedir. Benzer şekilde, Morris Fiorina (1981, 1990) parti tutmanın zamana göre değişebildiği ile ilgili olarak çeşitli bulgular ortaya koymuştur. Alex Inkeles ve David Smith (1974) gelişmekte olan altı ülkede yetişkinler arasındaki temel değerlerin değişimini gözlemlemiş ve hayatın erken dönemlerinde geliştirilen yönelimlerin daimi olmayabileceği sonucuna ulaşmışlardır. William Mishler ve Richard Rose'un (2007) Rusya'daki farklı nesillerin ortak deneyimlere benzer tepkiler verdiğini gösteren çalışması, tutum ve değerlerin koşullara uyum sağlayabilir olduğunu ve bireylerin daha sonraki yaşam deneyimlerinin tutumların oluşmasında önemli olduğunu ortaya koymaktadır (Mishler ve Rose, 2007). Nitekim bazı araştırmacılar, yetişkinlik dönemindeki deneyimlerin tutumlar üzerindeki etkisinin çocukluk ya da erken gençlik dönemindeki sosyalleşmeye oranla çok daha fazla olduğunu öne sürmektedirler (Conover ve Searing, 1994). Bu gözlemleri temel alan, yaşam boyu öğrenme ya da kurumsal sosyalleşme kuramları olarak adlandırabileceğimiz yaklaşımlar, tutum ve değerlerin erken yaşlarda oluşmaya başladığını, sosyal ve siyasal bağlamın etkisiyle sürekli olarak evrildiğini iddia ederler (Mishler ve Rose, 2002; Rose ve McAllister, 1990). Örneğin post-komünist ülkelerde yapılan çalışmalar, bu ülke vatandaşlarının yeni rejime

verdikleri destek ile rejim kurumlarına olan güvenin ve eski siyasal rejim ile ilgili tutumların nesil ya da yaş etkisinden ziyade hükümetlerin siyasal ve ekonomik performanslarıyla ilgili olduğunu göstermiştir (Mishler ve Rose, 2002, 2007). Değer ve tutumların sürekli olarak değişim gösterdiğini vurgulayan bu yaklaşımlara göre, ortak toplumsal ve siyasal deneyimler tüm nesiller üzerinde etki yaptığı için değer değişiminden sadece genç topluluklar değil, tüm nesiller sorumludur. Dolayısı ile kurumsal veya yaşam boyu öğrenme kuramlarına göre, Türkiye'deki siyasal ve sosyal değerlerin değişimi ile ilgili olarak aşağıdaki bulguları gözlemlemeyi bekleriz:

1. Farklı nesillerin benzer değişimlere aynı şekilde karşılık vermesi beklenir. Yaşam boyu öğrenme kuramlarına göre, Türkiye'de gözlenen sağa kayma, sosyal ve siyasal bağlamdaki bazı değişimlere verilen bir tepkinin sonucu gerçekleşiyor ise tüm yaş grupları bu etkilere benzer reaksiyon gösteriyor olmalıdır ve değişik yaş gruplarının siyasal değerleri ve tutumları zaman içerisinde birbirine paralel bir değişim çizgisi göstermelidir. Yani, sağa kayma ve muhafazakârlaşmada öncü bir yaş grubundan ziyade tüm yaş gruplarında aşağı yukarı aynı sağa kaymanın gözlenmesi beklenmelidir.
2. Tüm nesiller, benzer güncel deneyimleri yaşayacakları için, nesiller arasındaki tutum ve değer farklılıkların zamanla azaldığını gözlemlemeyi bekleriz (Mishler ve Rose, 2007).

Hayat boyu öğrenme kuramlarını destekleyen bulgular olmakla birlikte, pek çok araştırmacı, aynı zamanda en azından bazı değer ve tutumların kişinin yaşamı süresince göreceli olarak değişmez olduğu ihtimalini de kabul etmektedirler. Örneğin, ulus ve dini ya da etnik kimliklere bağlılığın yanı sıra (Hess ve Torney, 1967), partizanlık, ideoloji ve ırksal tutumların (Sears ve Funk, 1999) diğer tür siyasal tutumlardan daha kalıcı olduğu önerilmektedir. Bununla birlikte, şimdiye dek, hangi tür tutumların zaman içerisinde sabit kalmasının beklenildiğine ve hangi yönelimlerin koşullara daha uyum sağlar olduğuna dair yeterince kuramlaştırma çabası yoktur. Buna ek olarak, nesilsel öğrenme kuramlarının en güçlü destekçilerinin bile yaşlanmanın bireyin değer ve tutumlar üzerinde birtakım etkileri olduğunu kabul ettiği de gözden kaçırılmamalıdır. Yaşlanma muhafazakârlığı (Harding ve Jencks, 2003) ve otoriteryanizmi (Altemeyer, 1996) arttırmakta ve aynı zamanda diğer tür siyasal tutumlar üzerinde etkileri olabilmektedir. Partiyle özdeşleşme ve partizanlık insanlar yaşlandıkça daha kökleşme eğilimi göstermektedir (Dalton, 2002). Bu sebeple, belirli bir neslin değer ve tutumlarında zaman içerisinde gözlenecek değişiklikler, önemli tarihsel olaylara ya da değişen sosyal ve siyasal bağlama verilen tepkilerin sonucu olabileceği gibi, sadece yaşlanmanın etkisini de yansıtır olabilir.

3. VERİ VE ÖLÇÜMLER

Muhafazakârlığın her zaman diliminde ve her siyasi ve sosyolojik araştırma birimi için geçerli kavramsal ve ampirik bir tanımını yapmak neredeyse imkânsızdır. Muhafazakârlık, adının da ima ettiği üzere, değerlerin ve statükonun muhafazasına öncelik vermeyi içerir. Bu tercihe dayanan siyasi görüşler de değişmeden ziyade statükoyu, otonomiden ziyade itaatkârlığı, özgürlükten ziyade dirlik ve düzeni ön plana çıkartır (Çarkoğlu ve Kalaycıoğlu, 2009a; Feldman, 2003; Stenner, 2009). Bu tutumlar ve değerler bütünü, aynı zamanda farklı ve yabancı olana karşı şüpheciliği arttırırken, algılanan tehdit düzeyini de yukarı çeker (Feldman and Stenner, 1997). Kavramsal krokisi kısaca yukarıda çıkartılan muhafazakârlığı tek bir anket sorusu ile ölçmek mümkün değildir. Tatmin edici bir muhafazakârlık ölçümü için muhafazakârlığın yukarıda belirtilen boyutlarını ayrı ayrı ölçen sorulardan yararlanılması gerekir. Araştırmada kullanılan değişkenler de, çalışmanın ilerleyen bölümlerinde ayrıntılı bir şekilde açıklanacağı üzere, muhafazakârlık kavramının farklı boyutlarını ele alacak şekilde seçilmişlerdir.

Siyasal değerlerin ve tutumların zaman içerisindeki değişimini ve birbirleriyle olan etkileşimini araştırmak sosyal bilimciler için çeşitli zorlukları olan bir uğraştır. Belli bir nüfus grubunu çocukluktan başlayarak yaşlılıklarına kadar detaylı ölçümler yaparak takip edebilmek, aynı örneklemden zaman içerisinde birden çok defa veri toplanmasını gerektirmektedir. Panel verisi adı verilen bu tür verileri toplamak yüksek maliyetler ve diğer pratik zorluklar nedeniyle her zaman mümkün olmamaktadır. Türkiye'de kamuoyu araştırmaları geçtiğimiz on sene içerisinde büyük bir aşama göstermiştir. Tüm gelişmelere rağmen iki problem geçmişe yönelik araştırmaları zorlaştırmaktadır. Öncelikle temsil yeteneği olan örneklemeler ile sosyal bilimler araştırmaları Türkiye'de nispeten geç gelişen bir alan olmuştur. Bu tür çalışmalar ancak 1990'ların ikinci yarısında yaygınlaşmış ve düzenli olarak yapılır hale gelmiştir. Bugüne kadar panel verisi toplayan herhangi bir araştırma olmadığı için, Türkiye'deki siyasal değer ve tutumların değişimini incelemek için siyasi sosyalleşme ve farklı yaş gruplarının zaman içerisinde değişen değerleriyle ilgili hipotezleri test etmek için orijinal adı World Values Survey⁴ olan Dünya Değerler Araştırması (DDA) verilerinden faydalanılmıştır. Türkiye'de bugüne kadar 1990, 1996, 2001 ve 2007'de olmak üzere dört defa gerçekleştirilen DDA, bir panel değil birbirinden bağımsız örneklemelere dayanan dört ayrı çalışmadan oluşmaktadır. Her soru formu tamamıyla aynı sorulardan oluşmadığı, iki çalışma arasında geçen süre değişkenlik gösterdiği ve zaman boyutu çok sığ (sadece dört farklı zaman dilimi)

⁴ Dünyanın çeşitli ülkelerinde 5-6 senede bir düzenlenen ve insanların sosyal, ekonomik ve politik değer ve tutumlarına yönelik çeşitli sorular içeren anket (survey) çalışmalarından oluşan DDA, bugüne kadar pek çok siyaset bilimci ve sosyoloğun araştırmalarında kullanılmıştır. Ayrıntılı bilgi için araştırmanın resmi web sitesine bakılabilir: www.worldvaluessurvey.org

olduğu için DDA çalışmalarından oluşan veri seti tam anlamıyla bir zaman serisi de oluşturamamaktadır. Dolayısı ile DDA verilerinden faydalanırken bu kısıtlara özen göstermek ve panel ya da zaman serisi verilerinin analizi için kullanılan yöntemleri uygularken dikkatli olmak gereklidir.

Dünya Değerler Araştırması'nın en önemli avantajı, Türkiye bağlamında geriye dönük tek kamuoyu araştırması olmasıdır. İkinci bir avantajı ise geniş bir içeriğe sahip olması, dolayısıyla, temel değerler, sosyal ve siyasi tutumlar, demokratik rejim tercihleri de dâhil olmak üzere, çok çeşitli yönelimlere dair soruları içermesidir. Buna ek olarak, anketlerde sorulan soruların hepsi olmasa bile çoğunluğu aynı üslup ve formatı kullanmakta, bu yönüyle zaman içerisinde nesillerin değer ve tutumlarını karşılaştırmaya olanak sağlamaktadır. Öte yandan, anketlerin bir dizi dezavantajı da vardır. Öncelikle, 1990, 1996, 2001 ve 2007 yıllarında toplanan verilerden oluştuğu için, 1990 öncesindeki değer ve tutumlara dair herhangi bir veri içermemektedir. Bununla beraber, bazı sorular tüm anketlerde sorulmadığı için ve zaman içerisinde bazı tutumlara dair karşılaştırmalar yapmak mümkün olmamaktadır. Buna rağmen, hem içerik olarak var olan en kapsamlı anket çalışmalarından biri olması ve pek çok anahtar sorunun her ayakta aynı şekilde sorulmuş olması, hem de geriye yönelik en zengin verileri içermesi sebebi ile değer ve tutumların zaman içerisinde değişimini incelemek için mevcut durumda elimizdeki en iyi kaynaktır.

Değer ve tutumların zaman içerisindeki değişimi ve nesiller arasındaki farklılıklar ile ilgili hipotezleri test etmek için kullanılan ölçekler aşağıda detaylı olarak açıklanmıştır. Aksi belirtilmediği sürece, çalışmada kullanılan indeksler, indeksleri oluşturan sorulara verilen cevap değerlerinin toplanması ve 0-10 arasında değerler alacak şekilde kodlanmasıyla oluşturulmuştur. Geçmişteki ve ileride yapılacak çalışmalarla kıyaslama olanağı sağlaması için ölçümlerin yazında genel olarak kullanılan ölçümlerle aynı ya da benzer şekilde oluşturulmasına özen gösterilmiştir.

İdeolojik düzlemdeki konumlar. İdeolojik yönelimleri ölçmek için katılımcılara doğrudan kendilerini sol-sağ ölçeğinde konumlanmalarını isteyen bir sorudan yararlanılmıştır. Sorunun orijinali şu şekildedir: “Siyasi konularda 'sol'dan ve 'sağ'dan bahsedildiğini sık sık duyuyoruz. Aşağıda bir sol-sağ cetveli var. Burada '1' en solu, '10' ise en sağı gösteriyor. Sizin kendi görüşünüz bu cetvelin neresinde yer alır?”

Dindarlık (Tanrı'nın kişinin hayatındaki önemi). Dindarlıkla ilgili soruların bir kısmı bazı DDA çalışmalarında yer almamaktadır. Bu yüzden, dindarlığın yaklaşık bir ölçütü olarak, tüm çalışmalarda düzenli olarak yöneltilmiş olan ve yukarıda bahsedilen pek çok araştırmanın da aynı şekilde kullandığı kişinin hayatında Tanrı'nın önemi ile ilgili bir soruyu dindarlık ölçütü olarak alıyoruz.

Bu soru, anketlerde şu şekilde sorulmuştur: “Tanrı’nın sizin hayatınızdaki önemi nedir? 10 puanın ‘çok önemli’ 1 puanın ‘hiç önemi yok’ anlamına geldiği düşünülürse, siz kendinizi bu cetvelde nereye koyarsınız?”

Ekonomik tutumlar. Diğer çalışmalardan farklı olarak, Türkiye’de zaman içerisinde gözlenen sağa kaymanın sosyal tutumların mı, ekonomik tutumların mı, yoksa her ikisinin de mi değişimi ile ilgili olduğunu da gözlemek istiyoruz. DDA, ideolojinin ekonomik boyutu ile ilgili ölçümler bakımından zengin olmamakla birlikte, özel iş sahipliğine karşılık devletin iş sahipliği tercihleriyle ilgili bir soru içermektedir. Bu soru 10 puanlık Likert-ölçeğiyle ölçülmüştür ve daha yüksek değerler, işyerleri ve sanayi kuruluşlarının mülkiyetinin daha fazla devletin olması gerektiğine işaret etmektedir.⁵

Toleranssızlık (Hoşgörüsüzlük). Siyaset bilimciler, siyasi toleransı, kişinin kendisinden siyasi olarak farklı olarak gördüğü -reddettiği ya da hoşlanmadığı grupların siyasi özgürlüklerini kullanmalarına razı olması olarak tanımlarlar (Sullivan, Pierson, Marcus, 1979). Dolayısıyla toleransın ya da toleranssızlığın ölçülmesinde katılımcılara sevmedikleri / hoşlanmadıkları gruplar ile ilgili sorular yöneltildikten sonra, bu grupların siyasi özgürlüklerini kullanmalarında (örneğin toplantı ve yürüyüş yapma, seçimlerde aday olma, yasal örgütler kurma, vb.) bir sakınca görüp görmediklerini sorarlar (Gibson and Bingham, 1982). DDA’nın katılımcıların komşu olarak istemediği insan gruplarıyla ilgili birkaç sorusu bulunmaktadır. Her ne kadar ideal hoşgörüsüzlük tanımına çok yakın olmasalar da, bugüne kadar yapılan pek çok araştırmada toleranssızlık ölçütü olarak kullanılmışlardır (Sullivan v.d. 1978-1979). Komşu olarak istenmeyen gruplar içerisinde olan “başka ırk veya renkten olanlar”, “çok içki içenler”, “göçmenler, yabancı işçiler”, “AIDS hastalığı olanlar”, “uyuşturucu madde kullananlar”, “eşcinseller” sorularına verilen yanıtlardan bir indeks oluşturulmuştur.⁶

Yabancı düşmanlığı. Yukarıda açıklanan genel hoşgörüsüzlüğün yanı sıra, yabancılara karşı olan hoşgörüsüzlüğü ölçmek amacıyla komşu olarak istenmeyen gruplar olan “başka ırk veya renkten olanlar” ve “göçmenler ve yabancı işçiler”e dair iki soruyu kullanarak bir indeks oluşturulmuştur.

Anti-demokratik rejim tercihleri. Demokrasiye desteğin genel ölçümü, vatandaşların demokrasiyi diğer yönetim biçimlerine tercih edip etmediği sorusuyla yapılabilir

⁵ Sorunun orijinali şu şekildedir: “Şimdi size 10 puanlı bazı cetveller göstereceğim. Siz kendi görüşlerinizin bu cetvellerin neresine isabet ettiğini gösteriniz. Yani 1 ile 10 arasında, görüşlerinize en yakın düşen yeri seçiniz.”: “Devlet özel şirketlere daha fazla özgürlük vermelidir”, “Devlet özel şirketleri daha etkili bir şekilde denetlemelidir.”

⁶ Sorunun orijinali şu şekildedir: “Diyelim evinizin yanına bir komşu taşınacak. Şimdi size göstereceğim insanlardan hangilerinin komşunuz olmasını istemezsiniz. İstemediklerinizi seçip belirtiniz.”

de bu pek güvenilir bir ölçüm değildir. Katılımcıların pek çoğu sadece sosyal hoş a gitme adına bu tür ifadelerle hemfikir olabiliyorlar (Inglehart, 2003). Bu yüzden, katılımcılara yalnızca demokrasinin tercih ettikleri bir yönetim biçimi olup olmadığını sormak, demokrasinin belli bir ülkede ne kadar kökleşmiş olduğunu gösteren doğru bir gösterge değildir (Inglehart, 2003). Gerçek demokratlar, demokrasiyi destekler gibi yapmanın ötesine geçmeli ve otoriter alternatifleri reddetmelidir (Mattes ve Bratton, 2007). Sonuç olarak, vatandaşların demokrasiye bağlılıkları, demokrasiye olan alternatif rejim biçimlerinin reddi olarak tanımlanmış ve “hükümet yerine uzmanların ülke için en iyi olduğuna inandıkları şeyleri yapmaları”, [Ülkeyi] “ordunun yönetmesi”, “parlamentoyla, seçimlerle uğraşmak zorunda kalmayan güçlü bir lidere sahip olmak” sorularına 4 puanlık Likert-ölçeği ile verilen cevaplardan bir indeks oluşturulmuştur. Artan değerler demokrasi haricindeki çözümlere ne derece sıcak bakıldığını göstermektedir.

Otonomi. Kişilerin itaate/otoriteye uyma karşısında bireysel özerkliğe ne kadar değer verdiklerini ölçmek için, katılımcılara çocuklara evde öğretilebilecek nitelikleri soran maddeler kullanarak bir indeks oluşturulmuştur. Çocuk yetiştirme değerleri, dikkat çekici olaylar, siyasal çerçeveler, ideoloji ya da partizanlığın etkilemediği temel psikolojik yönelimleri yansıtır. Buna ek olarak, aile ve çocukların nasıl yetiştirilmesi gerektiğiyle ilgili değerler katılımcıların başlıca sosyal endişelerini yansıtmaktadır (Arıkan, 2010, 2011). Çocuk yetiştirme değerleri sosyal psikologların yanı sıra siyaset bilimciler tarafından da bireysel ve toplumsal değerlerin ölçülmesinde kullanılmaktadır (Arıkan, 2010, 2011; Flanagan ve Lee, 2003; Inglehart ve Welzel, 2005). Ronald Inglehart ve Christian Welzel’in otonomi indeksine benzer bir şekilde (Inglehart ve Welzel, 2005), katılımcıların seçmeleri istenen değerlerden bağımsızlık ve hayal gücü değerleri matematiksel olarak eklenip itaate verilen önem bu sayıdan çıkarılmıştır.⁷ Böylece oluşturulan indeks, itaate karşılık, bağımsızlık ve hayal gücüne verilen görece önemi yansıtmaktadır.

Geleneksel değerlere karşı rasyonel değerler. Ronald Inglehart ve Christian Welzel’in temel insani değerlerin bir boyutunu oluşturduğunu iddia ettikleri geleneksel-rasyonel değerler, topluma uyma ve otoriteye saygı ile değişime açıklık, bireysel özerklik ve otoritenin reddi arasındaki karşıtlığı temsil ederler. Araştırmacılar, bu değerleri otonomi endeksi, kürtaj karşıtlığı, milli gurur ve otoriteye saygı indikatörleri ile ölçümlemişlerdir.⁸

⁷ Otonomiye verilen önem = “(Bağımsızlık+Hayal gücü) – İtaat”e verilen önem olarak ölçülmüştür.

⁸ Inglehart ve Welzel’in ölçeği otonomi endeksinin yanı sıra şu sorulara verilen cevapları içermektedir: “Şimdi size bazı görüşler veya davranışlar okuyacağım. Bunları ne ölçüde doğru ve haklı, ne ölçüde yanlış ve haksız buluyorsunuz? Eğer bir davranışı kesinlikle yanlış/haksız

Geleneksel aile rolleri. Katılımcıların, erkeklerin ailenin reisi olduğu, kadınların ise ev ve çocukla ilgilendiği geleneksel aile rollerini ne kadar desteklediklerini ölçen bir indeks oluşturmak için katılımcıların “bir çocuğun mutlu büyümesi için evde hem annesi hem de babasına ihtiyacı vardır” ifadesini ne kadar destekledikleri, “evlilik çağdışı bir kurumdur” ifadesine ne kadar karşı çıktıkları ve “bir kadının evlenmeden ve bir erkekle sürekli bir hayatı olmadan çocuk sahibi olmasını” onaylamamalarını ölçen bir indeks kullanılmıştır.

Muhafazakârlık ölçütü olarak kullanılan bu ölçümlerin yanı sıra, doğrudan muhafazakârlık ile ilgili olmayan, ama siyasi sistem ile ilgili bazı temel tutum ve değerleri ölçen bazı değişkenlerin de zaman içerisindeki değişimi incelenmiştir. Bu değer ve tutumlar şunlardır: Siyasi güven. Siyasi rejime destek ölçeklerinden birisi, bireylerin çeşitli devlet kurumlarına güven duyup duymadıkları sorusudur (Norris, 2011). Siyasi güven, katılımcıların meclis ve hükümete duydukları güven düzeyinden oluşan bir indeksle ölçülmüştür.⁹

Adalet sistemine güven. Adalet sistemine olan bireysel güven, yukarıda açıklanan diğer siyasi güven göstergelerinden ayrı olarak ölçülmüştür.

Post-materyalist değerler. Ronald Inglehart'ın (1997) materyalist değerler karşısında post-materyalist değerleri bireylerin maddi ve fiziksel güvenliğin aksine çevre ve ifade özgürlüğüne ne kadar değer verdiklerini ölçmektedir.¹⁰

4. NESİLLERİ TANIMLAMAK

Siyasal değerlerde ve tutumlarda zaman içerisinde meydana gelen uzun dönemli değişimlerin nesilsel ya da kültürel öğrenme kuramlarına uygun bir

---

buluyorsanız cetvelde “1” puanı, tamamen doğru/haklı buluyorsanız “10” puanı seçiniz. Ya da arada bir puan seçiniz.” “Kürtaj yani çocuk aldırma”; “Türk olmaktan ne kadar gurur duyuyorsunuz? Şu şıklardan birini seçiniz.” “Son derece gurur duyuyorum” (1), “Oldukça gurur duyuyorum” (2), “Pek gurur duymuyorum” (3), “Hiç gurur duymuyorum” (4), “Türk değilim” (5); “Şimdi size, toplum yaşantımızda meydana gelebilecek değişikliklerle ilgili bir liste sunuyorum. Bunların her biri gerçekleşse, iyi mi olurdu? Kötü mü olurdu? Yoksa sizin için fark etmez miydi?” “Yetkililere daha fazla saygı duyulması”.

⁹ Sorunun orijinali şu şekilde sorulmuştur: “Aşağıda sayacağım kurumlardan her birine ne kadar güvenirsiniz? “Tamamen güvenirim”, “biraz güvenirim”, “pek güvenmem”, “hiç güvenmem” şeklinde bir cevap veriniz.” “Parlamento yani Büyük Millet Meclisi” ve “Ankara'daki hükümet”

¹⁰ Inglehart'ın post-materyalist değerler ölçeği şu şekilde oluşturulmuştur. “Önümüzdeki 10 yıl içinde, ülkemizin hedeflerinin neler olması gerektiği tartışma konusu olmaktadır. Aşağıda, değişik insanların öncelik verdiği bazı hedefler sıralanmaktadır. Bunlar içinde size göre en başta gelen hedef hangisi olmalıdır?” sorusuna dört alternatif cevap sunulmakta ve deneklerden bu cevapları önem sırasına koymaları istenmektedir. Bu cevaplar; “Ülkede asayiş ve düzenin korunması”, “Hükümet kararlarında halka daha fazla söz hakkı tanınması”, “Fiyat artışları ile mücadele”, “İfade ve düşünce özgürlüğünün korunması” . Birinci ve üçüncü soruların daha önemli yerlere konmaları materyalist değerlerin yüksek olduğuna işaret ederken, ikinci ve dördüncü seçeneklerin daha önemli hedefler olarak belirtilmesi post-materyalist değerlerin yüksek olduğu anlamına gelmektedir.

süreç izleyip izlemediğini inceleyebilmek için siyasal nesilleri zaman içerisinde takip edebilmek gerekir. Ancak, panel verisi olmaksızın, bunu net cevaplar verecek şekilde yapmanın imkânı yoktur. Böyle durumlarda, düzenli aralıklarla yapılmış anket çalışmaları ile toplanan veri, toplum genelinde siyasal tutumlarda gözlenen değişimin itici gücünün farklı değerlerle sosyalleşmiş belli yaş grupları mı olduğunu, yoksa genele yayılmış bir değişimden mi söz edilmesi gerektiğinin göstergesi olarak dolaylı cevaplar sunabilir (Sapiro, 2004). Ancak böyle bir çıkarımın dahi yapılabilmesi için öncelikle birbirinden bağımsız yürütülmüş anket çalışmalarında siyasal nesilleri takip etme yöntemi geliştirmek gereklidir.

Türkiye'nin yakın tarihine bakıldığında 1980 askeri müdahalesi ve takip eden üç senelik geçiş rejiminin nesilsel öğrenme kuramlarına örnek teşkil edebilecek bir travma ve kriz dönemi olduğu söylenebilir (Kalaycıoğlu, 2007). Bu nedenle eğer nesilsel öğrenme kuramları uyarınca bir nesiller arası kopuş ve değerlerde nispeten ani bir değişme gerçekleştiyse bu ayrılmaya kaynaklık etmeye en yakın aday da 1980 askeri müdahalesi öncesindeki ve sonrasındaki çalkantılı ve siyasal sosyalleşme açısından travmatik olarak nitelendirilebilecek olan dönemdir. Nesilsel öğrenme kuramları, önemli sosyal dönüşümler ve kriz dönemlerinin, gelişim yıllarındaki bireyler üzerinde kalıcı etkisi olduğunu ileri sürerler (Inglehart, 1990, 1997). Türkiye'de de 1970'lerin ortasından itibaren ülkeyi saran ekonomik kriz ve kimi ürünlerde kıtlık çekilmesine yol açacak düzeydeki döviz krizinin, sonunda askeri müdahaleye kadar gidecek olan siyasal gerilimin ve ardından gelen üç senelik askeri idarenin siyasal sosyalleşme açısından kritik bir dönem olduğunu söyleyebiliriz. İşte bu sebeple siyasi kimliğini 1980 öncesinde kazanmış olan yaş grubunun siyasal tutum ve davranışları ile bu tutum ve davranışların zaman içerisinde izlediği seyri, diğer nesiller ile karşılaştırmayı uygun bulduk. Bunun için, 1980 yılında siyasal sosyalleşme açısından kritik sayılan 16-25 yaş grubuna dahil olan katılımcılar temel alınarak (Niemi ve Hepburn, 1995) Dünya Değerler Araştırması verilerinin toplandığı on yedi seneyi kapsayan dönem boyunca diğer yaş gruplarına göre nasıl bir değişim sergilediklerini inceleyeceğiz. DDA tarafından Türkiye'de toplanan ilk veri 1990 yılına ait olduğu için 1980 öncesinde siyasal sosyalleşmesini tamamlamış olan yaş grubunun 1980'de sahip olduğu tutum ve değerleri incelemek mümkün olmamaktadır. Ancak 1990 yılından itibaren birbirini takip eden anketlerde siyasal erişkinliğe 1980 yılı civarında ulaşan yaş grubu takip edilebilmektedir. Bu nedenle, 1980 öncesi nesil adını verdiğimiz bu yaş grubunun değer ve tutumlarındaki değişimleri incelemek için anketlerin uygulandığı 1990 yılında 25-34 yaş arasında, 1996 yılında 31-40 yaş arasında, 2001 yılında 36-45 yaşları arasında ve son olarak da 2007 yılında 42-51 yaşları arasında olan katılımcılar baz alınmıştır. Dört araştırmadaki bu yaş grupları, 1980 yılında 16-25 yaşları arasında olan, yani nesilsel öğrenme kuramlarının bir kısmına göre kritik yaş grubunda olan katılımcılara tekabül etmektedir. 1980

öncesi nesli, her anket yılında belirli diğer yaş gruplarıyla karşılaştırarak 1980 sonrası ve özellikle 1990'larda hız kazandığı öne sürülen siyasal değer ve tutum değişimlerine nesilsel bir değişimin kaynaklık edip etmediğini değerlendirilmiştir.

5. BULGULAR: SAĞA KAYMA–BİRAZ KARIŞIK BİR RESİM

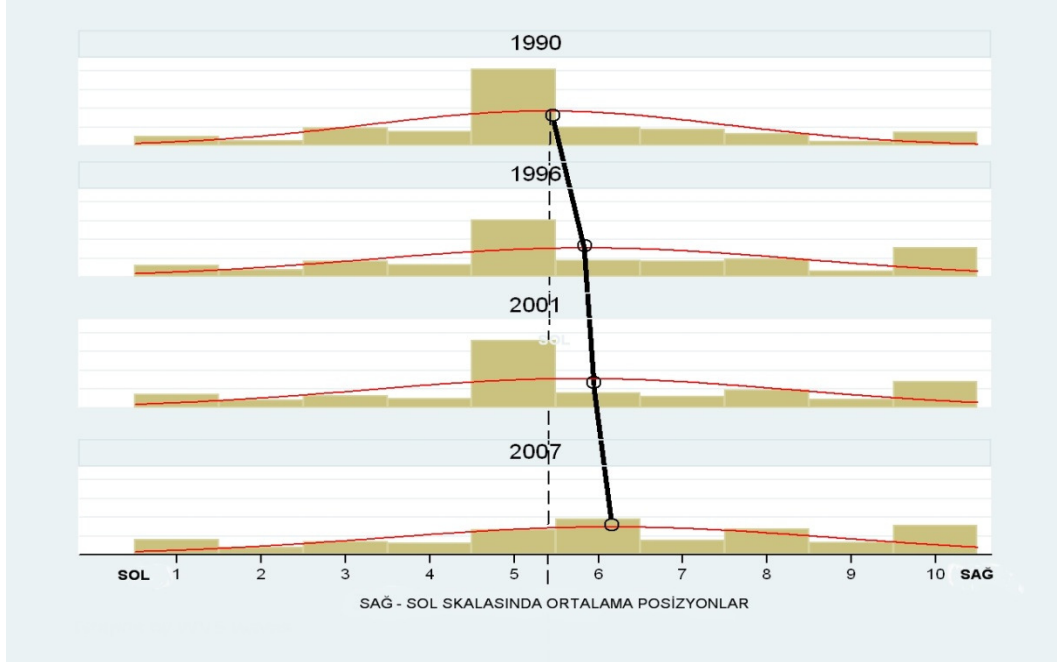
Şekil 1'de de görüleceği gibi 1990 yılında seçmenler kendilerini sağ-sol cetvelinde ortalama olarak 5,4 pozisyonuna yerleştirmekteyken, zaman içerisinde bu ortalama artmış ve 2007 yılında 6,25 olmuştur.¹¹ Bunun yanında 1990 ile 2007 arasında düzenli olarak kendini 10 (en sağ) pozisyonuna yerleştiren seçmenlerin oranında da gözle görülür bir artış yaşanmıştır. Kısacası, daha önceki çalışmalara paralel olarak, Türk seçmenin en azından kendini sağ-sol düzleminin giderek daha sağında gördüğünü, ideolojik sağa kaymanın 1990'lar ve 2000'ler Türk siyasetinin fazla tartışma götürmez bir karakteristiği olduğunu söylenebilir (Çarkoğlu ve Toprak, 2007; Esmer, 2008; Yeşilada ve Noordijk, 2010). Ancak, yukarıda da bahsettiğimiz gibi bu tür göstergelerin ve şu ana dek yapılmış araştırmaların cevap vermediği önemli soru şudur: Türk siyasetinde gözlenen bu sağa kayma sadece parti siyasetini ve oy verme davranışını etkileyen yüzeysel ve (belki de) geçici bir olgu mudur yoksa temel siyasal değer ve tutumlarda meydana gelen uzun dönemli bir değişimin tezahürü müdür? Bu araştırmada bazı temel siyasal değer ve tutumları değişim ve süreklilik bakımından inceleyerek cevap aradığımız sorulardan biri de budur.

Önceki kısımlarda da belirtildiği gibi, Yılmaz Esmer gibi kimi araştırmacılar, ideolojik sağa kaymaya ve bazı dindarlık ölçütlerindeki artışa rağmen, 1990 ve 2000'ler boyunca temel değer yargılarında fazla bir değişim olmadığını iddia etmektedirler (Esmer, 2008). Bununla birlikte siyasal sosyalleşme kuramlarından türetilen hipotezleri test etmek amacıyla nesiller arasındaki değerler arasındaki farkları incelenmiştir. Ancak, yer darlığından dolayı, yukarıda belirtilen tüm değerlerin detaylı bir incelemesini yapmak mümkün olmayacaktır.

Öncelikle genç yetişkinlerin, yani 26-35 yaş grubunun siyasal değerlerinin 1990 ile 2007 yılları arasında nasıl bir değişime uğradığına göz atalım. Bu egzersiz iki işlev görecektir. İlk olarak, 1980 öncesi nesil diye adlandırdığımız, 1980 öncesinde siyasal kimliğini kazanan nesil, ilk olarak gözlemleyebildiğimiz 1990 araştırmasında, yaklaşık 26-35 yaşları arasında yer almaktadırlar.

¹¹ Ortalama pozisyonlar 1'in aşırı sol ve 10'un aşırı sağ gösterdiği 10 puanlık bir sağ-sol cetveli üzerindeki ortalama değeri göstermektedir. Pozisyona işaret eden sayının büyümesi seçmenlerin ortalama pozisyonlarının sağa kaydığının bir göstergesidir.

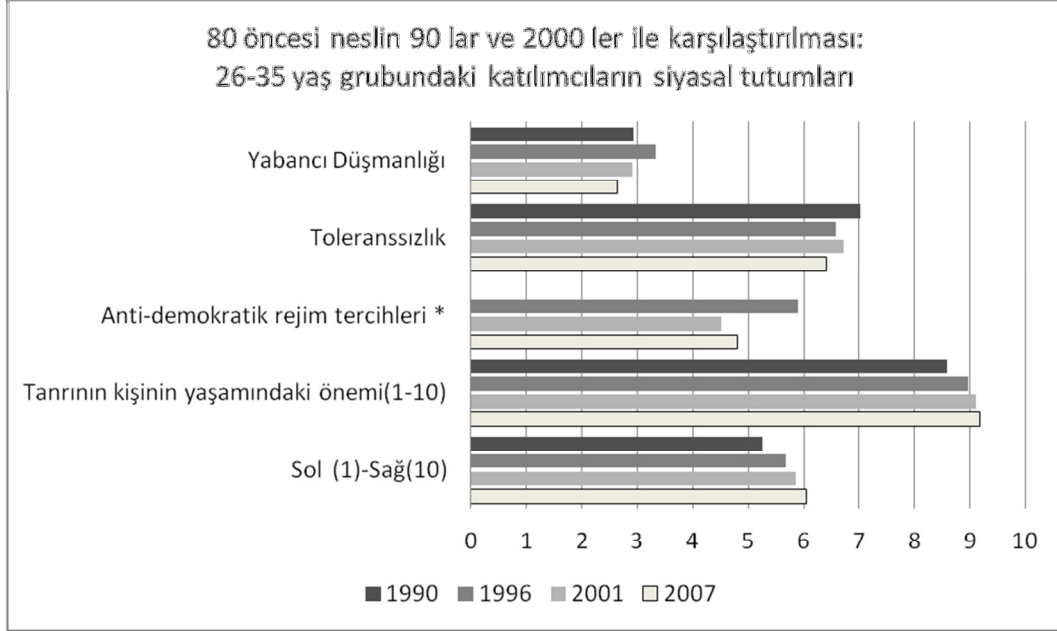
Şekil 1. Türk Siyasetinde Sağa Kayma: Sağ-Sol İdeolojik Düzleminde Zamana Bağlı Değişim

Bu nesli sonraki araştırmalarda da aynı yaş grubunda olan kesimle karşılaştırarak sosyal değerlerde basitçe yaşlanmanın ve hayat önceliklerinin yaşlanma ile değişmesinin etkisini elimine etmiş oluyoruz. İkinci ve daha önemli olarak ise genç yetişkinler yaş grubunun zaman içerisinde ne derecede değişime uğradığını inceleme fırsatı da elde etmiş olmaktayız. Şekil 2 ve Şekil 3, her ankette 26-35 yaş grubunda olanların, yani genç yetişkinlerin 1990-2007 yılları arasında yazında sık sık incelenen bazı siyasi ve sosyal değerler bakımından uğradığı değişimi gözler önüne sermektedir.

Şekil 2'de genç yetişkinler olarak adlandırdığımız 26-35 yaş grubunun, zaman içerisinde genel nüfusta yaşanan değişimlere paralel olarak daha dindar ve ideolojik olarak sağ uca giderek daha yakın olduğunu gözlemlenmektedir. Türk siyaseti ile ilgili olarak 1990'lar ve 2000'li yıllar ile ilgili olarak yapılan "sağa kayma" tezini en azından yüzeysel bir şekilde de olsa desteklemekle beraber bu gözlem aynı zamanda sağa kaymanın siyaset içerisinde en kalabalık seçmen grubunu da etkilediğini göstermektedir. Benzer şekilde, bir dindarlık ölçütü olarak alabileceğimiz Tanrı'nın insanın hayatındaki önemi sorusuna verilen cevaplar da 26-35 yaş grubunun 1990'dan itibaren düzenli olarak Tanrı'yı hayatlarında daha önemli bir yere koyduğunu gözlemlemekteyiz.

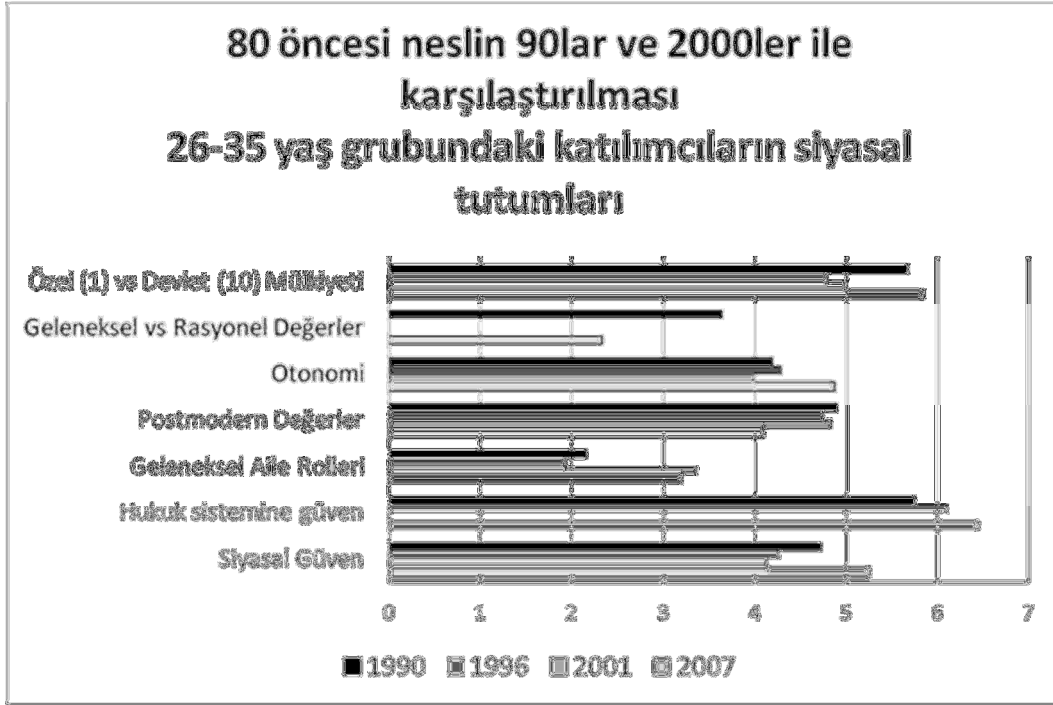
Şekil 2: Genç Yetişkinlerin (26-35 yaş grubu) Siyasal Değer ve Tutumlarında Değişim ve Süreklilik 1990-2007 (1)

26-35 yaş grubu, ortalama olarak daha dindar ve ideolojik düzlemde daha sağcı bir görünüm kazanmış olsa da sağa kaymanın önemli sonuçları olarak görülen kimi değer ve tutumlarda ideolojik ve dini eğilimlere paralel bir muhafazakârlaşma yaşanmamış gibi görünmektedir. Muhafazakârlığın en önemli sonuçlarından birisi yabancılara ve dış kaynaklı her türlü etmene karşı güvensizliğin ve kimi zaman öfkenin artmasıdır (Altemeyer, 1992). 26-35 yaş grubunun 1990 ile 2007 arasında yaşadığı değişimlere baktığımızda öncelikle 1990 ile 1996 arasında yabancı düşmanlığının 2,93'den 3,325 puana yükseldiğini daha sonraki araştırma yıllarında ise önce 2,9 ardından 2007 yılında ise 2,64 seviyesine gerilediğini görmekteyiz (Şekil 2). Benzeri şekilde genellikle muhafazakârlığın gösterge ve sonuçlarından birisi olarak görülen bireysel otonomiden vazgeçme bakımından da 1990-2007 arasında siyasal tercihlerdeki değişime paralel bir değişim olmadığı gibi 26-35 yaş grubunun otonomi isteği zaman içerisinde artmış görünmektedir (Şekil 3).

Bu iki örneğin de gösterdiği gibi 1980 sonrası Türk kamuoyunun siyasal tercihlerindeki değişimi tarif etmek için topyekûn bir muhafazakârlaşma ya da sağa kayma tabiri kullanmak hatalı olacaktır. 1990'lı ve 2000'li yıllarda gözlenen ideolojik sağa kayma ve dindarlaşma beraberinde dini ve kimi siyasi tercihlerin ötesinde onlara paralel şekilde yabancı düşmanlığında artış, otonomi arzusunda bir azalma veyahut demokratik olmayan rejim tercihlerinde artış gibi değişimler getirmemiş gibi görünmektedir.

Şekil 3: Genç Yetişkinlerin (26-35 yaş grubu) Siyasal Değer ve Tutumlarında Değişim ve Süreklilik 1990-2007 (2)

Bazı bakımlardan bu gözlem problem yaratmaktadır. Siyasal ve sosyal muhafazakârlığın beraberinde yabancı düşmanlığı ve kimi zaman da demokrasi yerine otoriter rejim tercihleri getirdiği siyaset bilimi ve sosyal psikolojinin ilgili literatüründe hemen hemen genel geçer kabul gören argümanlardır (Altemeyer, 1992; Feldman, 2003; Jost vd., 2003). Oysa Türkiye’de son bir kaç on yılda yaşanan siyasal ve sosyal değişimler, siyasal tercihlerdeki sağa kaymaya paralel bir değerler kayması getirmemiş gibi görünmektedir. Bunun iki temel sebebi olabilir: İlk olarak siyasi tercihlerdeki sağa kaymanın ağırlıklı olarak 1990’lar boyunca etkisiz kalan ve ülkeyi bir ekonomik krizden diğerine sürükleyen hükümetlere bir tepki olarak geliştiği ileri sürülebilir (Arıkan 2004, Çarkoğlu ve Kalaycıoğlu 2007). 1991 -2002 yılları arasında Türkiye ve Türkiye halkı bir yandan önemli küresel sosyo-politik değişimlere ayak uydurmaya çalışırken bir yandan da ekonomik krizler, ayrılıkçı terör ve düşük yoğunluklu savaş, etkisiz koalisyon hükümetleri ve (özellikle 1990dan itibaren Irak dolayısıyla) silahlı çatışmanın eksik olmadığı bir komşular grubu ile uğraşmak zorunda kalmıştı. Bu süreç boyunca mevcut siyasi yapı yeteri kadar kuvvetli bir ideolojik çapa yaratamadığı gibi krizlerden sorumlu tutulan koalisyon hükümetleri merkez sağ ve merkez sola duyulan güveni giderek erozyona uğratmıştı (Arıkan, 2004).

İkinci olarak, Türkiye’de siyaset tüm dünyada, ama özellikle Avrupa’da olduğu gibi Sovyetler Birliği’nin dağılması ile ortaya çıkan boşluktan yoğun şekilde etkilendi. 1990’lar ile birlikte tüm dünyanın olduğu gibi Türkiye’nin de

ayak uydurması gereken en büyük değişim Berlin Duvarı’nın yıkılması ve SSCB’nin dağılması ile ortaya çıkan soğuk savaş sonrası dünya oldu. Eski ve ezberlenmiş düşmanlar yok olurken doğuda Türk cumhuriyetlerinin ortaya çıkması Türkiye için fırsatlar yarattığı gibi sosyal ve siyasal açıdan ilgi çekici yeni cepheler açmış oldu (Kalaycıoğlu 2007). Soğuk savaş sonrası dünyaya verilen tepkilerden birisi aşırı sağ hareketlerin güçlenmesi olmuştu (Öner 2012). Aniden ortaya çıkan belirsizliğin ve bilinmezlerin giderek daha fazla olduğu bu yeni dünyada aşırı sağ partiler ve muhafazakâr söylemleri insanlara ihtiyaç duydukları moral desteği ve ideolojik çapayı sağlamış oldu (Kalaycıoğlu, 2007). Bu bakımdan Türkiye’de siyasal İslam’ın 1990’larda tekrar yükselişe geçişini tamamen Türkiye’ye özgü bir gelişme olarak değil de soğuk savaş sonrası belirsizlik ortamına verilen genel tepkinin Türkiye’deki tezahürü olarak görmek gerekir. Elbette Türkiye’de bu sağa kayma pek çok sebepten nevi şahsına münhasır şekillerde gerçekleşmiştir. Bu süreci tüm detaylarıyla incelemek bu çalışmanın kapsamı dışındadır. Bu makalenin amaçları ve kapsamı doğrultusunda şunu vurgulamak ile yetinelim: 1990’larda Avrupa’nın genelinde de sağ partiler, aşırı sağ siyaset yükselişteydi ve Türkiye’de bu sürecin parçalarından birisi idi. Bir bakıma sağ partilerin yükselmesine değil de yükselmemesine şaşırılması gereken bir dönemde Türkiye’de sağ partilerin halk desteğini arttırmaları fazla şaşkınlık yaratmasa gerektir.

Şu ana kadar Türkiye’de 1990-2007 yılları arasında bazı kayda değer siyasi değerlerin nasıl değiştiğine ilişkin genel bir bakış sunduk. Bir sonraki bölümde ise yukarıda incelediğimiz değerlerin zaman içerisindeki değişiminde siyasi nesillerin önemine bakacağız.

6. SAĞA KAYMA VE MUHAFAZAKÂRLAŞMA: NESİLLER ARASI FARKLILIKLAR

Türkiye halkı, kamuoyu araştırmalarının ve seçim sonuçlarının bize gösterdiği kadarı ile 1990’larda sadece sağ partilere daha fazla destek vermekle kalmadı aynı zamanda daha dindar bir yapıya da büründü. Çalışmanın geri kalanında bu gözlemden yola çıkarak iki soru soracağız: “Sağa kayma dinamiklerini hangi kuramları daha iyi açıklıyor?” ve “Yabancı düşmanlığı ve toleranssızlık gibi değerlerdeki değişimlerde belli bir yaş grubu (ya da siyasi nesil) ağırlıklı bir rol oynuyor mu?”

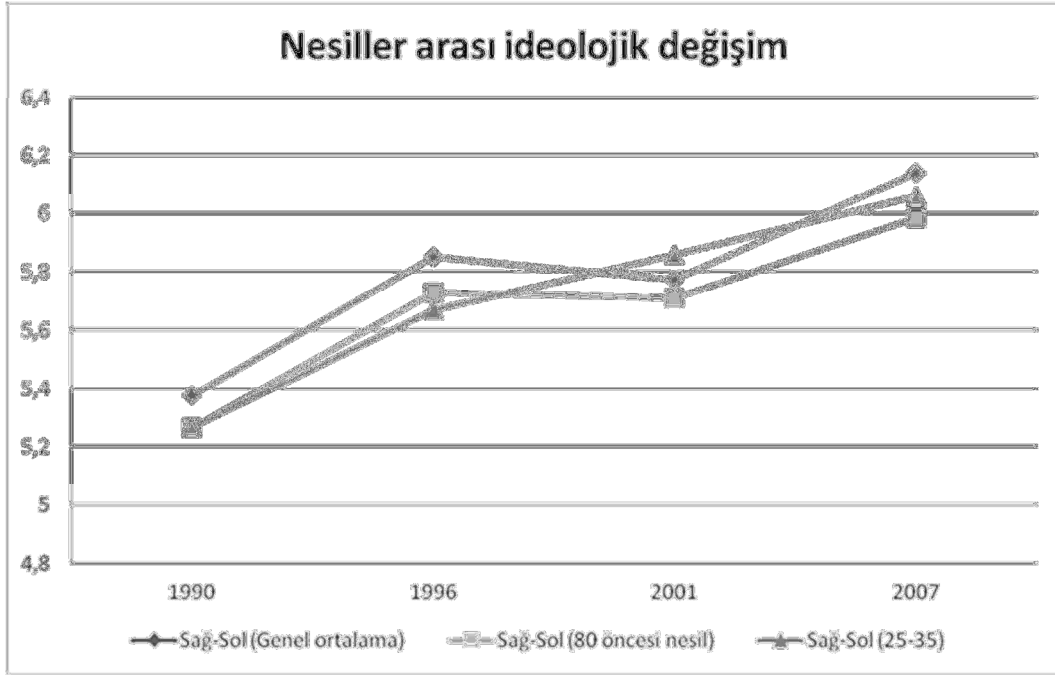
Daha önce de dile getirdiğimiz gibi siyasal sosyalleşme konusunda kabul gören iki kuram vardır: Nesilsel/kültürel öğrenme ve hayat boyu öğrenme kuramları. Bu çalışmada üstünde durduğumuz değer ve tutumlarda meydana gelen değişimlerin hangi kuramın öngörülerıyla daha iyi açıklanabildiğinden

yola çıkarak Türkiye’de yaşanan siyasal değer ve tutumlardaki değişimi daha ayrıntılı şekilde anlamaya çalışacağız.

İdeolojik tercihler. Şekil 4 çeşitli yaş gruplarının siyasal tercihlerinin 1990-2007 arasında nasıl bir değişim sergilediğini gözler önüne sermektedir. Burada, hem genel olarak Türk kamuoyu hem de 1980 öncesi neslin birbirine paralel bir değişim çizgisi sergilediği gözlemlenmektedir. İlk bakışta bu gözlem ideolojik tercihler açısından hayat boyu öğrenme kuramını destekler gibi görünmekle beraber aslında bu resime biraz daha yakından bakmamız gerekiyor. Öncelikle dikkati çeken nokta 1980 öncesi neslin giderek yaşlanmasına rağmen ideolojik tercihlerinde toplum geneline paralel bir seyir izlemesidir. İlerleyen yaş ile birlikte muhafazakârlığın arttığı bulgulanmıştır (Harding ve Jencks, 2003); dolayısıyla bütün etmenlerin sabit tutulduğunu varsayarak 1980 öncesi nesli ve ülke genelini karşılaştırdığımızda ortalama yaşı giderek yükselen 1980 öncesi neslin genel ortalamaya göre daha hızla sağa kaymasını bekleriz. Oysa 1980 öncesi nesil genel seyre paralel bir değişim gösterse de hem ülke genelinden hem de 26-35 yaş grubu ortalamasından daha solda yer almaya devam etmiştir. Elimizdeki veriden daha ayrıntılı ve daha güvenilir sonuçlar çıkartmamız zor olsa ve veri daha ayrıntılı testler yapmamıza izin vermese de, ideolojik tercihlerin zaman içerisindeki değişimi bize iki genel gözlem yapma imkânı vermiştir: (1) sağa kayma konusunda 1980 öncesi nesil toplumun geneline göre ters istikamette yol almamış, siyasal iklimdeki değişimlere toplum geneline benzer tepkiler vermiştir, (2) ancak ideolojik tercihlerde sağa kayma ortalama yaşı giderek artan bir gruptan beklenebileceği kadar belirgin şekilde gerçekleşmemiştir. Elimizdeki veriden buna dair kesin bir sonuç çıkartmasak dahi 1970’lerde maruz kaldıkları siyasi iklimin ve gelişmelerin 1980 öncesi neslin ortalamada daha sınırlı bir sağa kayma tepkisi vermesinde etkisi olduğu düşünülebilir.

Anti-Demokratik Rejim Tercihleri. Muhafazakârlaşmanın ve aşırı sağa verilen desteğin artması aynı zamanda demokratik ideallere bağlılık ve rejim tercihlerinde de kendini gösterir (Ben-Nun Bloom ve Arıkan, 2013). Otoriterlik ve muhafazakârlık beraberinde demokratik bir rejime kıyasla güçlü bir lidere ya da grubun liderliğine dayanan tercihleri de getirebilir (Norris, 2011). 1970’lerden 2000’lere kadar bir dizi ekonomik ve siyasal krizden geçmiş olan Türkiye’de demokratik sisteme ve siyasi yapılanmaya duyulan güven sarsılmış; kamuoyu araştırmalarında siyasetçiler ve siyasal partiler en az güven duyulan kişiler ve kurumlar arasında gösterilmiştir. Dolayısıyla sağa kaymanın demokratik rejim tercihlerinde de bir gerilemeye yol açıp açmadığını incelemek önemlidir. Ek olarak demokrasi dışındaki rejim alternatiflerine karşı takınılan tavırlarda 1980 öncesi ve sonrası nesiller arasında bir ayrışma görülüp görülmediği de üzerinde durulması gereken bir noktadır.

Şekil 4. Nesiller Arasındaki İdeolojik Farklar

Siyasal sosyalleşme konusunda öne çıkan kuramlardan nesilsel öğrenme kuramı uyarınca anti-demokratik rejim tercihlerinin 1980'de tesis edilen rejim ve öncesindeki çalkantılı ve travmatik dönemde sosyalleşen yaş grupları ile 1980 sonrasında siyasal sosyalleşmesini tamamlayan yaş grupları arasında gözle görülür bir ayrışma göstermesi beklenmelidir.¹² 1980 darbesini yaşayan, öncesindeki siyasal krize tanıklık eden ve 1980 müdahalesinin ardından tesis edilen askeri rejimi tecrübe ederek büyüyen nesil demokratik yönetime daha fazla özlem duyabilir ve demokrasi harici seçenekleri daha az kabul edilir olarak görebilir. Öteki taraftan 1990'larda sosyalleşen nesil koalisyon hükümetlerinin dengesizliğini ve istikrarsızlığını tecrübe ederek, birbirini kovalayan ekonomik krizlerin sıkıntısını çekerek siyasal olgunlaşmasını tamamlamış olacağı için istikrar ve güçlü iktidar adına demokrasi dışı lider veya zümre iktidarına daha sıcak bakmayı doğal karşılıyor olabilir. Öteki taraftan eğer siyasal sosyalleşmeyi açıklama konusunda hayat boyu öğrenme kuramları daha geçerli ise o zaman 1980 öncesinde sosyalleşen neslin de 1990'larda siyasal gelişimini tamamlayan nesil ile birlikte güncel gelişme ve konjonktürden etkileneceği dolayısıyla da farklı yaş grupları arasında anti demokratik rejim tercihleri bakımından anlamlı bir fark görülmeyeceği öngörülebilir.

¹² Elbette bu öngörü, anti-demokratik rejim tercihlerinin demokratik süreç ve kurumlara duyulan güvensizlik, demokratik yöntemlerle iş başına gelen hükümetlerin iktidarı sırasında yaşanan ağır krizler, sosyal ve ekonomik buhranlar ya da anti-demokratik yönetim ve uygulamalar sırasında yaşanan sıkıntılar ile alakalı olduğu varsayımına dayanmaktadır. Ancak, bu varsayımı eksiksiz ve şüpheye yer vermeyen bir şekilde test edebilmek ne bu çalışmada kullandığımız veri ile mümkündür ne de bu makalenin kapsamındadır.

Şekil 5 incelendiğinde iki önemli bulgu göze çarpmaktadır. Öncelikle değişik yaş grupları arasında anti-demokratik rejim tercihleri bakımından anlamlı bir fark gözükmemektedir. 1980 öncesi nesli 15-25 yaş grubuyla karşılaştırınca her üç ankette de iki grup arasında istatistiki açıdan anlamlı bir fark gözlenmemektedir.¹³ Ancak her yaş grubu için-anti demokratik rejim tercihlerinin ölçüldüğü ilk anket yılı olan 1996 ile 2001 ve 2007 yıllarında yapılan ölçümler arasındaki fark istatistiki olarak anlamlı bir değişime işaret etmektedir.¹⁴ Bir başka deyişle analize tabi tuttuğumuz her üç yaş grubu da 1996'dan 2001 yılına kadar geçen sürede anti demokratik rejim tercihlerine fark edilir derecede daha az destek verir hale gelmiştir ve bu seviyeyi genel olarak 2007 yılında da korumuştur. Şekil incelendiğinde hem 1980 öncesi nesil hem de bu nesli karşılaştırdığımız referans yaş grupları birbirine paralel hareket eden değişim çizgileri takip etmiştir. Bu gözlem ilk bakışta hayat boyu öğrenme kuramlarına destek verir gibi gözükmemektedir. 1980 öncesi neslin zaman içerisinde anti-demokratik rejim tercihleri bakımından tutumları diğer yaş gruplarına benzer şekilde değişim göstermiştir. Ancak bu ilk izlenim dikkate alınması gereken bir diğer bulguyu maskeleyememelidir: Her ne kadar bu değişimler istatistikî olarak anlamlı olmasa da 2001 ile 2007 yılları arasında genel nüfus ortalaması ve 15-25 yaş grubunun anti-demokratik yaklaşımları bir artış eğilimi gösterirken 1980 öncesi nesil seviyesini korumuş hatta hafif bir düşüş yaşamıştır. Bu da bize 2000'li yıllarda sosyalleşen (yani, 2007 yılında 15-25 yaş grubunda yer alan) siyasal nesil ile 1980 öncesi neslin 1990'ların sonu ve 2000'li yıllarda hüküm süren siyasal ve sosyal iklime farklı tepkiler geliştirdiğine dair bir işaret veriyor olabilir. Elimizdeki veri daha kesin bir yargıya varmamızı engellese de 21. yüzyılın ilk on yılında sosyalleşen neslin anti demokratik rejim alternatiflerine ya da demokratik olmayan otoriter politikalara giderek daha sıcak baktığını, buna karşın sosyalleşmesini 1980 öncesinde tamamlayan neslin ise 2000'li yıllarda kayda değer bir değişim göstermediğini söyleyebiliriz.

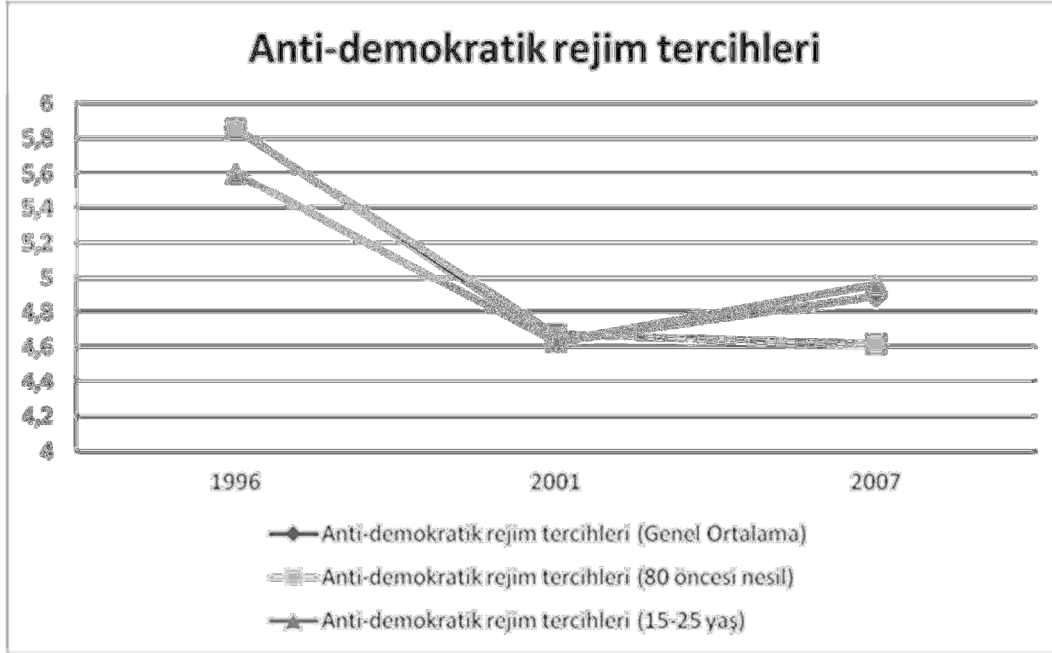
Toleranssızlık ve Yabancı Düşmanlığı. Sağ-sol düzleminde sağa kayma beraberinde yabancı düşmanlığı ile marjinal grup ve alışkanlıklara karşı hoşgörüsüzlük gibi değişimleri de getirebilir. Seçim sonuçlarından elde ettiğimiz oy tercihlerinde ve kamuoyu araştırmalarından elde ettiğimiz sağ-sol skalasındaki dağılımdaki sağa kaymanın aynı zamanda toleranssızlık ve yabancı düşmanlığı gibi tutumlara da yansıyor yansımadığını, siyasal muhafazakârlaşmanın beraberinde çeşitli gruplara mensup bireylere ve alışkın olunmayan davranışlara karşı hoşgörüsüzlük getirip getirmediğini incelemek Türkiye'de siyasal sosyalleşme dinamiklerini ve bunun davranışsal sonuçlarını anlamak açısından önemlidir.

¹³ Çift yönlü t-testi, $p < 0,15$.

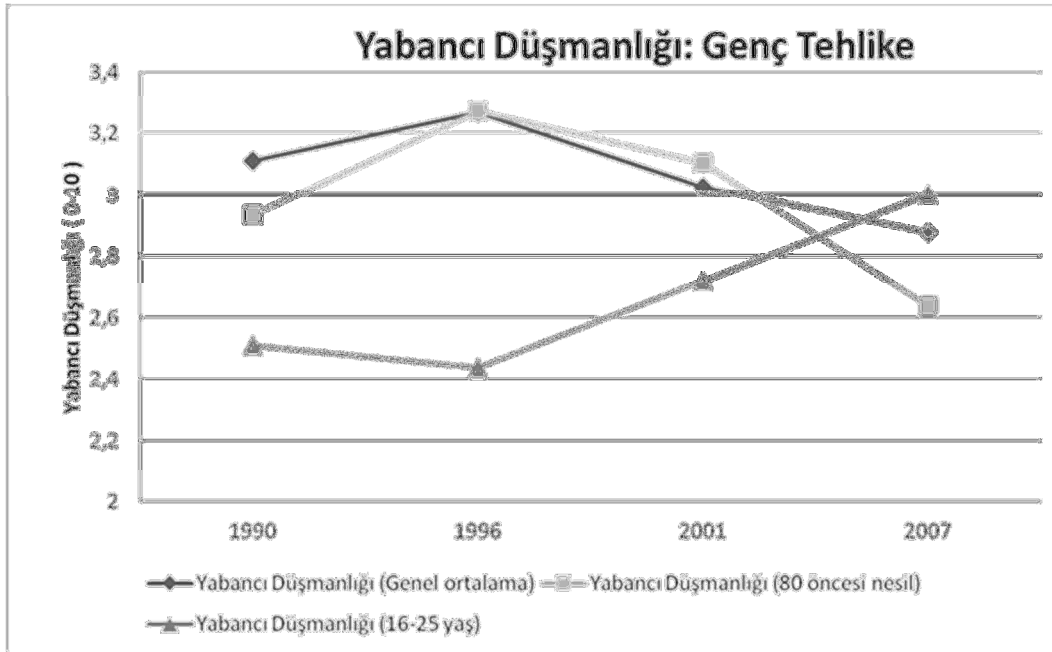
¹⁴ İki örneklem arasındaki ortalama farkının testi, $p < 0,05$.

Şekil 5: Anti-demokratik Rejim Tercihleri: 1980 Öncesi Neslin Karşılaştırılması

Şekil 6: Siyasi Nesillere Göre Yabancı Düşmanlığı

Bu araştırmada daha önce ele alınan değer ve tutumlarda 1980 öncesi nesil ile incelenen diğer yaş grupları arasında ciddi bir ayrışma olmadığı gözlenmişti. Yabancı düşmanlığı konusunda bu gözlem nispeten geçerliliğini yitirmiş gözükmektedir. Şekil 6 bize yabancı düşmanlığının zaman içerisinde farklı yaş grupları arasında nasıl bir değişime uğradığını gösteriyor. 1990'ların başında, 16-25 yaş grubu, yani siyasal

gelişimini 1990 yılında sürdüren nesil, hem ülke ortalamasından hem de 1980 öncesi nesilden daha az yabancı düşmanlığı göstermektedir.¹⁵ 1996'tan itibaren ise 16-25 yaş grubu giderek daha *yüksek* bir seviyede yabancı düşmanlığı sergilerken 1980 öncesi nesil ve ülke ortalaması ters yönde hareket etmiştir.

Elimizdeki veri ile genç nüfustaki bu artan yabancı düşmanlığının kökeni hakkında ancak kimi test edilmesi zor varsayımlarda bulunabiliriz. Bu ilginç olgunun sadece bu amaç için tasarlanmış bir çalışmaya konu edilmesi sadece ilginç bulgular sunmakla kalmayacak aynı zamanda 16-25 yaş grubunun izlediği bu artan yabancı düşmanlığının ülkenin küreselleşen ekonomide dışa açıklığı ve dünyanın geri kalanı ile olan ilişkileri açısından sonuçları olup olmayacağı hakkında da bilgi verecektir. Bu araştırmanın kapsamı doğrultusunda ise şu gözlemi yapmak yeterli olacaktır: Yabancı düşmanlığı konusunda yaşam boyu öğrenme kuramlarının öngörülerinin aksine farklı yaş grupları zaman içinde buldukları sosyo-politik ve ekonomik şartlardan farklı şekillerde etkilenmiştir. Siyasal sosyalleşmesini önceki yıllarda tamamlayan 1980 öncesi nesil giderek yabancı düşmanlığı konusunda daha liberal bir tavır sergilemeye başlarken, her yeni araştırma yılında, o dönemdeki 16-25 yaş grubunun giderek daha yüksek bir yabancı düşmanlığı sergilediği görülmektedir. Öyle ki 2007 yılındaki DDA verilerine göre 16-25 yaş grubu en yüksek yabancı düşmanlığı sergileyen yaş grubu haline gelirken artık 45 yaşını aşan 1980 öncesi nesil ülke ortalamasının da altında bir yabancı düşmanlığı sergilemektedir.

Ancak, bu bulgular yaşam boyu öğrenme kuramlarına aykırı olsa da nesilsel öğrenme kuramlarını da tam anlamıyla doğrular nitelikte değildir. Her anket senesinde 16-25 yaş grubunun giderek daha fazla yabancı düşmanlığı gösterdiğini vurgulasak dahi, örneğin 2001 yılında ya da 2007'de 16-25 yaş grubuna dahil olanların 45-50 yaşlarına geldiklerinde hangi noktada olacaklarını bilemiyoruz. Bu yüzden 16-25 yaş grubunun sergilediği artan yabancı düşmanlığının ileriki yaşlarında kalıcı bir tutuma dönüşüp dönüşmeyeceği hakkında herhangi bir kesinlikle bir iddia öne süremeyiz.

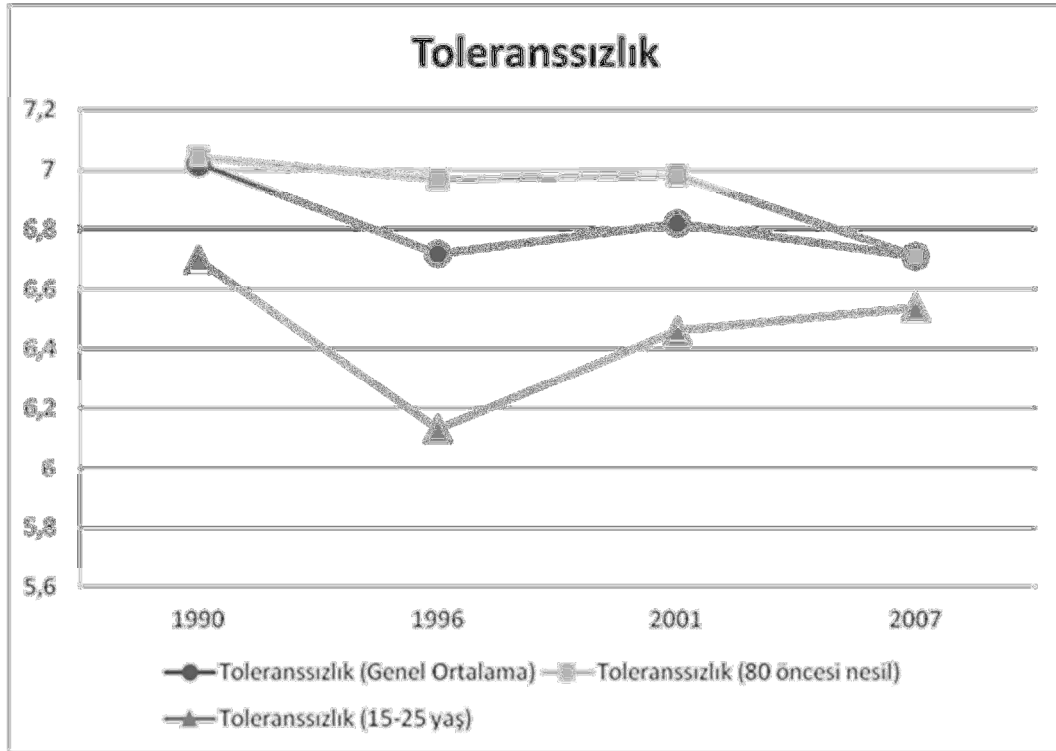
Bu kısıtlara rağmen bir yandan ilginç ama bir yandan da tedirgin edici bir bulguyu açığa çıkartmış olmaktadır. Genç nesillerdeki artan yabancı düşmanlığı ileriki yıllarda dışarıya kapalı ya da dış unsurlara giderek daha da kuşkuyla bakan ve bu yöndeki politikaları destekleyen bir kamuoyunun oluşmasına kaynaklık edebilir.

Yabancı düşmanlığında gözlenen nesil farklarına benzer bir bulguya toleranssızlık konusunda da rastlamaktayız. Şekil 7, 1990 ile 2007 yılları arasında hoşgörüsüzlüğün farklı yaş grupları arasında nasıl bir değişim

¹⁵ 1990 yılında 1980 öncesi nesil ile 16-25 yaş grubu arasındaki fark istatistiki olarak 0,05 mertebesinde anlamlıdır. Fark t-testi ile saptanmıştır.

sergilediğini göstermektedir. Toleranssızlık konusunda yaş grupları nispeten paralel eğilimler gösterse de, 1980 öncesi nesil ve ülke ortalaması hafif de olsa daha toleranslı bir tutum sergilerken 16-25 yaş grubu 1996'dan itibaren giderek daha hoşgörüsüz hale gelmiş gibi görülmektedir.¹⁶ Yabancı düşmanlığının aksine, 16-25 yaş grubu toleranssızlık bakımından hala en düşük seviyededir ancak diğer yaş gruplarıyla arasındaki fark belirgin şekilde azalmıştır.

Şekil 7: Toleranssızlık: 1980 Öncesi Neslin Karşılaştırılması

7. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Türk siyaseti üzerine çalışan akademisyenler ve bu konuda akademik olmayan yazılar yazan gazeteciler için Türkiye'de 1990'lardan itibaren ideolojik düzlemde sağa doğru bir hareketlenme olduğu ve bunun siyasi tercihlere yansıdığı neredeyse genel kabul görmüş bir olgudur. Bu sağa kayışın sebepleri ve etkileri üzerinde varılmış bir görüş birliği olmasa da Türk halkının kendini giderek sağ-sol düzleminde daha sağ pozisyonlarda gördüğü ve bunun da parti tercihlerine yansıdığı fazla tartışılmayan bir gözlemdir. Ancak bu sağa kaymanın sebepleri, hangi yaş gruplarını daha çok etkilediği, belirli bir dönemsellik sergileyip sergilemediği ve davranışsal sonuçları üzerine yapılan çalışmaların sayısı oldukça azdır. Var olan çalışmalar da siyasi kuşakları ayrıştırmak gibi bir

¹⁶ 1980 öncesi nesil ve genel ülke ortalamasının 1990-2007 arasındaki değişimleri istatistiki olarak anlamlı değildir. Ancak 16-25 yaş grubunun 1996 ile 2007 arasındaki değişimi $p=0,05$ seviyesinde anlamlı bir farka tekabül etmektedir.

çabaya girmemiş kamuoyunun ortalama pozisyonundaki ve tutumundaki değişiklikleri tespit ve analiz etmek ile yetinmiştir. Oysa siyasi sosyalleşme üzerine üretilen etkili ve kabul görmüş çalışmaların bir kısmı değer ve tutumların zaman içerisinde değişmesinde nesiller arasındaki ayrışmanın etkili olacağını ve uzun vadede genel ortalama da belli bir yönde değişim gözlenirse dahi verilen herhangi bir zamanda birbirinden belirgin şekilde farklı değer ve tutumlara sahip olan yaş gruplarının (siyasi nesillerin) olacağını ileri sürmektedir. Biz bu çalışmada Türk siyaset bilimi yazınındaki bu eksikliği gidermek yönünde bir adım atmaya çalıştık. Türkiye siyasetinin ve Türkiye'deki kamuoyunun tercihlerindeki değişim ve süreklilik dinamiklerinde kuşak farklarının etkisini siyasi sosyalleşme yazınındaki belli başlı kuramlar yardımıyla inceledik.

İlk olarak daha önceki çalışmaları doğrular nitelikte bulgulara ulaşarak Türkiye'de kamuoyunun ideolojik düzlemde 1990 ile 2007 yılları arasında belirgin şekilde kendini daha sağ ideolojik pozisyonlara yerleştirdiğini tespit ettik. Aynı zamanda bu sağa kayma hareketinin temelinde 1990'larda siyasi değerlerini kazanan ve sosyalleşme sürecini geçiren nesillerin olmadığını, bütün yaş gruplarının birbirine paralel bir değişim geçirdiğini gösterdik. Bir başka deyişle Türkiye'deki ideolojik düzlemde sağa kaymanın aşağı yukarı tüm nesilleri birbirine benzer bir şekilde etkilediği söylenebilir. Benzeri şekilde demokrasi karşıtı ya da demokratik yöntemlere alternatif olarak görülebilecek anti-demokratik rejim tercihlerinin sağa kayma ve dindarlığın artışı ile birlikte artmayıp, aksine 1996 sonrasında belirgin bir düşüş yaşadığı tespit edildi. Sağ-sol tercihlerinde olduğu üzere anti-demokratik rejim tercihlerinde de belirgin bir kuşak çatışması göze çarpmazken her şeye rağmen ortalama yaş giderek artan '80 öncesi neslin var olan araştırmalarda zaman zaman dile getirilen yaşlanma etkilerine aykırı şekilde anti-demokratik tercihlerde düşük seviyelerde kaldığını gözlemledik.

İdeolojik tercihlerde ve anti-demokratik rejim tercihlerinde kuşak çatışması olgusu fazla belirgin olmasa da toleranssızlık ve yabancı düşmanlığı söz konusu olduğunda 1996'dan itibaren yapılan anketlerdeki en genç yaş grubunun, yani siyasi sosyalleşmesini henüz tamamlayan ya da henüz daha siyasi değerlerini edinme sürecinde olan 16-25 yaş grubunun genel nüfus ortalamasının ve 1980 öncesi neslin aksi yönde hareket ettiği gözlenmiştir. Yabancı düşmanlığının 1980 öncesi nesilde belirgin bir azalma gösterirken 16-25 yaş grubunda arttığı ve 2007 yılı itibarıyla bu yaş grubunun en fazla yabancı düşmanlığı sergileyen grup olduğu tespit edilmiştir.

Bu bulgular bize Türkiye'deki siyasal sosyalleşme süreçleri hakkında ne anlatıyor ve gelecekteki çalışmaların hangi yönde ilerlemesi için sinyal veriyor? Öncelikle yazında yer edinmiş iki sosyalleşme kuramı ailesinin, yani nesilsel/kültürel öğrenme kuramları ile hayat boyu/kurumsal öğrenme

kuramlarının herhangi birisinin tek başına gözlemediğimiz değişim ve süreklilik dinamiklerini açıklamaya yeterli olmadığını görüyoruz. Kimi değerler ve tutumlar yaş grupları arasında kuşak çatışması izlenimini verecek şekilde ayrılmaya uğrayıp nesnel öğrenme kuramlarına destek verse de kimi değerler tüm yaş gruplarında benzeri bir değişim (ya da süreklilik) sergilemektedir. Bu da bize, sosyalleşme sürecinin değerlerin yapısı ve doğasına bağlı olarak değişebileceği izlenimini vermektedir. Bu ihtimal, yani kimi değerlerin hayat boyu öğrenmeye ve sosyo-politik ortamdan tüm yaş gruplarının benzeri şekilde etkilenmesine açık olması; bazı değerlerin nesnel öğrenme kuramını destekler biçimde kuşak ayrışmasına yol açması, ayrıntılı şekilde incelenmeye değer bir gözlemdir. Ne yazık ki mevcut çalışmada kullanılan veri seti ile bu sorulara doyurucu cevaplar vermek mümkün değildir ve özellikle bu soruların cevaplanması için tasarlanmış yeni araştırma projelerine ihtiyaç vardır.

Bu çalışmanın bize sunduğu bir diğer önemli bulgu da genç kuşaklarda gözlenen tedirgin edici toleranssızlık ve yabancı düşmanlığıdır. Bu trendin geçici bir olgu mu olduğu, yoksa ileriki yıllarda nüfustaki ağırlığı daha da artacak olan neslin siyasi tercihlerini derinden etkileyecek bir değer değişimi mi olduğu önemli bir sorudur.

KAYNAKÇA

ABRAMSON, P. R., ve INGLEHART, R. (1992), “Generational Replacement and Value Change in Eight Western European Societies”, *British Journal of Political Science*, 22(2), 183-228.

AKGÜN, B. (2001), “Aspects of Party System Development in Turkey”, *Turkish Studies*, 2(1), 71-92.

ALTEMEYER, B. (1996), *The Authoritarian Specter*, Cambridge: Harvard University Press.

ARIKAN, G. (2004), *The Decline of the Center Right Parties in Turkey in the 1990s: Value Change or Resentment?*, İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi.

ARIKAN, G. (2010), *Economic Individualism and Crossnational Differences in Redistribution*, New York: Stony Brook University.

ARIKAN, G. (2011), “Economic Individualism and Government Spending”, *World Values Research*, 4(3), 73-95.

BEN-NUN BLOOM, P., ve ARIKAN, G. (2013), “Religion and Support for Democracy: A Crossnational Test of Mediating Mechanisms”, *British Journal of Political Science*, 43(2), 375-397.

CONOVER, P.J., ve SEARING, D.D. (1994), “Citizenship Regained: A New Framework for the Study of Political Socialization”, Ian Budge. ve David McKay (ed.), *Developing Democracy*, Beverly Hills: Sage Publications, 31-54.

ÇARKOĞLU, A. (1998), “The Turkish Party System in Transition: Party Performance and Agenda Change,” *Political Studies*, 46(4), 544-571.

ÇARKOĞLU, A. (2002), “The Rise of the New Generation pro-Islamists in Turkey: The Justice and Development Party Phenomenon in the November 2002 Elections in Turkey”, *South European Society and Politics*, 7(3), 123 - 156.

ÇARKOĞLU, A., ve KALAYCIOĞLU, E. (2007), *Turkish Democracy Today: Elections, Protest and Stability in an Islamic Society*, Londra: I.B. Tauris.

ÇARKOĞLU, A., ve KALAYCIOĞLU, E. (2009a), *The Rising Tide of Conservatism in Turkey*, New York: Palgrave Macmillan.

ÇARKOĞLU, A., ve KALAYCIOĞLU, E. (2009b), “Türkiye’de Dindarlık: Uluslararası bir Karşılaştırma”, İstanbul: Sabancı Üniversitesi.

ÇARKOĞLU, A., ve TOPRAK, B. (2007), *Religion, Society, and Politics in a Changing Turkey*, İstanbul: TESEV.

DALTON, R. (2002), "The Decline of Party Identifications", Russell Dalton ve Martin Wattenberd (ed.), *Parties without Partisans: Political Change in Advanced Industrial Democracies*, Oxford: Oxford University Press, 19-36.

ECKSTEIN, H. (1988), "A Cultural Theory of Political Exchange", *American Political Science Review*, 82(3), 789-804.

ESMER, Y. (2008), "Islam, Gender, Democracy, and Values: The Case of Turkey: 1990-2001", Thorleif Petersson ve Yilmaz R. Esmer (ed.), *Changing Values, Persisting Cultures: Case Studies in Value Change*, Boston: Brill Academic Publishers, 275-301.

FELDMAN, S. (2003). "Enforcing Social Conformity: A Theory of Authoritarianism", *Political Psychology*, 24(1), 41-74.

FELDMAN, S., ve STENNER, K. (1997), "Perceived Threat and Authoritarianism", *Political Psychology*, 18(4), 741-770

FIORINA, M.P. (1981), *Retrospective Voting in American National Elections*, New Haven: Yale University Press.

FIORINA, M.P. (1990). "Information and Rationality in Elections , Information and Democratic Processes", Johan Ferejohn, ve James Kuklinski (ed.), *Urbana: University of Illinois Press*, 329-342.

FLANAGAN, S.C., ve LEE, A. (2003), "The New Politics, Culture Wars, and the Authoritarian-Libertarian Value Change in Advanced Industrial Democracies", *Comparative Political Studies*, 36(3), 235-270.

FRANKLIN, M. (2004). "Voter Turnout and the Dynamics of Electoral Competition in Established Democracies since 1945", Cambridge: Cambridge University Press.

GIBSON, J.L, ve BINGHAM, R.D.(1982), "On the Conceptualization and Measurement of Political Tolerance", *American Political Science Review*, 76(3), 603-620.

HARDING, D.J.ve , JENCKS, C. (2003), "Changing Attitudes toward Premarital Sex: Cohort, Period, and Aging Effects", *Public Opinion Quarterly*, 67(2), 211-226.

HESS, R.D., ve TORNEY, J.V.(1967), *The Development of Political Attitudes in Children*, Chicago: Aldine.

HOOGHE, M. (2004), "Political Socialization and the Future of Politics", *Acta Politica*, 39(4), 331-341.

INGLEHART, R. (1990), *Culture Shift in Advanced Industrial Society*, Princeton: Princeton University Press.

INGLEHART, R. (1997), *Modernization and Postmodernization: Cultural, Economic, and Political Change in 43 Societies*, Princeton: Princeton University Press.

INGLEHART, R. (2003), “How Solid is Mass Support for Democracy -And How Do We Measure It?”, *PS: Political Science and Politics*, 36(1), 51-57.

INGLEHART, R., ve WELZEL, C. (2005), *Modernization, Cultural Change and Democracy: The Human Development Sequence*, New York: Cambridge University Press.

İNKELES, A., ve SMITH, D. (1974), *Becoming Modern: Individual Changes in Six Developing Societies*, Cambridge: Harvard University Press.

JENNINGS, M.K., ve NIEMI, R.G. (1974), *Political Character in Adolescence*, Princeton: Princeton University Press.

JOST, J.T., GLASER, J., KRUGLANSKI, A.W., ve SULLOWAY, F.J. (2003). “Political Conservatism as Motivated Social Cognition”, *Psychological Bulletin*, 129(3): 339–375.

KALAYCIOĞLU, E. (2007), “Politics of Conservatism in Turkey”, *Turkish Studies*, 8(2), 233-252.

MANNHEIM, K. [1927] (1952), “The Problem of Generations”, Karl Mannheim (ed.), *Essays on the Sociology of Knowledge*, London: Routledge and Kegan Paul, 276-320.

MATTES, R., ve BRATTON, M. (2007), “Learning about Democracy in Africa: Awareness, Performance, and Experience”, *American Journal of Political Science*, 51(1), 192-217.

MILLER, A.H. (1974), “Political Issues and Trust in Government: 1964-1970”, *American Political Science Review*, 68(4), 951-972.

MISHLER, W., ve ROSE, R. (2002), “Learning and Re-learning Regime Support: The Dynamics of Post-Communist Regimes”, *European Journal of Political Research*, 41(1), 5-36.

MISHLER, W., ve ROSE, R. (2007), “Generation, Age, and Time: The Dynamics of Political Learning during Russia's Transformation”, *American Journal of Political Science*, 51(4), 822-834.

NIEMI, R.G., ve HEPBURN, M.A. (1995), "The Rebirth of Political Socialization", *Perspectives on Political Science*, 24(1), 7-17.

NORRIS, P. (2011). *Democratic Deficit: Critical Citizens Revisited*, Cambridge: Cambridge University Press.

ÖNER, S. (2012). "The Rise of Extreme-Right in Europe: The Cases of Germany and Austria and The Question of Turkey's Membership to the EU", Paper prepared for the Euroacademia International Conference Re-Inventing Eastern Europe.

PUTNAM, R. (2000). *Bowling Alone. The Collapse and Revival of American Community*, New York: Simon and Schuster.

ROSE, R., ve MCALLISTER, I.(1990), *The Loyalties of Voters: A Lifetime Learning Model*, London: Sage Publications.

SAPIRO, V. (2004), "Not Your Parents' Political Socialization: Introduction for a New Generation", *Annual Review of Political Science*, 7, 1-23.

SAYARI, S. (2002), "The Changing Party System", Sabri Sayarı ve Yılmaz Esmer (ed.), *Politics, Parties and Elections in Turkey*, Londra:Lynne Rienner Publishers.

SCHUMANN, H., ve CORNING, A.D. (2000), "Collective Knowledge of Public Events: The Soviet Era from the Great Purge to Glasnost", *American Journal of Sociology*, 105(4), 913-956.

SEARS, D.O. (1975), "Political Socialization", Fred I. Greenstein ve Nelson W. Polsby (ed.), *Handbook of Political Science*, Vol. 2, Reading, MA: Addison-Wesley, 93-153.

SEARS, D.O., ve FUNK, C.L.(1999). "Evidence of the Long-Term Persistence of Adults' Political Predispositions", *Journal of Politics*, 61(1), 1-28.

SIGEL, R. ve HOSKIN, M.B. (1977). "Affect for government and its Relation to Policy Output Among Adolescents", *American Journal of Political Science*, 21(1), 111-134.

STENNER, K. (2009). "Three Kinds of "Conservatism"", *Psychological Inquiry*, 20, 142-159.

SULLIVAN, J.L., MARCUS, G.E., PIERESON, J., ve FELDMAN, S. (1978-1979), "The Development of Political Tolerance: The Impact of Social Class, Personality and Cognition", *International Journal of Political Education*, 2(3), 115-139.

SULLIVAN, J.L., PIERESON, J., ve MARCUS, G.E. (1979), “A Reconceptualization of Political Tolerance: Illusory Increases, 1950s-1970s”, *American Political Science Review*, 73(4), 781-794.

ŞEKERCİOĞLU, E., ve ARIKAN, G. (2008), “Trends in Party System Indicators for the July 2007 Turkish Elections”, *Turkish Studies*, 9(2), 213-231.

YEŞİLADA, B., ve NOORDIJK, P. (2010), “Changing Values in Turkey: Religiosity and Tolerance in Comparative Perspective”, *Turkish Studies*, 11(1), 9-27.

alternatif politika

The Historical Development Process Of The Local Administration In Turkey In The European Union Full Membership Process

Kaynak: Alternatif Politika, Cilt 6. Sayı 1. (Mart 2014) Sayfa. 94-115.

Yazar: Hüseyin Şeyhanlıoğlu (IMPR Danışmanı, Yard. Doç. Dr., Dicle Üniversitesi, Kamu Yönetimi Bölümü)

Alternatif Politika; Worldwide Political Science Abstracts, Scientific Publications Index, Scientific Resources Database, Recent Science Index, Scholarly Journals Index, Directory of Academic Resources, Elite Scientific Journals Archive, Current Index to Scholarly Journals, Digital Journals Database, Academic Papers Database, Contemporary Research Index, Ebscohost, Index Copernicus ve Asos Index'de taranmaktadır.

AS

**THE HISTORICAL DEVELOPMENT PROCESS OF THE LOCAL
ADMINISTRATION IN TURKEY IN THE EUROPEAN UNION FULL
MEMBERSHIP PROCESS**

Hüseyin Şeyhanlıoğlu

ABSTRACT

The main objective of strengthening the local administrations in the public administration is to strengthen the local administrations in terms of authority, responsibility and resources in order to allow more effective and efficient use of public resources. This is also considered as a harmonization of the social and political differences with the principle of justice in the union of the state. The democratic, participatory, accountable, transparent and governance and human-oriented service approach of today's world increases the importance of local administrations to an even higher extent. In the present study, the traditional local administration in the Ottoman Empire, the changing local administrative system during the westernization process and Republic era (1789-1963) and the effects of the local administrations on change and development process in Turkey's aim of full membership in the European Union (EU) since 1963 till today are analyzed. At the last part of the study, Spain, which has similarities with Turkey in terms of having ethnic differences as well as its process of full membership to the EU, is investigated. In the conclusion part, the effects of the EU full membership process on the transformation process of the local administrations in Turkey are analyzed.

Key Words: Decentralization, Subsidiarity, Local Administrations, Municipality, European Union

INTRODUCTION

Local administrations constitute one of the two indispensable basic types of administrative structuring of today's world, which is globalizing on one hand while localizing on the other hand. It is commonly accepted that the local administrations, which can see the micro needs in situ and in a better way, which reduce the burden of the central administration both in administrative and financial terms and which have a structure more compatible with democracy, are more efficient and effective than the costly, antidemocratic and cumbersome structure of the states with centralized administrative approach. From this point of view, these two basic points are emphasized in terms of the benefits of local administrations: compliance with the democratic principles and elimination of the problems resulting from the hierarchy of the centralized administration such as bureaucracy and unmet local needs (Gözübüyük, 2008: 98). If we define it with its generally accepted definition, local administration is a regional unit having defined borders and with a legal personality, institutional structure, authority and responsibilities defined with general and special statuses and, to some extent, financial (spaces of) autonomy. (Hill, 1974: 24)

When the subject is examined historically, it can be seen that local administrations are almost as old as the history of the Ottoman State. The Ottoman Empire had a unique political structuring based on the religious and ethnic differences. While it had a federal nature in some aspects, it had also a strict centralized structure as well. Although this was described as the "Eastern despotism" by Montesquieu and some Marxists, including Marx himself, according to the opponents, this approach was just a rationale one used to legitimize the aggressive interventions of the West. In spite of the fact that the Ottoman Empire was mainly an Asian Turkish-Islamic state, an important part of its territories was in Europe, and this unique structure began to deteriorate after Europe began to gain considerable power following the French Revolution. (İslamoğlu, 2010: 38)

During the classical era of the Ottoman Empire, local administrative institutions such as *ih̄tisab* (the Ottoman office for public order), foundations and guilds carried out the municipal services in an effective and successful way. We can see this in the works of the Western travelers who travelled through the Ottoman Empire in that time. However, primarily due to military defeats and domestic rebellions, the Ottoman Empire began to leave its traditional structure starting from the Tanzimat Reform Era (1839), entering into a process called Westernization in

the political literature. For instance, the attempt to establish a municipality was made in Istanbul (in 1855) in order to meet the needs for municipal services emerging as a result of the gathering of the troops of the allied states fighting at the same side with the Ottoman Empire.

The main purpose in starting municipal services was meeting the cleaning, lighting, building of roads and pavements and sewage needs of the city which was enlarging continuously as a result of immigrations resulting from factors such as wars, as well as meeting the demands of the non-Muslim citizens of the Ottoman Empire regarding participating in the administration and having equal rights with the Muslim citizens (Eryılmaz, 1997: 18).

The Young Turks (1865), who were organized after the Tanzimat Reform Movement (1839), inspired by the western thoughts, primarily had to a statist, authoritarian and centralized approach in the state administration. In the last meeting in Paris before they got divided, while the approach of Prince Sabahattin, who took the United Kingdom as an example, was based on the principles of “decentralization, constitutional monarchy and freedom of personal enterprise” (Sabahattin, 1999: 23); the Committee of Union and Progress led by Ahmet Rıza, which dominated the state after the declaration of the 2nd Constitutional Monarchy (1908), had adopted the example of France with a centralized, statist, secular, authoritarian, revolutionist and positivist approach. After that date, the statist, authoritarian, revolutionist and centralist administrative understanding became the official policy of the state, and the approach supporting the strengthening of the provinces was dismissed in favor of the approach which supports the strengthening of the provincial general council, which became effective until 1945 (Güler, 2005: 229), still confronting us in some issues such as the Kurdish problem.

After the World War II, Turkey took part in the Western Alliance and wanted to join the European Union with in this process, but its centralized political system has conflicted with it. Beginning from 1980’s, the most important change experienced together in the privatization and globalization has been the transition from the representative democracy understanding to a participatory democracy, which made localization important.

The changes that the world had experienced after 1980 and the relations with the European Union are forcing our democracy into a transition (Aktel, 2003: 196) and urging an immediate - restructuring centered on local administration in our public administration structure. In 1990’s and 2000’s, Turkey took important steps in its EU full membership process. The processes Turkey has undergone will be examined in three major sections.

1. LOCAL ADMINISTRATIONS IN THE OTTOMAN EMPIRE

It should be first emphasized that the Ottoman Empire had not local administrations in the sense of today's local administrations between the 14th and 18th centuries. In those centuries, Europe, which was struggling with feudality and civil wars, was living the darkness of the Middle Ages, while the Ottoman State was living its own golden age, much beyond Europe.

The advice “In order to make the state live, you should make the people live”, which was said by Osman Gazi, the founder of the Ottoman State, to his son Orhan Gazi in the ceremony held for his accession to the throne was based on the system of **İhtisabs** (offices for public order), **Foundations** and **Guilds**. As an example of this, an application of price standardization was put into effect, for the first time in the world, in Bursa, which was supervised by the guilds. The introduction part of the book “*Kanunname-i İhtisab-ı Bursa / Law for the public order offices of Bursa*” is as follows (Kanunname-i İhtisab-ı Bursa, 1998: 5):

*The order of the ruling Sultan is that:
The tradesmen and legal experts in Bursa will supervise all kinds of fabrics, food and all other commercial goods traded everywhere in the province, will determine the price limits for all these goods individually, will record the price limits before the inauguration of the Sultan and how much they have been changed since then, and the reasons of these changes, as well as the changes in the procedures, with their reasons, if any, to be recorded in a book in a very detailed way, with nothing left unexplained. This book will be sent to the Sultan, and since it will serve as a reference for the law when the need arises, it is required to be a complete book, with nothing left vague.*

The first officials appointed by Osman Gazi were the judge and *Subaşı* (Ottoman army officer), and the first tax he levied was a municipal tax under the name “*bac-ı pazar*”, which was a kind of “market tax”. The Judge, who used to be chosen from among the local scholars (İslamoğlu, 2010: 87), had an assistant called “*muhtesib*”, who was responsible for municipal services. Setting the ceiling prices for the essential consumption goods, making the related supervisions, checking the balances and measuring tools and supervising the production and presentation conditions of the goods were all among the responsibilities of the “*muhtesib*”.

“Imams”, the spiritual leaders of the Muslim communities, had been bestowed with some administrative authority and responsibilities as well as their religious services. They used to record and manage the population events such as birth, death, marriages, divorces or migrations, functioning as registrar of population and marriages in a sense. They also were authorized in the solution of the disputes between the constabulary and the inhabitants of the neighborhood. Thus, imams, in

a way, were functioning as the moral constabulary and magistrates. The people who move in or out of the neighborhood were supervised by imams. The distribution and collection of the taxes accrued by the inhabitants of the neighborhood was also carried out by imams. The administration of the neighborhoods inhabited by non-Muslim subjects was the responsibility of corresponding Christian priests.

Foundations, which constitute another important base of local administrations, played important roles in the execution of many important services during the Seljuk State and the Ottoman Empire. In general, top level state officials and the rich used to establish foundations to build social complexes (generally composed of soup kitchen, mosque, library and school) and public fountains in towns and caravansaries in the country for charity purposes. The roads and pavements in the vicinity of foundations were also built by means of the budgets allocated by these foundations.

In brief, until the Tanzimat Reform Era, there had been an effective and efficient local political system which had been well-established and much beyond of its age, and local in terms of its source of staff but regulated and supervised by the state. This system which was based on the local administration and villager-centered fiefdom became successful, according to İslamoğlu, due to the fact that there were no villager rebellions in the Ottoman Empire against the state, because it included the enjoyed religious privileges before the conquest, and it addressed every kind of differences in the society.

2. THE LOCAL ADMINISTRATIONS IN THE WESTERNIZATION PROCESS

The 1826-1838 period of the reign of Mahmud II, who acceded after the deposition of Selim III (1789-1808), witnessed fundamental changes in the administrative structure and understanding of the Ottoman Empire. In this period, the change began from the bottom, by replacing the institution of imamate with the system of village or neighborhood headman (*'mukhtar'*).

The system of village or neighborhood headman, which was first established in Istanbul in 1829, began to spread by its establishment in the province of Kastamonu in 1833. This status of the village and neighborhood headmen continued in the same way until 1913. After the abolition of the Regulations dated 1864 and 1871 by the Article 148 of the "Law for the General Administration of Provinces" enacted in the same year, the village headmanship continued until 1924 and neighborhood headmanship until 1944 (Eryılmaz, 1997: 38).

After the Ministry of Public Order was founded in 1826 in Istanbul, the Directorates of Public Order were founded in provinces. When the Ministry of Foundations was founded in 1836, the responsibility of supervising the prices and quality of the products was given to this ministry. And when the Police Department was founded in 1846, the responsibilities of the Ministry of Public Order reduced only to the supervision of price ceilings and shops. The attempt to found a municipality in Istanbul took place with the effect of the allied states which fought at the same side as the Ottoman Empire. Since, during this war the Ottoman-European alliance gathered in Istanbul, the city hosted a great number of army officers and soldiers as well as the tens of thousands of immigrants coming after the lost wars in Balkans. The fundamental municipal services such as cleaning, lighting, building of roads and pavements and sewage were insufficient. As a result of especially the demands of the foreigners in the city, a municipal institution under the name of “*Şehremaneti*” was founded in 1855, and the Ministry of Public order, which had been carrying out these tasks until that time, was abolished.

It was decided that the municipality organization would be founded first in Istanbul based on the system in Paris, and then it would be extended to other areas. The neighborhood chosen as the pilot area was the Beyoğlu-Galata district, where the foreigners more commonly resided. The district were named “The Sixth Municipal District” based on the example of the distinguished and modern “Sixième Arrondissement” district of Paris, where Mustafa Reşit Pasha and Ali Pasha, who had been the architects of the Tanzimat Reform Movement, had resided for a while (Eryılmaz, 1997: 38).

The municipal model used in the Beyoğlu-Galata district was then extended to all regions of Istanbul. According to the “Istanbul Municipal Administration Regulations”, the city was decided to be divided into 14 districts in 1868. However, of these 14 municipal districts envisaged, only four, namely the Islans, Yeniköy, Tarabya and Beykoz municipalities could be founded. The Provincial Municipality of Istanbul, which was superior to all district municipalities, had three bodies in it: the Mayor, the Municipal Council and the General Council (Eryılmaz, 1997: 38).

The first law enacted by the Ottoman Parliament convening in 1877 was the “The Municipal Law for Istanbul”. The Municipal Law for Istanbul constituted two sections, namely “the Provincial Municipality” and “the District Municipalities”. The law gave the municipality the responsibilities for regulating and supervising the construction works, public construction services, lighting, cleaning services, management of the assets of the municipality, real estate registry, population census, supervision of markets, health services, supervision of slaughterhouses, establishing schools, firefighting services and the collection of the municipal revenues.

It should be noted that, in the Republic of Turkey, which was founded following the Turkish Independence War which took place in 1918 till 1923, the basic institutions and local administrative organs within the body of today's central administration were largely bequeathed from the Ottoman Empire almost without any change. The most notable difference between these institutions is the fact that they have developed and grown, and their borders have shrunk. The Republic Administration also considered the local administrations mainly "administrative" units, rather than political bodies, and designed their authorities, responsibilities and organizational structure accordingly. Due to the fear that it might put the unity and solidarity of the country into danger, strengthening the local administrations has always been approached in hesitation (Eryılmaz, 1997: 19-20).

In the first year of the Republic, the main function of the local administrations was to rebuild the destroyed country during the Independence War, to restore the basic services, to increase the population balance which had been disturbed by the wars, and to contribute to the solution of the health problems (especially the epidemics) of the country. In order to serve as an example for these efforts, Ankara was made the capital and established as a model for the other cities of the new Republic.

In the Republic era, the most important law enacted by the Turkish National Assembly just before the acceptance of the 1924 Constitution was the Village Law dated 18 March 1924. Though this law was prepared in a way that it resembled democracy in terms of the bodies it envisaged to be established and that it had been designed with a participatory approach, it has not been able to serve as a real decentralization unit for the villages in terms of its functions and resources. The Municipality Law, which is the law arranging the status of municipal administration, was enacted in 1930. The policy of Statism, which began to be accepted generally after the beginning of the Great Depression in 1920, greatly influenced the social and political structure of Turkey as well. After a period of half a century, the process of globalization and privatization was reversed. Widening the authority of the state has been understood as its intervening into the economic, social, cultural and political areas which had not been considered as the activity areas of the state before by giving the justification of "good public" (Turgay, 2002: 69).

Though the neighborhood headmanship was abolished in the areas with municipal organization during the period of 1923-1944, they have been reinstated by the law numbered 4541, which is still in effect, on 10 April 1944. With this law, the "Municipal Law for Istanbul" and "the Provincial Municipality Law", which had been in effect for 53 years, was abolished. As an interesting fact to note, during the one party period (1923-1945), the provincial governors also acted as the mayors

of the provinces, as well as being the provincial chairman of the Republican People's Party. After the Democrat Party came to the power in 1950, intensifying internal migration, the spatial mobility of the capital and the understanding of considering the elected is above all things negatively affected the institutionalization of local administrations (Şeyhanlıoğlu, 2011: 327). The effects of the rapid change in the human and capital mobility resulting from the increase in the means of transportation were shown most intensively in the municipalities. In our country, every year 38 new municipalities are founded on average and the population living in the existing municipalities is increasing rapidly. The rate of urbanization is over 4 % on average. It seems that, this urbanization process will continue, though at a decreasing rate, until about 80 % of the population lives in urban areas. However, in spite of all these developments, the municipalities still do not have adequate authority especially in economic terms. This fact results in the spreading of the though "in order to get better services, I should vote for the candid of the ruling party" among the people.

The 1982 Constitution contains some regulations which could legitimize some hesitations about the understanding of local administrations and could be considered as retrogression. The Article 127 of the Constitution, which is titled "Local Administrations", is arranged in a more comprehensive way than the corresponding article (Article 116) of the 1961 Constitution. When the content of the Article is considered as a whole, it can be seen that the comprehensiveness of the regulation results from not an effort of protectiveness, but rather a wish to increase the supervision of the political tutelage. The notable points in these regulations are as follows:

1. Execution of the local administration in accordance with the unity of the administration,
2. Achievement of the unity in public services,
3. Protection of the good public,
4. Meeting the local needs at a satisfactory level.

It can be said that, as it is the case in many fields in Turkey, the works for restructuring in the public administration also started in the planned development period, which started after 1960. In the development plans designed within the context of attaining the restructuring of the administration as a whole, the local administration had a considerably great part. In this planned development period, the report prepared by MEHTAP (Central Government Organization Research Project) and TODAİE (Turkish Middle East Public Administration Institute), which was founded with the help of the UN (in 1953), can be considered as important efforts to that end.

The local 1980's, administrations, especially the municipalities, witnessed important development that can be considered as the beginning of a new era. The sources of revenue oft municipalities have been increased and, in 1984, a new municipality model (metropolitan municipality model) was introduced for big cities. The obligation for the master plans accepted by municipal council to be approved by the Ministry of Public Works and Housing was abolished. The rule stipulating that the officials are to be employed in the health and technical services of municipalities could be appointed only with the approval of related ministries was also abolished. These were certainly important steps in terms of strengthening local administrations.

In brief, as is the case in the last periods of the Ottoman Empire, the works carried out during the Republic era were also based on strengthening the central administration.

3. LOCAL ADMINISTRATIONS IN THE PROCESS OF FULL MEMBERSHIP TO THE EUROPEAN UNION

In this section, the local administrations in Turkey will be analyzed in terms of the country's aim to be a full member of the EU. But first, the definitions of Decentralization, Subsidiarity and the European Local Administrations Autonomy Condition, which are the fundamental local administration concepts of the EU, will be given.

As it is known, following the collapse of the Roman Empire, the central power in the Europe dispersed and the European continent got divided in social, religious, economic and political terms. The divided political and religious structure, which lasted approximately for 10 centuries, constitutes the basis of the autonomous structures existing today. Similarly, the political system has also been structured in accordance with its base, which had turned into a classed structure due to scarce economic resources and religious factors. For instance, while the social order in the 19th century in Prussia gave the right to the citizens to participate in the administration of the city where they live, these autonomous administrations have now completely institutionalized in countries with federal systems. Since those times, the local administrations have turned into institutions which are responsible for a limited area such as a city or a rural community (Kalabalık, 2005: 37). The same transition can also be seen in countries such as Spain, France and Italy.

The principle of locality, which was based on the Christian teaching and was, developed in the 20th century within the context of Catholic social teaching, puts the individual on the focus of the social institution. The basic property of this principle

is that intervention to the formations changing from the society, the individuals and families it contains to the local communities and groups of various sizes by means of a political authority, is limited with a degree that cannot meet various needs of these formations (Köseçik, 2006: 11).

If we come to the definitions of the abovementioned concepts, decentralization means the transfer of all material and spiritual resources to the provincial institutions, to professional organizations and to other NGOs outside the administration within the framework of the constitution. According to Eryılmaz, decentralization is a principle lightening the burden of the central administration in terms of services, and allowing it to address its functions at the macro level more intensively. The concept of privatization and demilitarization are various decentralization practices. Localizing what is local is also another dimension of decentralization (Eryılmaz, 1997: 27).

While evaluating the public administration system, the EU takes these headings into consideration (<http://www.oecd.org/dataoecd/26/30/36972467.pdf>, 31.03.2012): Political institutions, Justice, Local Administrations, Administrative Reform, Central Administration, Public Officers, Fighting against Corruption, Sectoral Orientations, and General Evaluation of the Administrative Capacity. As it can be seen, the local administrations have the third place in this list.

The “European Local Administrations Authority Condition”, which was accepted by the European Council in 1985, includes important principals and provisions concerning this subject. The mentioned document gives weight to decentralization, narrows the scope of the tutelage, leaves the internal organization to individual institutions, suggests the fundamental authorities and responsibilities to be defined by the constitution or the laws, and lastly emphasizes that the central administration should not weaken the functions of local administrations (Eryılmaz, 1997: 27-28).

By means of the Maastricht Agreement signed in 1992, the principle of Subsidiarity, which envisages the execution of the public services in a more effective and people-friendly way, and thus in a more democratic way and at a local level, was brought. The principle of locality was first included in Europe in the European Coal and Steel Community Agreement (1951) and European Rome Economic Community Agreement (1957), which is the first agreement for the foundation of the EU. In order to fill the gap to emerge regarding which criteria would be used in determining the requirement and effectiveness principles for the implementation of the principle of locality, the EU Council accepted a Protocol in December 1992 and determined a number of criteria. The protocol stated that the principle of locality was a dynamic concept, the degree the service would be

undertaken could change depending on the situation, and some criteria would be employed. (Köseçik, 2006: 14)

1. The service in question should have components going beyond the national boundaries, which the nation states cannot handle at an adequate level;
2. Assumption of the service by national states or the shortcomings to be faced when the service is executed should be conflicting with the requirements of the EU agreements or should be detrimental to the interests of the member states;
3. Comparing to the implementation at the national state level, execution of the service at the EU level should provide open benefits in terms of the levels and results of the action.

As for the section of the agreements the functioning of the European Union, EU pays attention to these fundamental articles regarding the local administrations (Republic of Turkey, Prime Ministry, the General Secretariat of the European Union, 2011: 4):

1. The Union respects the equality of the member states before the Agreements and their national identities are inherent in their political and constitutional fundamental structure, including the local administrations. The Union also respects the fundamental functions of the states, including the ensuring the unity of the country, maintenance of the public order and the protection of the national security. Especially the national security will continue to be under the responsibility of each member state (Article 4).
2. Each citizen has the right to participate in the democratic life in the Union. The decisions are made in a way that is as open and transparent as possible. (Article 10, Paragraph 4)
3. The institutions shall establish an open, transparent and regular dialog with the representing organizations and with the civil society. (Article 11, Paragraph 2)
4. In order to promote a consistent development throughout the Union, the Union develops and monitors the actions intended for improving the economic, social and regional harmonization. The Union aims to decrease the difference between the developmental levels of various regions as well as the level of backwardness of the most disadvantages regions. Among these regions, the biggest priority is given to the rural areas, to the regions mostly affected by the industrial transformation, and to the regions with serious and continual natural or demographical disadvantages such as the northern regions, islands, border areas and mountainous regions. (Article 17)
5. The member states shall manage and coordinate their economic policies in a way that aims to achieve the targets stated in the Article 174. In the

development and implementation of the policies and actions of the Union, as well as in the management of the domestic markets, the objectives stated in Article 174 are taken into consideration and due contribution is provided to the achievement of these objectives. The Union also supports the achievement of these objectives with the actions it carries out by means of the Structural Funds (the 'Guidance' Part of the European Agricultural Guidance and Guarantee Fund; European Social Fund; European Regional Development Fund), European Investment Bank and other available financial tool. (Article 175)

6. The European Regional Development Fund aims to contribute to the improvement of the main regional imbalances within the Union by taking part in the development and structural alignment of the underdeveloped regions and to the transformation of the declining industrial regions. (Article 176)

The principle of Subsidiarity, which envisages that the priority should be left to the lower-level administrative steps in the fulfillment of the services, is defined in the Article 3/b of the Maastricht as follows:

In areas which do not fall within its exclusive competence, the Community shall take action, in accordance with the principle of Subsidiarity, only if and in so far as the objectives of the proposed action cannot be sufficiently achieved by the Member States and can therefore, by reason of the scale or effects of the proposed action, be better achieved by the Community. Any action by the Community shall not go beyond what is necessary to achieve the objectives of this Treaty.' (Köseçik, 2006: 13).

And the elements of Subsidiarity are listed as follows:

1. The subject of the service should be within the jurisdiction of the Community and the inadequacy of the member states should be in question (the principle of necessity);
2. It should be possible for the Community to perform the service in a better way (the principle of effectiveness);
3. There should be proportionality between the action of the Community and the objective tried to be achieved. The action by the Community should not be an action going beyond what is necessary to achieve the concerning objective (the principle of proportionality). This principle will help keeping the European Union's intervention into the jurisdiction of the member state at a limited level; and the services will be carried out by the units closest to the people (the local administrations, regional administrations and the member states).

4. When a service cannot be carried out by the administrative unit which is at the lowest level and closest to the people, then this service should be undertaken by the next higher level.

Though Subsidiarity, which we think should be included in the next Constitution, is not a part of our present Constitution, it is included in the Article 14 of the Municipal Law, which is the law about the actual unit of local administration. The European Charter of Local Self Governments (ECLSG), which was accepted by the European Council in 1985, is a very important legal document intended for the institutionalization of the principle of locality. This concept is mainly based on the notion that “*a service should be provided by the closest unit*” (Eryılmaz, 2010: 88). Accordingly, the order of priority in providing the services are determined based on the urgency of the service and the municipal services are provided to the places closest to the citizens and by means of the most convenient methods.

In the European Charter of Local Self Governments (ECLSG), which came into effect by the law numbered 3723 on 1 April 1993, the concept of Local Self Government was defined as the right and opportunity of the Local Administrations to regulate and administer a considerable part of the public works under its own responsibility within the limits stated in the law and in parallel with the interests of the local population. The European Charter of Local Self Governments comprises three main sections (Keleş, 1995: 5):

1. The main principles of the autonomous local administrations are listed in this section. These principles include the subjects such as the working conditions of the elected administrators; quality and limits of the administrative supervision; the resource autonomy of local administrations; the basis of cooperation and solidarity between local administration themselves and between the central administrations and the local administrations and ensuring the judicial review. Decreasing the state supervision on local administrations and providing them with sources of revenue proportional to their responsibilities is also included in this section.
2. This section includes the rules about the obligations and responsibilities of the states which have ratified this Condition. Considering the fact that the principles complete each other and taking into account their connection with the local administration autonomy, the articles of which the states can be chary are stated individually. In the local autonomy condition, no institutionalized system for the supervision of whether the principles are complied with has been envisaged, except the states’ informing the Council occasionally about the legal precautions they take in order to implement the principles of the condition.

3. This section includes the rules about the implementation and enforcement conditions.

When the articles of ECLSG are examined (www.belgeler.com.18.03.2012), these articles deemed to be important in terms of the law stand out:

1. The 4th Article, which is about the realm of authority of the autonomous local administrations, is about their full exploitation of the freedoms and rights given to them.
2. It requires the central government not to limit, in any way, by means of the decisions and regulations they make, the right of the local administrations to establish the organizational structures they consider to be appropriate for them (Article 6).
3. As for the tutelage supervision, it is demanded that guarantee is provided for the discretionary powers and activities of local administrations and is not to be limited (Article 8).
4. It is demanded that the revenue sources of local administrations should be increased in their favor and in a way that will decrease their dependency to the central government (Article 9).
5. It has objectives such as the prevention of the governments' possible usurpation of the authorities of the local administrations. And the judicial guarantee is particularly demanded (Article 11).

As can be understood from the Articles listed above, ECLSG was intended to provide a complete autonomy for the local governments in terms of their authorities and protection. When the practices that aim to strengthening the local governments are examined, it is seen that the restructuring works are intended mainly for increasing the effectiveness and efficiency, decreasing the bureaucracy, meeting the expectations of the citizens and providing satisfaction. In order to achieve these objectives, the means such as the utilization of quality, information and communication services in public services; e-state practices; better management of the public finance; dissemination of the principles of ethics in the public sector and give it continual sustainability; improving the rights of the public personnel; and ensuring the decentralization are used. Besides, improvement and dissemination of the understanding of human rights is also among the factors affecting the process. (Coşkun, 2004: 105-106)

As stated above, the European Charter of Local Self Governments (ECLSG) was opened for signature on October 15 1985 and was signed by Turkey three years later, since signing it as charter was opposed by Turkey. Turkey wanted Charter to have the power of "recommendation". The worry of Turkey here was the thought that there were some fundamental contradictions between the principles the Charter

included and the Turkish Constitution and the laws arranging the local administrations in terms of the organizational structure, responsibilities, authority and the mutual relations with the central government (Yeter, 1996: 6). However, after the Charter opened to signature, Turkey come to the thought that there were, in essence, no contradictions between the provisions of the Charter and the domestic law, and the Ministry of Interior informed the Ministry of Foreign Affairs that signing of the Charter by Turkey would be appropriate.

After Turkey's permanent representative before the European Union was authorized for signing the Charter, the cabinet decree dated 20.09.1988 and numbered 13296, the Charter was signed on 21.11.1988. then he Charter was ratified and put into effect by the Turkish Parliament by means of the law dated 08.05.1991 and numbered 3723, with reservations of the Council of Ministers on some articles of the Charter. The articles of the Charter, to which Turkey put reservation, are given below (Keleş, 1995: 18):

1. The condition that the local administrations should be consulted regarding the planning and decision making processes related to the issues directly concerning them as far as possible, and at the most convenient time and way (Article 4, Paragraph 6).
2. The article about the determination of the administrative organization structures of the local administrations by themselves (Article 6, Paragraph 1).
3. Determination of the functions and activities incompatible with their responsibilities by law and fundamental principles of regulations (Article 7, Paragraph 3).
4. The rule that administrative supervision can be allowed only when they are proportional to the benefits aimed to be protected by means of administrative supervision (Article 8, Paragraph 3).
5. The rule that the increases in the costs of services should be taken into consideration in the allocation of resources to the local administrations (Article 9, Paragraph 4).
6. The Article about how the allocation of the resources to the local administrations will be made in consultation with them appropriately (Article 9, Paragraph 6).
7. The Article stipulating that the financial aids to local governments should not abolish their basic rights for implementing their own policies (Article 9, Paragraph 7).
8. The Article regarding the entitlement of local administrations with the right to be a member to associations and joining to international associations established for the protection and development of common interests (Article 10, Paragraph 2).

9. The provision regarding the entitlement of local administrations with the right to cooperate with other local administrations in other countries (Article 10, Paragraph 3).
10. The Article regarding the entitlement of local administrations with the right to apply to the judicial remedy to freely use the authorities given to them in the internal regulations and to be able to protect the principle of decentralization (Article 11).

Turkey is a country which can apply the Charter without having any difficulty in terms of its accordance with the Constitution and applicability. It is currently able to apply even some of the articles for which Turkey put reservation, the authority it gave to some institutions based on the Chart can still be used and France, from which our country has taken the foundations of our administrative system, can implement the Chart though it has not ratified it.

In the recent regulations (5393, 5216, 5302), many changes have been made in accordance with the Chart. In the new municipal law, though “the supervision for compliance with laws” was included and highlighted in the text of the law, the expediency supervision, which is used as a kind of tutelage supervision, is included in some articles of it. The Article 81 of this law, which is about the naming of avenues, streets, etc., can be given as an example for this.

On the other hand, it can be said that the expediency supervision in the law has been delegate, though partially, to the local elements, the city council, and to the fellow citizens of the neighborhoods and the cities and that this is an appropriate regulation. Besides, the rules stipulate by the Charter constitute an ideal, a target to be achieved, and each country will try to achieve this ideal state as possible as the special conditions of each individual country allow and ‘within the framework defined by their constitution and legislation’ – as frequently put in the Charter. This is a common problem for Turkey and all other countries in Europe. However, it is true that Turkey is acting a little bit slow in providing the autonomy of local administrations and relieving their economic problems and there are problems in full participation of the citizens in the democracy, as well as their level of awareness.

The point Turkey has arrived after its half-a-century EU membership process can be seen in the EU 2011 Progress Report (http://www.abgs.gov.tr/files/AB_Iliskileri/AdaylikSureci/IlerlemeRaporlari/2011_ilerleme_raporu_tr.pdf. 30.03.2012):

1. No progress has been made in the delegation of authority to the local administrations, especially in terms of the transfer of financial resources to

the local administrations. Thus, the municipalities are extremely dependent on the revenues allocated by the central government.

2. No steps have been taken in implementing the 2007 Recommendation of the European Council Local and Regional Governments Congress to make the reforms to allow the use of languages other than Turkish in public services or to allow the municipal council members to make “political” decisions without the fear of being subjected to judicial proceedings.
3. The fact that the detention of some of the elected mayors in the Southeastern Anatolia Region in connection with the KCK case is continuing constitutes a problem in terms of local administrations.
4. The government has given priority to the implementation of the 2010 Constitutional Amendments. Prior to the general elections, progress has been made especially in the field of jurisdiction. Including the subsidiarity to the local administrations at an adequate level, the works for the new constitution will take the reform agenda to much further. However, the decisiveness stated in relation to the EU accession period has not been reflected in the implementation of the national plans at an adequate level.
5. No progress has been made in the process of decentralization. The subsidiarity, especially the transfer of financial revenues to the local administrations has not been actualized.

In short, Turkey has not yet come to the point desired by the EU in the field of local administrations due to some political, economic and social rationales. It can be thought that the major factors are the historical fear of separatist movements such as the Kurdish separatism issue and the centralist political system based on the nation-state, which was introduced beginning from the start of the Westernization process. In order to test the correctness of this thought, the EU member Spain, which has considerable similarities with Turkey in terms of terror based on ethnical differences will be briefly examined.

Spain, which has considerable similarities with Turkey with its ethnical structure composed of different ethnicities, has turned into a semi-federal state with the latest constitutional changes (in 1978 and 1985) and get divided into 17 autonomous regions. Restructuring its unitary state structure in terms of geographical and social aspects in accordance with the principle of pluralism, Spain has managed to considerably decrease the violence incidents perpetrated by the ETA terror organization in the Basque region. This semi-federal system is considered to be successful due to the public support. (Ruşen Keleş, İspanya’da yerel yönetim, yayin.todaie.gov.tr/goster.php?Dosya=MDQ5MDUyMDU2MDUw, R. 12.04.2012).

The two-fold process composed of democratization and regional decentralization can be considered as one of the major reasons why terrorist methods has been left in the country. Democratization and strengthening of the autonomous administration is considered to be successful in encouraging the abolishment of ETA or decreasing its terrorist campaign (Gürses, 1998: 148).

The same process including the increase of the authorities of the local administrations and solving the language problem, has been successful in the Catalonia region, with a population of 7 millions, too, decreasing the separatist process which involved armed conflict (Financial Times, 10 March 1994). The success in this matter can easily be seen in the vote rates of the Catalanian Nationalist Party (CIU) (Khatemi, 1991: 178): while the rate was 47 % in 1984, it was 46 % in 1988. The vote rate of the Basque Nationalist Party also dropped from 43 % to 24 % (Gürses, 1998: 144). CIU sent 10 MP's to the parliament in the previous elections (2008) and 32 MPs in the last elections, which is considered as a localization success achieved in the last 20 years (<http://www.imc-tv.com/haber-ispunya-iktidar-disinda-herkesin-zaferi-919.html#ixzz1rzhOUDII>. 18.04.2012).

After the solution of the problems regarding the language and cultural differences by means of strengthening the local administrations in Spain, which has spent almost the last fifty years under the shadow of terror, the public interest shifted from the parties with nationalistic discourses to the ones giving weight to the social and economic issues (Gürses, 1998: 145). In such cases, even divisions can be seen in nationalist parties. According to the generally accepted view, in countries with division syndrome, this kind of parties is fed by the excessively centralist and nationalist understanding of politics. The political understanding supporting decentralism and cultural pluralism, which was successfully practiced in the Ottoman Empire, can be seen today in the U.S.A and the EU.

In that matter, the EU member Spain can serve as a model for Turkey, because, in Turkey, which is experiencing a similar process, the nationalist and centralist structure is feeding its opposite. In decentralist and pluralist structures such as the EU, it can be said that the armed structures such as PKK will dissolve faster than in the Spain. The reason for that is that these structures are incompatible with their base (Muslim Kurds / Socialist PKK), besides the fact that there is almost no cultural difference between Turks and Kurds except for their languages. Thus, it can be estimated that the country will get in harmony with its history and culture and normalize in the future.

In the Spanish example, the Basque region got close to Brussels after the country became a member to the EU in 1986, and this led to an economic, social and political relief in the region, resulting in a remarkable loss of public interest in

the nationalist discourses (Gürses, 1998: 146). This situation can be considered as a potential contribution of EU membership to Turkey.

4. CONCLUSION

The city administration in the Ottoman Empire was carried out by means of the traditional social order, in cooperation with the system of magistracy, artisan organizations and foundations. The municipal administrations with their separate budget, personnel and bodies were introduced into our administrative system only after the Tanzimat Reform Era, which is considered to be the beginning of the westernization period.

Before 1864, in the Ottoman Empire, the administrative system, which was a federal system and was softened with structures such as foundations and guild, was in fact a structure in which local administrations were considerably strong. Between the years 1908 and 1946, the one-party administration resulted in the increase of centralization in the economic and political fields; and this structure began to dissolve only with the beginning of the multi-party political life in Turkey (1946). Though this process is being tried to be changed by means of membership to the EU and constitutional changes, it is approached with suspicion due to the two-century old fear of division of the country.

Excessive bureaucracy, centralization, politicization and favoritism, which have been the common terms used in defining the Turkish public administration system, weaken the effective and efficient use of the public resources paid by the people. Thus, it seems inevitable that the local administrations will continue to weaken the centralized structure with the help of globalization and localization supported by the EU.

In fact, in today's world, the local administrations reform is under the effect of three dynamics: United Nations, World Bank and the European Union (Güler, 2005: 67); and Turkey being a member of all of these three organizations.

One of the subjects formed within the framework of the 2003 Accession Partnership Document regarding Turkey's accession to the EU and which is included in the National Program was about the local administrations. Within this framework, Turkey was asked to make a comprehensive reform for developing the legislation and institutional environment required for the presentation of the public services in an efficient, transparent and participatory way. Especially when the negotiation process with the EU began in October 2005, this became a more concrete issue.

In general, governments apply a strengthening policy, in terms of resources and authority, when the municipal administration is in their own party. Otherwise, they generally apply the lowering limiting and narrowing tutelage supervision for “political” reasons. The principle that “local administrations are provided with revenues with their tasks”, which is included in the 1982 Constitution, has not been able to go beyond being just a slogan. The practices limiting the revenues of the local administrations, although their tasks have not changed or even increased is an indication that the balance of tasks and revenues is not taken seriously (Eryilmaz, 1997: 25).

The types of corruption such as favoritism based on ideology and relation present in the central administration are present in local administrations as well. However, this does not decrease the importance of decentralization. The most important unit to be developed in local administrations today is the provincial special administration, the existence of which many people are even unaware of. But, at the beginning of the last century, what was meant with decentralization was to expand the authority of the Provincial Special Administrations.

As Friedrich August Von Hayek put it, “democracy has never been seen working well in any place where local administrations are not widespread and strong”. Thus, the issue of the local administrations in Turkey is also closely related to the democratization of the country. On the other hand, according to Ayman, if the premise “the less the local administrations depend on the central administration in a country, the more powerful the democracy of that country is” correct, then the democracy in the United Kingdom can be said to be worse than in Turkey (Güler, 2005: 65).

Here, Spain is a good example for us from two aspects. Following the membership of the country in the EU, both the separatist movement has weakened and the level of democracy improved in the country due to the developing local administrations. With a strong local administration system the qualities of which have been well defined based on the social, economic and geographical structure of the country, Turkey can be the driving force of the establishment of freedom, equality and peace in the Middle East, rather than being divided by itself.

BIBLIOGRAPHY

AKTEL, M. (2003), **Küreselleşme ve Türk Kamu Yönetimi**, Ankara, Asil Yayınları.

BURNS, T. **Catalonya sees war of words as dangerous fantasy**, **Financial Times**, 10 Mart 1994.

DİLYS M. H. (1974) **Demokratic Theory and Local Government**, London.

ERYILMAZ, B. (2007), **Yerel Yönetimlerin Yeniden Yapılandırılması**, İstanbul, Birleşik Yayıncılık.

ERYILMAZ, B. (2010), **Kamu Yönetimi**, Ankara, Okutman Yayıncılık.

GÖZÜBÜYÜK, Ş. (2008), **Türkiye'nin Yönetim Yapısı**, Ankara, Turhan Kitapevi.

GÜLER, B. A. (2005), **Devlette "Reform" Yazıları**, Ankara, Paragraf yayınevi.

GÜRSES, E. (1998), **Milliyetçi Hareketler ve uluslar arası Sistem**, İstanbul, Bağlam Yayıncılık.

http://www.abgs.gov.tr/files/AB_Iliskileri/AdaylikSureci/IlerlemeRaporlari/2011_ilerleme_raporu_tr.pdf. 30.03.2012

<http://www.belgeler.com/blg/1hri/avrupa-yerel-yonetimler-ozerklik-sarti-ve-5393-sayili-belediye-kanunu-european-charter-of-self-local-government-and-municipal-act-of-5393> (30.03.2012)

<http://www.oecd.org/dataoecd/26/30/36972467.pdf> (31.03.2012)

İSLAMOĞLU, H. (2010), **Osmanlı İmparatorluğu'nda Devlet ve Köylü**, İstanbul, İletişim Yayınları.

KALABALIK, H. (2005), **Avrupa Birliği Ülkeleriyle Karşılaştırmalı Yerel Yönetim Hukuku Teori-Uygulama**, Ankara, Seçkin Yayıncılık.

Kanunname-i İhtisabı Bursa, (1998), Türk Standartları Enstitüsü, Ankara.

KELEŞ, R. (1995) **Yerel Yönetimler Özerklik Şartı Karşısında Avrupa ve Türkiye" Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi**, Cilt:4 Sayı 6. ss

KELEŞ, R. **İspanya'da Yerel Yönetim**, yayin.todaie.gov.tr/goster.php?Dosya=MDQ5MDUyMDU2MDUw, R. 12.04.2012

KHATAMI,S. (1991), “Decentralization: A Comparative Study of France and Spain since 1970s”, **Regional Policy**, Vol.1, No:2, ss.178

KÖSEÇİK, M. Yerel ve Bölgesel Yönetimler Açısından Avrupa Birliği Bütünleşme Süreci ve Anayasası”, Hüseyin Özgür ve Bekir Parlak (Ed.), **Avrupa Perspektifinde Yerel Yönetimler** içinde (1- 42), Alfa Aktüel, 2006.

ROGELÍO ,A. (2011), **Why Do Terrorists Stop? Analyzing Why ETA Members Abandon or Continue with Terrorism**, **Studies in Conflict & Terrorism**, LLC, Taylor & Francis Group,

SABAHAATTİN, P. (1999), **Görüşlerim**, İstanbul, Buruc Yayınları.

SAMUR, H. (2010), **Avrupalılaşıma Süreci ve Kürtler Diyarbakır Özelinde 2000’lerin Analizi**, Adana, Nobel Kitabevi.

ŞEYHANLIOĞLU, H. (2011) **Türk Siyasal Muhafazakârlığının Kurumsallaşması ve Demokrat Parti**, Ankara, Kadim Yayınları.

T.C. Başbakanlık Avrupa Birliği Genel Sekreterliği, (2011), Ankara.

UYAR, H. **Türkiye’de ve Dünya’da Yerel Yönetimler: Kısa Bir Tarihçesi**
<http://kisi.deu.edu.tr/hakki.uyar/6.pdf> (26.03.2012)

UZUN, T. (2002) “Avrupa Birliği’ne Giriş Sürecinde Yerel Yönetimler ve Sorunları”, Bekir Parlak ve Hüseyin Özgür (Ed.), **Avrupa Birliği İle Bütünleşme Sürecinde Türkiye’de Yerel Yönetimler**, İstanbul, Alfa Yayınları. ss. 73-98

Yeter, E. (1996), Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı Karşısında Türkiye: Anayasa ile İlgili Yasalarda Durum”, **Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi**, cilt 5, sayı 1.

alternatif politika

Making Sense Of Turkey's Post-Uprising Syria Policy

Kaynak: Alternatif Politika, Cilt 6. Sayı 1. (Mart 2014) Sayfa. 115.145.

Yazar: İmran Demir (Yard. Doç. Dr., Marmara Üniversitesi)

Alternatif Politika; Worldwide Political Science Abstracts, Scientific Publications Index, Scientific Resources Database, Recent Science Index, Scholarly Journals Index, Directory of Academic Resources, Elite Scientific Journals Archive, Current Index to Scholarly Journals, Digital Journals Database, Academic Papers Database, Contemporary Research Index, Ebscohost, Index Copernicus ve Asos Index'de taranmaktadır.

AS

MAKING SENSE OF TURKEY'S POST-UPRISING SYRIA POLICY

İmran Demir

ABSTRACT

This article identifies and discusses four strategic miscalculations committed by Turkish foreign policy makers in their engagement with the uprising in Syria. These miscalculations involve investing too much confidence in various actors to bring some sort of change in Syria envisioned by Turkey. These actors are the leader of Syria, Bashar Assad, the opposition, the international community and Turkey itself. Along with a discussion of each of these miscalculations, the study elaborates on potential causes for their commitment. The argument of the study is advanced by blending descriptive analysis of developments with theoretical insights brought together from different foreign policy literatures.

Keywords: Syria Crisis, Turkey's Syria Policy, Miscalculation.

ÖZET

Bu makale Türk Dış Politika yapımcılarının Suriye'deki ayaklanma karşısında geliştirdikleri tutumdan kaynaklanan dört temel stratejik hesaplama hatalarını

tespit ederek tartışmaktadır. Bu hesaplama hatalarının Suriye'de Türkiye'nin arzuladığı doğrultuda bir dönüşüm gerçekleştireceğine inanılan çeşitli aktörlere aşırı güvenden kaynaklandığı ileri sürülmektedir. Bu aktörlerin Suriye lideri Başar Esad, muhalif güçler, uluslararası toplum ve de Türkiye'nin kendisi olduğu düşünülmektedir. Bu hataların ne olduğunun yanı sıra nelerden kaynaklandığı ayrıntılı bir şekilde tartışılmaktadır. Makalenin ileri sürdüğü tez betimleyici anlatımın dış politika literatürünün çeşitli alanlarından alınan teorik yaklaşımlarla desteklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Suriye Krizi, Türkiye'nin Suriye Politikası, Yanlış Hesaplama.

INTRODUCTION

When the wave of uprisings in the Middle East eventually found its way into Syria, it was not at all surprising to observe Turkey playing an active role to influence the course of events. From the time of the inception of the crisis, Turkey assumed a leading role to influence various international actors, including Bashar Assad, the President of Syria, the opposition and various actors in the international community, more specifically the US and Turkey's NATO allies, to adopt a position and act in ways that were preferable to Turkish vision of handling the issue. Put in perspective, the reaction of Turkey was in perfect congruence with the foreign policy pattern of Turkey in the last one decade, which prescribed an active role in foreign policy to make Turkey relevant in its region and in the world of the post-Cold War-post-9/11 unstable and unpredictable strategic environment.

What probably Turkish policy makers did not account was the limitations on the capacity of Turkey to achieve the kind of goals they aspired. An analysis of Turkish engagement with Syria's uprising demonstrates that Turkey may have made some serious strategic miscalculations in its handling of the crisis. The primary purpose of this article is to identify these miscalculations and explore their potential causes. I identify four primary miscalculations all of which were essentially the result of overconfidence in Turkey's ability to influence its environment.

An analysis of the early reaction of Turkey to the protest movement in Syria demonstrates that Turkey appears to have invested too much confidence in Assad's ability and willingness to initiate political reforms. The perceptual gap between Turkey and Assad over the implications of uprising prevented Turkey to see the limits of Turkey's influence to convince Assad to put Syria on a democratic path. What Assad perceived as a threat to his survival was potentially considered by Turkey as an opportunity to exercise its newfound influence.

When the differences in perception led Turkey and Assad to drift apart, Turkey choose to closely associate itself with the aspirations and the cause of the opposition. Nevertheless, Turkey seems like to have expected more than the opposition could deliver. It appears that the opposition lacked the political and military support of the most important segments of the society needed to cause erosion in Assad's ruling coalition. The failure to mobilize support deprived the opposition from having access to resources to credibly challenge the regime. To the contrary, the composition of the opposition and their aspirations created a strong motivation for the ruling coalition, who perceived the uprising to their survival as intensely as Assad, to further solidify their support for the regime. The concern for political survival in turn allowed Assad to frame the uprising as a sectarian assault on the welfare of his coalition of minorities and rely on his warfare superiority to uproot the opposition. Unless, the military switched sides, which was quite unlikely given its highly dense Alawite composition strongly loyal to Assad, it is not clear what calculation was involved in assuming that grenades and small guns will topple an organized military of almost half a million man.

Of course, the target and the goal behind the facilitation of the formation of an opposition might have been different. The objective could have been creating a foundation for a military intervention similar to the one conducted against Libya. However, this reasoning, which has been the third strategic miscalculation committed by Turkish decision makers has proven to be grossly misleading. Surface similarities between Syria and Libya seem like to be blown out of proportion. A moderately probable outcome, a NATO intervention, was treated as almost certain. Yet, the efforts to convince the NATO for an operation has remained unsuccessful and is not likely to materialize because of the risks and costs associated with an intervention against a country whose military and political capabilities are more formidable than that of Libya.

The fourth strategic miscalculation committed by Turkey in its engagement of the Syrian uprising has been an ineffective use of coercive diplomacy. The exercise

of coercive diplomacy demonstrated that the asymmetry of interests over what Turkey wants and expects are not as fundamental and as existential as what Syria is willing to resist giving and ready to incur the costs for what it values to protect. Turkey's articulated moral and ethical motivations, which Turkey is hesitant to impose, are no match for the Assad's struggle for survival.

After exploration of each of these miscalculations, I conclude my analysis addressing two questions. In the first place, I assess the prospects of an active military intervention, with or without a coalition, on the part of Turkey. I identify three reasons why Turkey should not be enthusiastic over a unilateral intervention. These are the lack of adequate capabilities to undertake such an operation, the alarm and the counter balancing that such an operation will cause among powers anxious over the growing Turkish power, and finally, the implications of such an operation for Turkey's own Kurdish problem. In addition, I argue that due to problems associated with collective interventions, it may not be wise to intervene even as part of a regional coalition, whose members' primary concern would be promoting their geo-sectarian interests. Finally, I speculate what Turkey should expect in the long run from the internal conflict in Syria, which is now turning into a Lebanon style civil war.

1. INVESTING TOO MUCH CONFIDENCE IN ASSAD

When the Arab Spring eventually reached Syria in the Spring of 2011, Turkey's initial reaction was to cooperate with the regime. Turkey relied heavily on Bashar al-Assad, the President of Syria and one time close ally of Turkish Prime Minister Tayyip Erdogan, and his readiness and willingness, and perhaps capacity to implement political reforms that would put the regime on a democratic path. Quite reasonably, Ankara used diplomatic channels to convince Assad before the crisis spiraled out of control. Turkish Prime Minister, Tayyip Erdogan strongly believed that his personal relations with Assad, whom he called "brother Bashar," and the family diplomacy that was going on for some time between two countries will allow him to steer Assad in a positive direction. Erdogan dispatched his National Intelligence Chief to Damascus to persuade Assad accepting a road map toward the democratization of Syria (Cebeci and Ustun, 2012). According to some accounts, Turkish Foreign Minister Ahmet Davutoglu after a number of visits to Syria between April and late summer gained some concessions for reform and even handed over public statements drafted by the Turkish Foreign Ministry to Assad for his delivery to Syrian public (Phillips, 2012a).

However, instead of heeding to Turkish prescriptions, Assad chose to suppress peaceful protests with ferocious violence. At the time, why Assad acted disproportionately, turning a peaceful protest into a self-made tragedy did not appear rational. However, Assad's behavior cannot be understood independent of the context or the domain under which he perceived himself. This requires seeing how Assad framed or perceived the uprising as a threat to his survival.

Prospect theory, an approach that explains how people react and make decisions under conditions of risk may help us understand not only why Assad acted the way he acted, but at the same time why Turkey might have taken Assad's rebuff to implement reforms as an offense (Kahneman and Tversky, 1979; Tversky and Kahneman, 1981; Levy, 2003; Taliaferro, 2004; McDermott, 1998; Mercer, 2005).¹

Prospect Theory

Prospect theory begins with the assumption that people are loss averse, which simply means that losses are so painful that people hate losses more than the satisfaction they draw from equal gains. In addition, prospect theory asserts that decisions are not made in isolation of context. This suggests that the decision-making environment has considerable impact on perception of the situation and the choices made. When faced with risky choices, individuals assess the situation in relation to a reference point or a background condition, according to which they code the impact of an outcome on their welfare as loss, gain or neutral. Since loss

---

¹Prospect theory is an individual decision making approach developed as an alternative to rational choice models, which assume that individuals are goal oriented and thus seek to maximize benefit and minimize costs by choosing the option with the highest probability of occurrence. Systematic violations of utility maximization have convinced the framers of the prospect theory to assert that individuals do not act according to the premises of rational choice models. Instead, decisions are highly influenced from the context in which the decision makers operate. More precisely, individuals' propensity towards risk will be conditioned according to whether the individuals perceive their situation as a loss or gain. In addition, prospect theory contends that severe limitations on individual faculties make it highly unrealistic to expect individuals to assign probabilities to varying outcomes in a calculator fashion. For detailed accounts of prospect theory see Daniel Kahneman and Amos Tversky, "Prospect Theory: An Analysis of Decision under Risk," *Econometrica*, 47: 2, March 1979, pp. 263-292; Amos Tversky and Daniel Kahneman, "The Framing of Decision and the Psychology of Choice," *Science, New Series*, 211, no. 4481 (January 1981) 453-458; Jack S. Levy, "An Introduction to Prospect Theory," *Political Psychology*, 13, no.2 (Jun 1992): 171-186; Jack S. Levy, "Applications of Prospect Theory to Political Science," *Synthese*, 2003, 135: 2; Jeffrey W. Taliaferro, "Power Politics and the Balance of Risk: Hypotheses on Great Power Intervention in the Periphery," *Political Psychology*, 25: 2, 2004, pp. 177-211; Rose McDermott, *Risk Taking in International Politics* (Ann Arbor: The University of Michigan Press, 1998); Jonathan Mercer, "Prospect Theory and Political Science," *Annual Review of Political Science*, 8:1, 2005, pp. 1-21.

aversion assumes that individuals do not like losses, prospect theory predicts that a decision maker will be more risk acceptant to avert losses. Loss aversive behavior is highly influenced from endowment effect, which means that people value goods in their possession more than goods yet to be acquired.

Three additional cognitive procedures require attention to fully understand why Assad refused to act along the Turkish plan to resolve crisis through implementation of democratic reforms. These are anchoring, escalation/commitment over sunk costs and analogical reasoning. Anchoring and escalation over sunk costs are natural consequences of aversion to losses. Anchoring simply is initial fixation on a past decision or one aspect of a decision, which heavily influences subsequent choices. The outcome is inability to make adjustments to a misjudgment. Escalation or commitment over sunk costs, a natural result of anchoring, suggests obsession with recouping or salvaging costs incurred in the past as a result of a particular course of action that can no longer be reversed by any current or future course of action.

Analogical reasoning is another cognitive procedure, which involves surface comparison of incoming information with past experience or knowledge (Tversky, 1974, Tversky and Kahneman, 1974). Once the decision makers find a match, they use the similar case to simplify the complexity of the situation and come up with a solution. This judgmental heuristic usually involves exaggeration of similarities and underestimation of differences between different events and categories.

The Implications of Loss Aversion for Assad's Choices

What are the implications of these assumptions for the failure of Turkish policy makers to accurately anticipate why Assad behaved the way he behaved? When the early protest movement emerged in Syria, there were two potential alternative courses of action in front of the Assad regime: implementing desired reforms to satisfy the demands of the protesters or suppress the protests as the regime had always done. As noted earlier, retrospectively, the first option should have been the most optimal strategy at least from the perspective of a rational mind. However, that is not probably how Assad or anyone else operating under the perception of loss aversion would have behaved.

To understand why Assad made the choices he made demands in the first place to identify circumstances and background conditions that oriented Assad to

frame a peaceful protest more threatening than it probably was.² Two background conditions are relevant in this case. The first is the overall position of Syria in international community. The second is the wave of uprisings all over the Arab world.

Without going too far in history, a glimpse at the relation of the Assad regime with the rest of in the of the period of 2000s demonstrate that the Syrian regime remained on the gray area of the axis of evils, a concept coined by the administration of George W. Bush to classify Iran, North Korea and Iraq as the US enemies in the post 9/11 international world. It had to struggle with mounting pressures from the West because of its support for terrorism and its Lebanese policy. Syria consistently occupied a high-ranking on US list of countries supporting terrorism for its close relations with Hizzbollah and Hamas. In addition, its close ties with Iran were sufficient to make Syria an outlier by association. It barely averted an invasion similar to Iraqi invasion by the US, which accused Syria for harboring insurgents and terrorists destabilizing Iraq (International Crisis Group [ICG], 2009). The US along with its European partners had already imposed several sanctions on the regime.

In addition, Syria was under heavy pressure from the international community for destabilizing Lebanon. The country was even implicated by the UN for the involvement of the Syrian intelligence service in the assassination of Rafik Hariri, the former prime minister of Lebanon in 2005. Thus, for much of the period, the regime was isolated and occupied a marginalized position, with Turkey being as the only country it could rely on and use as an outlet to the world (Bishku, 2012; Worth 2009; Phillips, 2012b).

Only in this context is it meaningful to understand why and how Assad coded peaceful protests as loss and a threat to his survival. The uprisings in the Arab world put Syria in a precarious situation. Assad regime could follow the example of Green Revolution, which earlier confronted Iran after 2009 general elections, and avert a revolution or get caught in a course that eventually led to the tragic downfall of Zine el Abidine Ben Ali in Tunisia, Hosni Mubarak in Egypt and later Muammar Qaddafi in Libya.

The forty years of Baath Party control first under his father, Hafiz Assad, and another eleven years under his rule should have created a strong endowment effect

---

² Nothing in this analysis should imply a bias in favor of autocratic governance of Assad and his brutal policies that eventually led to the transformation of a peaceful protest into full scale civil war.

in which Assad and his ruling coalition truly internalized the idea that they were the true owners of Syria. In such a mindset, any implication of loosening Assad's control was likely to have been registered as a loss and thus perceived as a threat to a personal possession, which warranted a harsh retaliation.

However, the inability of Assad to contain protests through coercive measures only served to induce more risk acceptant strategies. Anchoring his decision on averting a loss and ensure survival, only entrapped Assad to preserve a failing course of action. Despite mounting evidence that his approach was only deteriorating his prospects of remaining in power, commitment to sunk costs put the regime into an irreversible path. Each action to salvage past losses further compelled Assad and the regime to adopt extreme measures to recoup those losses. The threshold of the sanity was crossed once the regime rolled its tanks into urban areas and bombed entire neighborhoods without regards to civilian life (ICG, 2012).

The readiness of Assad to engage in air operation that brought down Aleppo to rubbles clearly demonstrates how he perceived the protests a life and death situation. It is also likely that Assad's reaction was under heavy influence of analogical reasoning, only inducing more risk acceptant behavior and convincing Assad to cling on power harder than ever before to avoid the fate of Saddam Hussein, ex-leader of Iraq, Mubarak, and Qaddafi at best Slobodan Milosevic, ex-leader of Serbia, facing a trial for committing crimes against humanity.

Turkey's Projected Gains and Commitment to Recouping Unrealized Expectations

Viewed in this context, the most critical reason for miscalculation of Turkey was failing to discern or anticipate the construal of the situation from the perspective of the Assad regime. Turkish policy makers and Assad regime were looking at the same picture but seeing two different images. And the failure of Turkish policy makers to predict that Assad had a much more serious problem than having to worry about fulfilling the expectations of Turkey, led to erroneous conclusions and overly confident predictions and projections.

For Turkey, the wave of democratization presented one in a lifetime opportunity to establish ties with the people of the Middle East at societal level. The opening up of the regimes would be the removal of one of the most formidable barriers in front of achieving the vision set for Turkey in its strategic doctrine, which instructed strengthening of ties with regional countries at all levels. With a little bit of conservatism and emphasis on social equality and justice, Turkey could have multiplied its influence and established stronger presence in the region.

Geopolitically, assuming an influential role would be the realization of Turkish Lebensraum, an idea that had kindled Turkish imagination for some time. Syria after Iraq would allow Turkey to expand its economic, political and diplomatic boundary further into the South, creating a vast area and population waiting to be reshaped along Turkish nostalgia of a past recreated in the future. Therefore, Turkey might have treated Assad's resistance as an obstacle to the realization of these aspirations.

This suggests that if Assad had coded the protests a loss, Turkey might have equally perceived itself facing a loss situation for the refusal of Assad to deliver the expectations of Turkey. Perhaps, this is the reason why the resistance of Assad to influences from Turkey was considered to be outrageous. When Turkey realized that it did not really have much leverage over Assad, it became the most vocal critique of the regime openly calling Assad to step down, declaring him outlaw and illegitimate (Tharoor, 2011; Phillips; 2012a).

This is when Turkey switched gears and followed a course that relied on different actors in its campaign to promote and facilitate the removal of Assad. These actors were the opposition, the relevant international actors, more specifically Turkey's NATO allies and finally Turkey itself. An examination of the performance of Turkey to influence each of these actors to bring the regime down demonstrates that Turkey might have pitched its expectations higher than each of these groups were capable or willing to deliver.

2. INVESTING TOO MUCH CONFIDENCE IN OPPOSITION

Turkey did not invent the protest neither the opposition in Syria. Both are the result of the incompetent and oppressive policies of a 40 year regime. However, after withdrawing its support from Assad, Turkey hedged its bets on the opposition by taking an active role in its unification and hosting conferences attended by what is called the Friends of Syria. The record and composition of the opposition in comparison to Assad's ruling coalition demonstrate that Turkey might have actually expected more than the opposition could have delivered. In addition, Turkey might have underestimated the control of Assad on key institutions and his ability to successfully manipulate the institutionalized sectarian divide to solidify his support among his core supporters. To see this miscalculation one has to see how the logic of political survival operates.

The Logic of Political Survival

Survival instinct is the essence of politics. And this instinct works two-ways; both for the leader and the groups who support the leader. The logic of political survival states that all leaders remain in office as long as they retain the support of their winning coalition - the group of people who have the power to break and make leaders (Mesquita et. al. 2002; 2003). In all regimes, leaders have resources at their disposal, which they use in order to maintain their coalition. The coalition continues to support the leader as long the leader produces outcomes that serve their interests.

The ability of a challenger to successfully challenge a leader will depend on how successful the challenger persuades enough members of a leader's winning coalition over the structure/composition of an alternative allocation. In other words, the success of a challenger depends on the ability to credibly convince enough supporters from a leader's winning coalition that they will be better off departing the winning coalition and joining the challenger. If the challenger can form an alternative winning coalition the leader loses his/her winning coalition and the challenger replaces the incumbent. A leader thwarts a challenge if s/he either retains a winning coalition or prevents the challenger from assembling a winning coalition.

Assad and Syria are no exception to the logic of political survival. Plainly stated, these assumptions suggest two things. In the first place, Turkey seems to have underestimated the control of Assad over his winning/ruling coalition. By extension this means that Turkey had also underestimated the weakness of the opposition to construct an alternative winning coalition or attract enough defections from Assad's winning coalition to credibly challenge the regime.

The Logic of Political Survival for Assad's Ruling Coalition:

Viewed in this context, much of the reason for the failure of the opposition to develop into a credible challenge to Assad's regime was its inability to establish a broad base or a new winning coalition. However, the ability of the opposition to build such a coalition was realistically limited. Opposition was and has remained inorganic, fragmented and shared little in common. The main opposition was the Syrian National Council (SNC), an umbrella group dominated by the country's Sunni majority, including Islamist groups like the Muslim Brotherhood (BBC, July 2, 2012). The SNC was created in Istanbul and has recently been replaced by Syrian

National Council for Opposition and Revolutionary Forces to placate concerns of the US (Dehghanpishch, 2012).

Regardless of the brutality of the regime and the legitimacy of the aspirations of the opposition, lack of an identifiable and agreeable leadership, a unifying goal and motivation, a platform and a discourse to expand their power base, and an institutional structure to coordinate their actions deprived the opposition from both political and military support that they desperately needed. Yet, the most important obstacle of all was that not everybody shared the objective or embraced the idea of seeing Assad removed from power. If anything, until summer of 2012 the opposition remained as a peripheral and rural movement having little or no connection with Damascus and Aleppo, two major political, economic and cultural centers of Syria, where much of the population is concentrated (Koran, 2012a).

Some ethnic and religious minorities specifically Alawites, Durzis and Christians, including prosperous urban Sunni Arabs, who were among the countries most privileged groups and who were by implication among Assad's winning coalition, did not see any reason to abandon Assad and join the opposition. If anything, these groups felt a threat to their survival from any potential regime change as intensely as Assad. These concerns, in turn, made them especially minorities (Alawites, Durzis and Christians) more susceptible to manipulations and agitations by the regime that any potential regime transformation would lead to circumstances analogous to the fate of Sunni Arabs in Iraq, which lost their privileged position after the removal of Saddam Hussein (Phillips, 2012c; Badran, 2011). These fears created additional incentives to solidify behind Assad, who was able to frame the uprising as an act of terrorism with a sectarian agenda conspiring to disrupt the harmony of the multi-ethnic and multi-religious character of Syrian society with support of external powers whose goal was to turn Syria into another Iraq through occupation and colonization.

The ability of Assad to use ethnic manipulation was most visible when Assad withdrew Syrian troops from areas with high Kurdish concentration and left the control of the region to pro-Kurdish parties, the Democratic Union Party (PYD) and the Kurdish National Council (KNC), allied to Kurdish Workers Party (PKK), Turkey's arch enemy. Ironically, just in 2004, Assad had applied the same brutal force against Kurdish protesters (Economist, August 18, 2012).

The concern of the most influential groups with survival and their refusal to join opposition had some serious (detrimental) consequences for the ability of the opposition to successfully challenge the authority and legitimacy of Assad. First and

foremost, the lack of support from these groups prevented an erosion of Assad's rule from inside. Support from these groups was essential to not only undermine the legitimacy and moral foundation of the regime, but at the same time break regime's resistance to uprising. In addition, it deprived the opposition from having access to necessary military and non-military supplies and resources that would allow the opposition to credibly challenge the power and control of Assad on key institutions, most notably, the military and the intelligence. Also, it prevented the opposition from developing a universal platform, leaving the opposition with a marginal outlook. The domination of the opposition by the pro-Islamic factions closely associated with Muslim Brotherhood not only repelled more neutral and liberal groups such as Kurds but at the same time made the US and the West ambivalent and cautious in their support for the fear that the uprising might be taken up by extremist groups such as Al-Quida.

Therefore, the attempt to reorganize the opposition under a new banner called the National Coalition for Revolutionary Forces and the Syrian Opposition (NCRFSO) as a result of pressures from the US and Arab countries should be understood within the context of the logic of political survival (Erlanger and Gladstone, 2012). Although the goal for the replacement of SNC with the National Coalition was explained to create a cohesive, reliable and accountable actor, the concern with forging a more-broadly based platform is influenced primarily from the motivation to create incentives for the members of Assad's coalition to abandon the regime and join the opposition.

However, apart from lacking a broad base moral and political support, the opposition for the most part lacked necessary and credible means to pose a serious threat to Syrian military forces over which Assad had total control. Unlike Libya, for instance, where there were large splits in the military or for the same reason unlike Egypt, where the military preferred to remain neutral, much of the Assad's close to a half a million-troops and especially top ranking officials, who are mostly from Assad's Alawite sect are still in place and remain loyal to him. Despite expectations that there would be mass defections, these expectations were barely met and remained limited to only low-ranking officers. The estimated number of defections from the military has remained at most 50,000 without arsenals and a command and control structure to be a credible counterweight to Assad's power (Phillips, 2012c; Koran 2012b).

Again, the weakness of the opposition in this respect was mostly due to ambivalence on the part of international community, which was not sure whether to

provide arms that the opposition desperately needed (Perthes, 2012). As early as March 2011, French Foreign Minister Allain Juppe made France's position against arming opposition clear insisting that that the action would trigger a civil war in Syria, which is highly fragmented along ethnic and religious lines (RFI, March, 15, 2012). Even the US against its initial enthusiasm and support for the opposition, by the end of October 2012 became a vocal critique of the opposition. The US concerns were explicitly articulate by Hillary Clinton, who rejected the Syrian National council as the legitimate voice of the people of the Syria and insisted on the formation of a more representative and inclusive coalition (Quinn, 2012).

Saudi Arabia and Qatar, who had been playing an active role in the crisis, provided some small weapons through Turkey yet conditional upon the approval of the US (Worth, 2012). As a result the opposition was armed just enough to prevent them from being crushed altogether. Even Turkey, which was so vocal over its support for the opposition, has refused to provide military supplies to the opposition, at least officially.

Thus in as much as failing to see the logical of political survival operating for Assad, Turkey might have discounted the weakness of the opposition in mobilizing into full scale popular revolution. As a result, the opposition could not develop into the formidable political and military force that Turkey would have expected.

The question here is why Turkey failed to see the weakness of an opposition that was organized by Turkey. Probably, Turkish policy makers were susceptible to a cognitive bias resulting from the kind of analogical reasoning at work for Assad. The surface similarities between successful uprisings elsewhere in the Middle East and North Africa were blown out of proportion misleading Turkey to be overly confident that Syria would be no exception to the pattern that the entire Middle East was going through. Viewed in this context, the primary expectation on the part of Turkish foreign policy makers might have been the transformation of the protest movement into a mass movement of the kind observed in Egypt and Tunisia, where the mass mobilization for reform would grow into a formidable force causing the regime to retreat and transfer the power to some sort of an entity taking responsibility for democratic transition.

In addition, Turkey might have calculated that once there was a structural movement on ground, it would be impossible for the West to ignore the plight of the Syrians. Possibly misled by Libyan analogy, Turkey might have calculated that once a viable and effective alternative to Assad regime is formed the international community would follow suit in funneling aid and military support including an

imposition of a no fly zone which would help the opposition to resist assaults from Assad's regime and launch their operations.

3. INVESTING TOO MUCH CONFIDENCE IN INTERNATIONAL COMMUNITY

And this is where Turkish policy makers seem like to have made their third bad bet. Turkey's NATO allies were nowhere close to the vision of an outside intervention held by Turkey. Indeed, quite contrary to the expectations of Turkey, the international community (read primarily the US, because an international intervention of any kind without the US approval and contribution is unrealistic) refrained from displaying any commitment that would put them under any direct obligation. And the composition of the opposition, which has been discussed above, was not necessarily the greatest of all concerns for the reluctance of the US and other NATO members primarily France and the Great Britain. If anything the composition of the opposition served as a good excuse to keep the West out of Syria (Associated Press, November 14, 2012).

Yet, Turkey kept its hopes alive over the materialization of some sort of military intervention, at least entertained the idea of creating a no-fly-zone or a humanitarian corridor despite the mounting evidence that none of these may ever happen. Two primary reasons seem to account for the optimism of Turkey over the prospects of an intervention.

Libyan Analogy Sets a Bad Precedent

In the first place, Turkish policy makers seem like to have committed a similar kind of analogical fallacy committed by Assad. If Libya served as a confirmation of Assad's fears, it served as a bolstering case for Turkey to develop high expectations from its NATO partners to deliver an intervention similar to the one conducted against Qaddafi. Turkish expectations are more likely to have been biased by the arbitrary similarities drawn between Libya and Syria without consideration to factors that distinguished them from each other. What Turkey could not see was that Syria was not Libya. And even if a comparison between Libya and Syria had been warranted, this comparison would discourage rather than encourage the materialization of an intervention (Vivienne, 2012).

Libya analogy was wildly misleading in two ways. In the first place, the reason why NATO intervened in Libya and would not in Syria is similar to why the US

intervened in Iraq but not in North Korea over the weapons of mass destruction. Weakness invites aggression and if Libya in military terms had any capability to put NATO at any risk, it probably would not have happened. On the other hand, Syria had much more formidable military capabilities than Libya. Recent arm transfers from Russia have allowed Assad to improve its ability to inflict considerable damage in the case of an attack. The regime also commands the support of a military concentrated by Alawites, who so far have demonstrated the determination to defend the regime at any cost. A substantial amount of chemical weapons capabilities retained by the regime, which should not come as a surprise if Assad utilize should regime find itself on the ropes is another discouraging factor for the realization of a foreign intervention (Nerguizian, 2011). Finally, in addition to Syria's own arsenal, Russia's willingness to support Syria has acted as another major deterrent against a potential NATO operation. Russia has stepped up to deter any future intervention and this time it would not resemble to the kind of fiasco and setback Russia suffered against NATO in Kosovo (Koran, 2012b).

This does not mean that NATO lacks the capacity and capabilities to undertake a military operation against Syria. Syria is not a match for the military preponderance of NATO. However, the more appropriate question would be at what cost and whether NATO countries have the willingness and domestic tolerance of undertaking the costs of such an operation. The costs of an operation against Syria will be much greater than the costs of an operation undertaken against Libya (Koran, 2012b). Even then it was not so easy to neutralize Qaddafi's relatively weak and archaic military capabilities. Indeed, Libya might have even had an adverse impact on the likelihood of an operation by inducing risk aversion to a subsequent operation whose costs may not be worth the benefits.

Misreading the US Diplomatic Support

The second major reason for failure of Turkey to see that a military intervention of the kind conducted against Libya was not going to materialize was the misinterpretation of the US diplomatic support. Each display of public sympathy for the suffering of the Syrian people and statements by the US administration, such as the ones issued by Hillary Clinton and Barak Obama from time to time that Assad must go, created bursts of optimism without being considered in relation with the US administration's so called Obama Doctrine, which essentially asserted that the US would not be involved in any conflict unless the issue posed a direct threat to the US interests (Sharp, 2012 ; Shanker and Cooper, 2011 Wilson and Warrick, 2011)

Yet diplomatic support was nothing more than the occupation of a position without necessarily implying commitment to an obligation. As long as it did not involve any action, it was a cost effective way of occupying a morally high ground at a time when the US administration has seriously prioritized domestic problems resulting from the economic recession, enormous debt burden and the strain of two major wars on the US military. Thus, President Obama's next administration will seriously scale back from some of its international commitments. This shift will be more visible once automatic deficit reduction measure under the Budget Reduction Act of 2011 takes effect. The measures require roughly \$54.7 billion cut a year from U.S. defense spending (Palette, 2012).

This does not mean that the US will completely ignore the crisis or withdraw to an isolationist course. Instead, the US is more likely to prefer a strategy of offshore balancing or what is now diplomatically called leading from behind, which essentially means protecting and advancing the US interests by contracting its desire to check potential threats from hostile states to favorable regional powers. This strategy is a cost effective way of casting weight from distance and maintaining great power superiority without having to worry about or take the risk of being drawn into unpredictable regional blunders such as Iraq and Afghanistan that pose the risk of jeopardizing overall American dominance (Walt, 2011).

In addition, an intervention that has the slightest possibility, which in the case of Syria is quite large, to turn Syria into a Sunni-Iran or a second post for Muslim Brotherhood is simply not going to happen. Indeed, as discussed above, this was one of the reasons for the ambivalence of the US administration towards the opposition.³ The administration is unlikely to act in a way to jeopardize the security of Israel. Realistically, an unstable Syria is always preferable to a stable Syria with a government that has the opportunity and willingness to pose a serious threat to the security of Israel and especially when the opposition openly articulates its enmity of Israel. The first act such a regime first and foremost would do is to make an attempt to regain the control of Golan Heights to create a rally effect and establish its legitimacy in the public perception (Hage, 2012).

---

³ Indeed, along Assad's domestic supporters, the US and the European publics were among the primary audiences of regime's manipulation of sectarian fears and the risk of an Islamic takeover. Such fears with enough concessions, potentially over the status of Golan Heights, a strategic Syrian territory under Israeli occupation, can be expected to neutralize the US and the West through the cultivation of Israeli support based on the premises that my enemy's enemy is my friend. If Assad could credibly convince Israel that the latter would be toasted between an Egypt under the control of Muslim Brotherhood and its cloned government in Syria after the collapse of his regime, he could extend its expiration date well into the future.

Thus, the US and NATO have resisted so far to be chain ganged (being drawn into an unwanted war by an ally) into Syria by Turkey and have instead insisted on a policy of leading from behind, which is really another way of passing the buck to Turkey and to some extent Saudi Arabia and Qatar. Given the degree of activism and enthusiasm displayed by Turkey in ousting Assad, one would reasonably expect Turkey to be the most relevant and appropriate power with the opportunity and willingness to deliver what others could not. The question is whether Turkey has the appetite to put together an intervention with or without the support of the countries in the region?

So far, Turkey has resisted this temptation. Indeed, Turkish policy makers have strictly ruled out any direct involvement that is not backed by a UN Security Council mandate, which in essence, given the large looming Russian and Chinese veto means that Turkish policy makers are more realists and pragmatic in practice than in speech (al-Arabia News, September 10, 2012). A discussion of whether Turkey is going to intervene or not is going to be held below, but it is important to note that regardless of how liberal Turkish policy makers may sound on their insistence of the moral and ethical imperative of intervening in Syria, their realist calculations have persuaded them to refrain from the kind of direct intervention that Turkey has been lobbying.

4. INVESTING TOO MUCH CONFIDENCE IN TURKEY'S ABILITY TO PLAY A DECISIVE ROLE

However, the realism and restraint displayed by Turkey is a symptom of a serious problem. It highlights the fourth strategic miscalculation that Turkey has committed so far in its Syrian policy. It points to limitations on the capacity of Turkey to influence and mobilize international actors, including Turkey's NATO allies and other international organizations to adopt Turkish position. In addition, it reveals the limitations on the ability of Turkey to exercise coercive diplomacy.

Leadership Gap

In the first place, the kind of collective international intervention that Turkey has been struggling to mobilize requires a type of international leadership that integrates structural, entrepreneurial and intellectual leadership (Young, 1991). Structural leadership involves translation of material possessions into bargaining leverage over the issues at stake. The entrepreneurial leadership entails the use of ideas and negotiation skills to influence the manner in which issues are presented in

the context of institutional bargaining. It requires formulation of mutually acceptable deals that yields beneficial outcomes for all. Intellectual leadership, on the other hand, relies on the power of ideas to shape the way in which participants in institutional bargaining understand the issues at stake. The leader attempts to reorient thinking of the participants over available alternatives to induce them to come to terms with demands of the issues in question.

However, as the discussion of the preceding section has demonstrated, there were serious limitations on Turkish ability to play any of these roles to mobilize international actors. Turkish efforts to mobilize international organizations including the UN and primarily NATO have failed badly.

It should have been clear to Turkey at several occasions that it had limited capacity to set the agenda, and enlist support for the reaction envisioned by Turkey. The first one was right after the shot down of a Turkish surveillance plane by Syrian forces over or near the Syrian airspace. After the incident, Turkey acted quickly in calling NATO for an emergency meeting to discuss the situation under the Article 4 of the North Atlantic Charter on the justification that its security was threatened. Despite the fact that Turkey's allies characterized the incident as "a brazen and unacceptable act", no concrete action or decision for collective action was taken (Sly, 2012; Schmit, 2012). The second time, Turkey requested such a meeting from the NATO was when a stray shell fired from Syria dropped to the Turkish side of the border killing five Turkish citizens. NATO's response to this incident was not quite encouraging from an alliance claiming to be sharing Turkish concerns. The alliance was expressing the desire for Turkey and Syria to find a way to stop escalation of tensions (Reuters, October 9, 2012).

The situation in the UN Security Council was even less hopeful. Strong Russian and Chinese opposition, aside from blocking the materialization of a Security Council mandate of any kind including a humanitarian assistance for the growing human tragedy of 120,000 refugees, made it even hard to obtain a resolution condemning Syria's shelling of Turkey (Nour and Lauria 21011; Lynch, 2012). Finally, the recent replacement of SNC, which was facilitated and organized in Istanbul, with the National Coalition for Revolutionary Forces and the Syrian Opposition under the tutelage of the Arab League in Doha, Qatar was symbolic of the gap between what Turkey aspires to be and what it can realistically deliver.

None of these analyses should be understood to imply that Turkey is weak or not an important regional player. What they precisely mean is that the scope and the size of the intervention advocated by Turkey was one that even the US or any

other major power would have difficulty in mobilizing. Being a dynamic power with the ability to forge beneficial trade relations and occupying a moral position that inspires masses is one thing and projecting power and exercising influence in different forms at global scale is another.

Exercising Coercive Diplomacy in a Situation of Asymmetric Motivations

Along the same lines, Turkey might have also overestimated its capacity to convert its capabilities into kinetic force; make its wishes realized and produce the effects it wanted to produce. As noted earlier, once Turkey realized the limitations on its ability to persuade Assad diplomatically, it replaced its policy of reliance on soft power (getting others want you want using attraction rather than coercion) with compellence and coercive diplomacy. This strategy involved heavy reliance on the use of threat of punishment and/or limited force short of full-scale military operations to persuade Assad to stop its violent crackdown on the opposition and transfer the power to a transition government preferably to one led by the Sunni Vice President Farouk Al-Sharaa (Milliyet, October 7, 2012).

Yet despite the centrality of threats and military preponderance to coercive diplomacy, Turkey might have underestimated the impact of several contextual factors essential to successful exercise of coercion, including the coercer's magnitude of demand(s) made on the opponent, the magnitude of the opponent's motivation not to comply, and whether the opponent treats the threatened punishment to be sufficiently credible (George 1991; 1994). All of these contextual variables, however, favored Assad and strained the ability of Turkey to induce Assad along Turkish demands.

The first two variables simply underscore the relative value of the issue and the degree of commitment on the part of each side including the willingness and readiness to attain or retain what is at stake. For the kind of coercive diplomacy adopted by Turkey against Syria to work first and foremost, the asymmetry of interest should have been favoring Turkey. A closer inspection of motivations of Turkey demonstrates that for the most part the articulated interests for Turkey were too abstract involving the promotion of some normative values. Publicly, Prime Minister Erdogan and other high rank officials made a moral case insisting that it was unacceptable to standby and idly watch Assad massacring innocent people. Other commentators have emphasized a loss aversive reaction on the part of Turkey in which the goal was to prevent Syria turning into another Iraq, where Turkey would have to watch the rise of second Kurdish entity on its southern flank (Phillips, 2012a).

Regardless of how compelling these justifications were, they are by no means as compelling as the existential threat felt by the Assad regime. Insisting on a leader to step down does not leave any room for negotiation and compromise. When Turkey declared Assad illegitimate and demanded his departure, Prime Minister Erdogan, gave Assad every reason to cling on to power. Turkey might not have realized that asymmetry of interests created a much stronger motivation for Assad to resist threats from Turkey and thereby undermine the successful application of coercive diplomacy.

Furthermore, the sheer military preponderance is not sufficient to give credibility to a threat. It is the relative balance between the value/utility of the demand and the degree of sacrifice a coercer is ready to make to ensure compliance. In other words, it does not matter how many tanks, planes and troops you can deploy on the border. What matters is the circumstances under which they are most likely to be put into use. The commitment of Turkey to carry out the threats that it had been promising was tested when the Turkish surveillance plane was shut down in the summer of 2012. Under inherently credible threats, the situation should have created an opportunity that Turkey could not miss (Reuters, July 9, 2012; Economist, July 7, 2012). A stronger opportunity presented itself in early October when Syrian fire hit Turkish property killing five Turkish citizens (Hurriyet Daily News, October 5, 2012).

Why did Turkey not recognize that the interests at stake were much greater for Assad than for Turkish policy makers? There is the possibility that Turkey might have been misled by the memory of the successful outcome of coercive diplomacy exercised against Hafiz Assad, the former president and father of Bashar Assad, to compel Syria to expel Abdullah Ocalan from Damascus in late 1998 (Bishku, 2012). This event might have encouraged Ankara to become overly confident that the threat of the use of force will work again forcing Assad into capitulation. However, Turkey has failed to see that it was pursuing an ambitious objective that this time went beyond Turkey's own vital interests. Giving up Ocalan and giving up power are not even comparable. In the Ocalan case the motivation of Turkey was far greater than that of Syria. This time, son Assad had much more existential reasons to resist Turkish pressures.

5. SUMMARY AND CONCLUSION

Explicitly, these analyses demonstrate that Turkey has made some serious miscalculations in its handling of the crisis in Syria. Each instance points to the gap

between Turkey's desire and sense of high self-esteem to play an active role and what Turkey can practically and realistically deliver. In addition, each instance demonstrates the absence of an elaborate or systematic and sophisticated approach and decision-making structures. These weaknesses discouraged rigorous assessment of incoming information, accurate identification of intentions and measurement of capabilities and interests of various actors. Predictably, these errors inhibited development of effective strategies in congruent with tangible and intangible capabilities. As a result, the foreign policy output demonstrated an impulsive instantaneous reaction to events as they progressed.

For the most part Turkey expected someone to deliver something for Turkey. In the case of Assad, not enough attention was paid to the concern of the regime with political survival. If this had been taken into account, it would have been easier to see why Assad would not leave without a fight. The same error was made while investing too much trust in the opposition, which misled Turkey not to recognize that the logic of political survival will further solidify support for Assad from his ruling coalition. The same degree of high expectation was invested in international community, specifically NATO, which neither shared the desire nor the vision to undertake an operation of the kind entertained by Turkey. A foreign policy of the kind advocated by Turkey cannot be conducted first by relying on NATO and the US if it suggests autonomy. Nevertheless, despite the enthusiasm found in Turkish rhetoric, when the opportunity presented itself first when the Turkish plane was shot down by Syrian forces and later when stray shells by the Syrian military hit Turkish territory, Turkey only made a lot of noise instead of capitalizing the opportunity.

Two interesting questions arise from the analyses of these strategic miscalculations. The first is what to expect from Turkey's Syrian policy, more specifically whether Turkey will intervene or not. The second is what Turkey should expect from the crisis in Syria. Certainly, these miscalculations leave Turkey with serious reputational costs for failing to deliver the promises advanced in strong Turkish rhetoric. And the crisis is most likely to have negative consequences for the prospect of exercising the regional influence of the kind that Turkey enjoyed with Syria in the pre-crisis period. The policy reversals displayed by Turkey are bound to remind other countries in the region to be mindful of relative gains concerns advanced by realist thinking and be wary of growing Turkish power.⁴

---

⁴ Concern with relative gains arise when actors who would both benefit from cooperation in absolute terms start calculation how much the other side would accrue relative to how much they achieve from cooperation and how they will use the extra gain at their expense in the future.

However, it is highly unlikely for a number of reasons that reputational concerns will induce Turkey to act unilaterally or with a coalition of regional countries. Essentially, Turkish foreign policy makers despite the overwhelming tone of humanitarianism present in their rhetoric are essentially realists. A military intervention without the support of the US military, intelligence and logistic capacity is fraught with peril. Therefore, it should be clear to Turkish policy makers that if NATO, whose members' combined defense spending comprises over 70% of world defense spending, is not confident in its capacity to stage a successful intervention, Turkey should not either.

Capability gap should not be the only issue of concern. A unilateral intervention will certainly alarm many internal and external actors wary of relative growth in Turkey's power (Cebeci and Ustun, 2012; Economist, April 14; 2012). Therefore, such a move by Turkey is very likely to be perceived as aggressive, expansionist and hostile instead of purely humanitarian.

An intervention will at the same time complicate things for Turkey over Kurdish issue both inside and outside Turkey. Indeed, Syria has already manipulated the issue. Turkey now faces another Kurdish entity on its southern flank, after Syria pulled its military from areas highly concentrated by Syrian Kurds.⁵ Consideration of this development as a threat to its perception may induce Turkey to act alone to eliminate this entity from developing into a potential autonomous government or persuade the Syrian insurgency to do this for Turkey. Either way, Turkey will find it difficult to reconcile its Kurdish policy with the moral justification advanced for the removal of Assad. The Kurdish issue is also a candidate to strain relations with the Kurdish Regional Government in Iraq, which is disgruntled with the Turkey's Kurdish policy in Syria. Finally, the degree of activism over an issue internal to Syria, at least legally, will leave Turkey entirely vulnerable in the future to interventions from outside that Turkey can no longer insist to be an internal issue.

Can the potential complications associated with a unilateral intervention be averted through a collective intervention undertaken by a coalition of regional states led by Turkey? The problem with this alternative is that it is simply not going to happen, because of common problems associated with collective action, specifically, prisoners' dilemma, free-riding and tragedy of commons. To begin with, the lack of trust among the participants over the intentions of other participating members will

---

⁵ Despite the commitment of Turkey to removal of Assad from power, it would not be surprising to see the Kurdish issue be a solvent between Assad and Turkish policy makers.

discourage the formation of a coalition. Indeed, the collapse of the meetings between Turkey, Saudi Arabia, Egypt and Iran, a group formed by Egypt, to find a regional solution is the evidence of how much can be accomplished by a coalition of states from the region with diverse interests with geo-sectarian agendas (Hurriyet Daily News, October 3, 2012).

The lack of trust will also undermine the ability of potential members to coordinate their actions, which will prevent the coalition from acting as a unified and cohesive entity. Each potential participant is likely to be concerned with relative gains others might score at their expense. This concern will cause members of the coalition to act counterproductively to block each others' moves.

Another problem associated with collective interventions is the temptation to free riding, which often occurs when participating members are unenthusiastic about making optimal contributions necessary to undertake the burdens of a critical operation. The free riding problem is already visible from the reluctance of the supporters of the Syrian opposition to supply the opposition with necessary arms, equipment and resources. Finally, concern with national interest will motivate each actor to put its interests ahead of the interests of Syrian people. This situation, which is commonly called tragedy of commons in the political discourse, is another obstacle in front of the materialization of a collective intervention in Syria.

If Turkish policy makers are realist enough not to intervene unilaterally and if an international or regional intervention is less likely to materialize because collective action problems, what is awaiting Turkey in the years ahead? Since analogical reasoning has been suggested to be an influential decision making tool, it is appropriate to answer the question and conclude the argument using analogical reasoning. However, if one has to look for an analogy to understand the situation in Syria, none of the countries already undergone regime changes (Egypt, Tunis and Libya) are valid cases for comparison. The situation is turning more and more into a Lebanon style civil war in which the parties will engage in a protracted conflict along geo-sectarian lines. If Assad stays and is unable to restore status quo, the possibility of which has been lost a long time ago, his coalition of Alawites, Christians, Durzis and middle and upper class Sunni Muslims will fall apart. The insecurity and lack of trust especially on the part of Alawites, who perceive the situation as a matter of life and death, will eventually push Sunni factions out of the coalition with Christians and Durzis more likely to ally with the former. If this happens each side will move to their ethnically demarcated geographical zones from where they will launch attacks against each other.

Yet, while Syria is already on the way to turn into the next Lebanon, Syria is not Lebanon, either. It is a much larger bite than anybody could chew alone. In addition, Syria has a considerable degree of experience in urban warfare from its involvement in Lebanon's civil war. Turkey has great a deal of experience in fighting an insurgency as well, however, Turkey's guerrilla warfare experience is not a match for Assad's urban warfare experience.

Even if one optimistically assumes that Assad would leave soon, it will take some time for the stability to come to the country and to the region. Thus, Turkey will have to develop a strategy to deal with the instability on its southern border. One of the most serious questions that Turkey will have to consider is the implications of such a civil war on the internal stability of Turkey resulting from its restive Kurdish population. In addition, Turkey will have to consider a new framework to put its relations back on track with the countries of the region, who are likely to feel a certain degree of intimidation from the growing activism and power of Turkey. Along the same lines, Turkey's Syrian policy may put a break on the growing economic power of Turkey if Turkey's regional trade partners put a heavy emphasis on relative gains.

BIBLIOGRAPHY

AL ARABIA NEWS, "Turkey PM says no buffer zone for Syria without U.N. resolution," September 10, 2012, <http://english.alarabiya.net/articles/2012/09/01/235377.htm>.

ALEXANDER, George, *Forceful Persuasion*, (Washington: United States Institute of Peace, 1991). George, Alexander and William E. Simons, *The Limits of Coercive Diplomacy*, (Boulder: Westview Press, Inc., 1994).

ASSOCIATED PRESS, "Obama says US not ready to recognize or arm newly formed Syrian opposition group" *Washington Post*, November 14, 2012.

BADRAN, Tony, "Syria's Assad No Longer in Vogue: What Everyone Got Wrong about Bashar al-Assad," *Foreign Affairs*, March 25, 2011, p. 201.

BBC NEWS, July 2, 2012, "Guide to the Syrian Opposition," <http://www.bbc.co.uk/news/world-middle-east-15798218>.

BISHKU, Michael B., "Turkish-Syrian Relations: A Checkered History," *Middle East Policy*, 29: 3, Fall 2012.

CEBECI, Erol and USTUN, Kadir, "The Syrian Quagmire: What's Holding Turkey Back?", *Insight Turkey*, 14:2 (2012).

DEHGHANPISHEH, Babak, "Syrian Opposition Groups Strike Reorganization Deal," *Washington Post*, November 11, 2012, http://www.washingtonpost.com/world/middle_east/syrian-opposition-groups-strike-reorganization-deal/2012/11/11/eb8c52de-2c1e-11e2-a99d-5c4203af7b7a_print.html.

ECONOMIST, "Violent Times: A Worrying Escalation of Violence in Turkey's Mainly Kurdish South-East", August 18, 2012, <http://www.economist.com/node/21560603>.

ECONOMIST, "Delicate Dilemma: Turks Fret about Syria, But Few of Them Really Want A Fight", July 7, 2012), <http://www.economist.com/node/21558279>.

ECONOMIST, April 14, 2012, <http://www.economist.com/node/21552602>.

ERLANGER, Steven and GLADSTONE, Rick, "France Declares Its Recognition of New Syria Rebel," *New York Times*, November 14, 2012,

<http://www.nytimes.com/2012/11/14/world/middleeast/syria-wardevelopments.html?pagewanted=2&hp&pagewanted=all>.

HAGE, Ali Mohanad, "Islamist-in-Chief," *Foreign Policy*, November 14, 2012, http://www.foreignpolicy.com/articles/2012/11/14/islamist_in_chief?page=full.

HURRIYET DAILY NEWS, "Saudi Misses Another Regional Meeting over Syria" October 3, 2012, <http://www.hurriyetaidailynews.com/saudi-misses-another-regional-meeting-over-syria.aspx?pageID=238&nID=31560&NewsCatID=352>.

HURRIYET DAILY NEWS, "Parliament Gives Green Light to Syrian Cross-border Raids," *Hurriyet Daily News*, October 5, 2012, <http://www.hurriyetaidailynews.com/parliament-gives-green-light-to-syrian-cross-border-raids.aspx?pageID=238&nID=31713&NewsCatID=338>.

INTERNATIONAL CRISIS GROUP, "Engaging Syria? U.S. Constraints and Opportunities," *Crisis Group Middle East Report*, No. 83, 11 February 2009.

INTERNATIONAL CRISIS GROUP, "Syria's Phase of Radicalization," *Crisis Group Middle East Briefing*, no. 33, April 10, 2012.

INTERNATIONAL CRISIS GROUP, "Tentative Jihad: Syria's Fundamentalist Opposition," *Middle East Report No: 131*, October 12, 2012.

KAHNEMAN, Daniel and TVERSKY, Amos, "Judgment under Uncertainty: Heuristics and Biases," *Science: New Series*, 185: 4, September 1974, pp. 1124-1131.

KAHNEMAN, Daniel and TVERSKY, Amos, "Prospect Theory: An Analysis of Decision under Risk," *Econometrica*, 47: 2, March 1979, pp. 263-292.

KAHNEMAN, Daniel and TVERSKY, Amos, "The Framing of Decision and the Psychology of Choice," *Science, New Series*, 211, no. 4481 (January 1981) 453-458.

KORAN, Tony, "The Fate of Bashar Assad: Will He Be the Next Gaddafi or the Next Milosevic?" *Time*, January 12, 2012, <http://world.time.com/2012/01/12/is-syrias-bashar-assad-the-next-gaddafi-or-could-he-be-the-middle-east-s-milosevic>.

KORAN, Tony, "Despite Syria's Bloodbath, Libya-Style Intervention Remains Unlikely," *Time*, September 21, 2012, <http://world.time.com/2012/09/21/despite-syrias-bloodbath-libya-style-intervention-remains-unlikely>.

LEVY, Jack S., "An Introduction to Prospect Theory," *Political Psychology*, 13, no.2 (Jun 1992): 171-186.

LEVY, Jack S., "Applications of Prospect Theory to Political Science," *Synthese*, 2003, 135: 2.

LYNCH, Colum, "Russia, China Veto Third Security Council Syria Resolution," *Foreign Policy*, July 19, 2012, http://turtlebay.foreignpolicy.com/posts/2012/07/19/russia_china_veto_third_security_council_syria_resolution.

MCDERMOTT, Rose, *Risk Taking in International Politics* (Ann Arbor: The University of Michigan Press, 1998).

MERCER, Jonathan, "Prospect Theory and Political Science," *Annual Review of Political Science*, 8:1, 2005, pp. 1-21.

MESQUITA, Bruce Bueno de; SMITH, Alastair; SIVERSON, Randolph M. and MORROW, James D., *The Logic of Political Survival* (The MIT Press, 2003).

MESQUITA, Bruce Bueno de; SMITH, Alastair; SIVERSON, Randolph M. and MORROW, James D., "Political Institutions, Policy Choice and the Survival of the Leaders" *British Journal of Political Science*, 32, 2002, pp. 559-590.

MILLIYET, "Besar Esad'ın Yerine Faruq Sara Geçsin (Faruq Shara should Replace Basra Esad)," October 7, 2012, <http://siyaset.milliyet.com.tr/besar-esad-in-yerine-faruk-sara-gecsin/siyaset/siyasetdetay/07.10.2012/1607877/default.htm>.

NERGUIZIAN, Aram, "Instability in Syria: Assessing the Risks of Military Intervention," Center for Strategic and International Studies, Working Draft, December 13, 2011.

NOUR, Malas and LAURIA, Joe, "Security Council Undecided on Syria as Violence Escalates," *The Wall Street Journal*, April 27, 2011, <http://online.wsj.com/article/SB10001424052748703956904576286821378488688.html?4/26/2011>.

PALETTE, Damial, "Federal Budget Cuts Detailed Automatic Reductions Would Hit Embassy Security, Military, White House Says," *The Wall Street Journal*, September 14, 2012, <http://online.wsj.com/article/SB10000872396390443524904577651743806000520.html>.

PERTHES, Volker, "Opposition Unity Key to Syria's Future.", <http://pakobserver.net/201211/05/detailnews.asp?id=180951>.

PHILLIPS, Christopher, "Turkey's Syria Problem," Public Policy Research, 2012, 19:2.

PHILLIPS, Christopher, "Turkey's Global Strategy: Turkey and Syria," LSE Research Online, May 2012, <http://eprints.lse.ac.uk/43498>.

PHILLIPS, Christopher, "Syria's Torment," Survival: Global Politics and Strategy, 54:4, 2012, pp. 67-82.

QUINN, Andrew, "Hillary Clinton Calls for Overhaul of Syrian Opposition," The Globe and the Mail, October 31, 2012, <http://www.theglobeandmail.com/...s/world/hillary-clinton-calls-for-overhaul-of-syria-opposition/article4808689/?service>.

REUTERS, "NATO Has Plans to Defend Turkey If Need Be: Rasmussen," October 9, 2012, <http://news.yahoo.com/rasmussen-says-nato-plans-defend-turkey-needed-101309084--business.html>.

REUTERS "Analysis: Syria Crisis shows limits of Rising Turkish Power," July 9, 2012, <http://www.reuters.com/article/2012/07/09/us-syria-crisis-turkey-idUSBRE86808O20120709>.

RFI, "French Minister Alain Juppe Opposes Arming Opposition groups in Syria," March 15, 2012, <http://www.english.rfi.fr/france/20120315-french-foreign-minister-alain-juppe-opposes-arming-opposition-groups-syria>.

ROSEN, Nir, "Islamism and the Syrian Uprising," Foreign Policy, March 8, 2012, http://mideast.foreignpolicy.com/posts/2012/03/08/islamism_and_the_syrian_up_rising.

SCHMITT, Eric, "Backed by NATO, Turkey Steps Up Warning to Syria," New York Times, June 26, 2012, http://www.nytimes.com/2012/06/27/world/middleeast/turkey-seeks-nato-backing-in-syria-dispute.html?pagewanted=all&_r=0.

SHANKER, Thom and COOPER, Helene, "Is There an Obama Doctrine on Use of Military," New York Times, March 29, 2011, <http://www.nytimes.com/2011/03/30/world/africa/30doctrine.html>.

SHARP, Jeremy M., "Armed Conflict in Syria: US and International Response," CRS Report For Syria, Congressional Research Service, August, 2012, <http://www.fas.org/sgp/crs/mideast/RL33487.pdf>.

SLY, Liz, "Turkey Calls for Emergency NATO Meeting over Syria Downing of Jet," Washington Post, June 24, 2012, http://www.washingtonpost.com/world/middle_east/turkey-calls-for-emergency-nato-meeting-over-syria-downing-of-jet/2012/06/24/gJQAYm2rzV_story.html.

TALIAFERRO, Jeffrey W., "Power Politics and the Balance of Risk: Hypotheses on Great Power Intervention in the Periphery," *Political Psychology*, 25: 2, 2004, pp. 177-211.

THAROOR, Ishaan, "Exclusive: TIME Meets Turkish Prime Minister Recep Tayyip Erdogan," Time, Sept. 26, 2011, <http://world.time.com/2011/09/26/exclusive-time-meets-turkish-prime-minister-recep-tayyip-erdogan/#ixzz2CtOV0fg3>.

TVERSKY, Amos, "Uncertainty," *Journal of the Royal Statistical Society*, 36:2, 1974, pp. 148-159.

WALT, Stephen, "The End of American Era," *The National Interest*, October 26, 2011.

WALT, Vivienne, "Why Syria Won't Get the Libya Treatment from the West." *Time*, March 18, 2012, <http://www.time.com/time/world/article/0,8599,2109372,00.html>.

WORTH, Robert F., 'Warmer Relations with Turkey Kindle Hopes in Syria', *New York Times*, 15 December 2009, <http://www.nytimes.com/2009/12/15/world/middleeast/15syria.html>.

WORTH, Robert F., "Citing US Fears, Arab Allies Limit Syrian Rebel Aid," *New York Times*, October 6, 2012, http://www.nytimes.com/2012/10/07/world/middleeast/citing-us-fears-arab-allies-limit-aid-to-syrian-rebels.html?hp&_r=0&pagewanted=all.

WILSON, Scott and WARRICK, Joby, "Assad Must go Obama says," *Washington Post*, August 18, 2011, http://www.washingtonpost.com/politics/assad-must-go-obama-says/2011/08/18/gIQAelheOJ_story.html.

AP

**Making Sense Of Turkey's
Post-Uprising Syria Policy**

YOUNG, Oran R., "Political Leadership and Regime Formation: On the Development of Institutions in International Society," *International Organization*, 45, No. 3 (Summer 1991): 281-308.

alternatif politika

Alternatif Politika Dergisi, bir grup akademisyen tarafından; disiplinler arası çalışmalara ilişkin süreli yayınların azlığı nedeniyle doğan ihtiyacı karşılamak üzere oluşturulmuş, dört ayda bir yayınlanan hakemli bir dergidir. Siyaset bilimini merkez alarak, kültürel çalışmalar, medya, uluslararası ilişkiler, sosyoloji, sosyal psikoloji, ekonomi politik ve antropoloji gibi disiplinleri de kapsayan yayınlar yapmayı amaçlayan dergi, adı geçen alanların her boyutuyla ilgili kuramsal ve analitik çalışmaların yanı sıra, kitap incelemelerine de yer vermektedir.

Alternatif Politika Dergisi'nin amacı, yayınladığı konularda hem bilimsel çalışmalar için akademik zemin hazırlamak, hem de söz konusu görüşlerin paylaşılmasını sağlayarak yeni açılımlar yaratmaktır. Bu bağlamda, teorik çalışmalara olduğu kadar, alan çalışmalarına da yer vermek amacındadır. Çalışmalarınızı Alternatif Politika'ya bekliyoruz.

Alternatif Politika; Worldwide Political Science Abstracts, Scientific Publications Index, Scientific Resources Database, Recent Science Index, Scholarly Journals Index, Directory of Academic Resources, Elite Scientific Journals Archive, Current Index to Scholarly Journals, Digital Journals Database, Academic Papers Database, Contemporary Research Index, Ebscohost, Index Copernicus ve Asos Index'de taranmaktadır.

Danışma Kurulu (Alfabetik Sıraya Göre)

Prof. Dr. Ayşe Kadioğlu (Sabancı Üniversitesi)
Prof. Dr. Bogdan Szajkowski (The Maria Curie-Skłodowska University, Lublin)
Prof. Dr. Füsün Arsava (Atılım Üniversitesi)
Prof. Dr. Mithat Sancar (Ankara Üniversitesi)
Prof. Dr. Tayyar Arı (Uludağ Üniversitesi)
Prof. Dr. Tim Niblock (University of Exeter)
Prof. Dr. Ümit Cizre (İstanbul Şehir Üniversitesi)
Prof. Dr. Aylin Özman (Hacettepe Üniversitesi)
Doç. Dr. Sibel Kalaycıoğlu (Orta Doğu Teknik Üniversitesi)
Yrd. Doç. Dr. İnci Özkan Kerestecioğlu (İstanbul Üniversitesi)
Dr. Rubba Salih (University of Exeter)

Yayın Kurulu (Alfabetik Sıraya Göre)

Prof. Dr. Bruno S. Sergi (Messina University)
Prof. Dr. Darko Marinkovic (Megatrend University of Applied Sciences)
Prof. Dr. Edward L. Zammit (Malta University)
Doç. Dr. Aksu Bora (Abant İzzet Baysal Üniversitesi)
Doç. Dr. Berna Turam (Hampshire College)
Doç. Dr. Esra Hatipoğlu (Marmara Üniversitesi)
Doç. Dr. Filiz Başkan (İzmir Ekonomi Üniversitesi)
Doç. Dr. Hamit Coşkun (Abant İzzet Baysal Üniversitesi)
Prof. Dr. Kamer Kasım (Abant İzzet Baysal Üniversitesi)
Prof. Dr. M. Kemal Öke (Abant İzzet Baysal Üniversitesi)
Yrd. Doç. Dr. Burak Arıkan (Sabancı Üniversitesi)
Yrd. Doç. Dr. Defne Karaosmanoğlu (Bahçeşehir Üniversitesi)
Yrd. Doç. Dr. Fatih Konur (Abant İzzet Baysal Üniversitesi)
Yrd. Doç. Dr. Maya Arakon (Yeditepe Üniversitesi)
Yrd. Doç. Dr. Nilay Ulusoy Onbayrak (Bahçeşehir Üniversitesi)
Doç. Dr. Pınar Enneli (Abant İzzet Baysal Üniversitesi)
Doç. Dr. Veysel Ayhan (Abant İzzet Baysal Üniversitesi)
Dr. Elçin Aktoprak (Ankara Üniversitesi)
Dr. Evgina Kermeli (Bilkent Üniversitesi)
Dr. Ipek Eren (Orta Doğu Teknik Üniversitesi)
Dr. Şener Aktürk (Koç Üniversitesi)
Yrd. Doç. Dr. Gökhan Telatar (Ankara Üniversitesi)
Avukat Ebru Sargıcı

Editöryal Kadro

Editör: Rasim Özgür Dönmez
Asistan Editör: Nuh Uçgan
Asistan Editör: Betül Noyan
Asistan Editör: M. Umutcan Yüksel